

บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

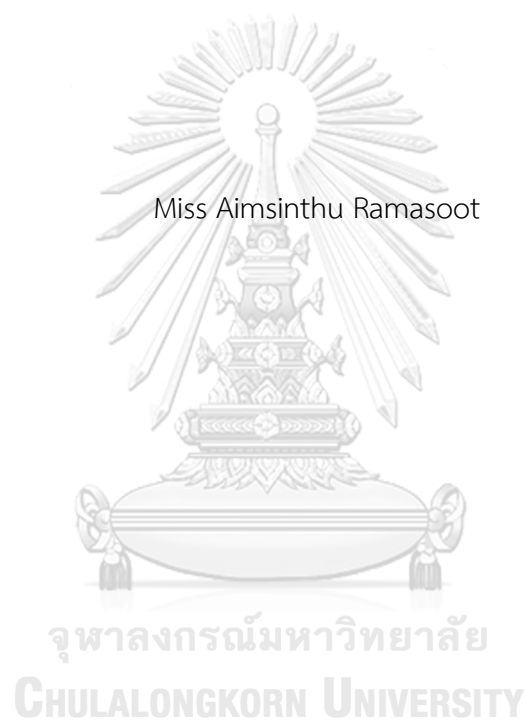

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TEACHERS' ROLES IN ORGANIZING AESTHETIC EXPERIENCES FOR PRESCHOOLERS IN
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

Miss Aimsinthu Ramasoot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัย
อนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย

นางสาวเอมสินธุ รามสูต

สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ปณัฐธรณ์ จารุชัยนิวัฒน์)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

เอมสินธุ งามสุด : บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (TEACHERS' ROLES IN ORGANIZING AESTHETIC EXPERIENCES FOR PRESCHOOLERS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 189 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะการเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอนุบาล จำนวน 400 คน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 4 ภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ครูอนุบาลมีบทบาทในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลอยู่ในระดับมาก โดยการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมา คือ การเป็นผู้จัดกิจกรรม และการเป็นผู้จัดบริบทตามลำดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า

1) ด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก โดยการฟังเพลง ชมวิวทิวทัศน์รอบตัว มองเห็นถึงความแตกต่างของเด็กรายบุคคล และครูอนุบาลเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก โดยการแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามกาลเทศะ มีอารมณ์ขัน ร่าเริง นำพาให้เด็กก้าวข้ามสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ด้วยใจที่สงบเย็น สื่อสารผ่านพูดด้วยน้ำเสียงธรรมชาติแต่มีใช้เสียงดังเมื่อต้องการควบคุมชั้นเรียน

2) ด้านการเป็นผู้จัดบริบท ครูอนุบาลจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ โดยตกแต่งห้องเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือความสนใจของเด็ก ด้วยอุปกรณ์ศิลปะ ผลงานเด็ก และของใช้มากที่สุด รวมถึงจัดพื้นที่โล่งกว้างบริเวณตรงกลางของห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่หลากหลาย และครูอนุบาลจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ โดยใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ตามที่โรงเรียนจัดสรรให้ ซึ่งยังขาดคุณภาพและความหลากหลายเนื่องจากติดปัญหาด้านงบประมาณและการประยุกต์ใช้สื่อจากท้องถิ่น

3) ด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม ครูอนุบาลจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยการพาเด็กออกไปเดินเล่นชมธรรมชาตินอกห้องเรียน พบข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่หลากหลาย เนื่องจากขาดประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมศิลปะ รวมทั้งไม่มีเวลาในการจัดเตรียมสื่อ และครูอนุบาลตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก โดยการชื่นชมและให้กำลังใจเด็กที่แสดงออกหรือสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง แต่ยังขาดการประเมินพัฒนาการทางสุนทรียะอย่างเป็นระบบ ไม่พบการจดบันทึกพฤติกรรมหรือคำพูดเด็กขณะทำกิจกรรม

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2560

5883402427 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORDS: AESTHETIC EXPERIENCE, TEACHERS' ROLES, PRESCHOOLERS

AIMSINTHU RAMASOOT: TEACHERS' ROLES IN ORGANIZING AESTHETIC EXPERIENCES FOR PRESCHOOLERS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION. ADVISOR: ASST. PROF.SASILAK KHAYANKIJ, Ph.D., 189 pp.

The purpose of this research was to study teachers' roles in organizing aesthetic experiences for preschoolers in schools under the Office of the Basic Education Commission in 3 aspects: 1) being aesthetic role model 2) arranging contexts and 3) organizing activities. The samples were 400 preschool teachers in schools under the Office of the Basic Education Commission from 4 regions of Thailand. There were four sets of research tools- a questionnaire, a semi-interview, an observation form, and a survey. The data were analyzed by using frequency, mean, percentage, standard deviation, and content analysis. The research findings were as follows:

Teachers' roles in organizing aesthetic experiences were at a high level. The highest performance of teacher was being aesthetic role model, followed by organizing activities, and arranging contexts, respectively.

1) Being aesthetic role model: preschool teachers were aesthetic role model in thinking and feeling by listening to the music, enjoying the scenery and realizing individual differences of each child. Being aesthetic role model in expression was achieved by dressing appropriately, having a sense of humour, being enthusiastic, and in calmly helping children through difficult situations. This included speaking clearly with a neutral voice but often using louder voice in order to control the class.

2) Arranging contexts: preschool teacher arranged contexts by decorating their classrooms based on their children's interests, the classroom decoration's relevance to the lesson units, using art materials, children's works and equipment. They also arranged the clear and multi-purpose spaces in classrooms. Materials in classrooms were provided by schools, so the lack of variety in both materials and furniture due to limited budgets and inability to apply local materials.

3) Organizing activities: preschool teachers organized varied experiences by taking them outside (e.g.to gardens). Limitations were found in organizing various kinds of art activities due to the lack of experiences and understanding in organizing art activities including limited time in materials preparation. Preschool teachers responded to children's expression by admiring and encouraging the differences in children's work and creations. However, systematic assessment in the area of aesthetic development as well as recording of children's learning behaviors and dialogue were missing.

Department: Curriculum and Instruction

Student's Signature

Field of Study: Early Childhood Education

Advisor's Signature

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิลักษณ์ ขยันกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษาชี้แนะ ให้ความรู้ แก่ไขข้อบกพร่องในการทำวิจัยเป็นอย่างดี และติดตามการทำงานของ ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเป็นแรงผลักดันในการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริประภา พฤทธิกุล ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. ปณัฐชรัณม์ จารุชัยนิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ข้อแนะนำและเสนอแนะ ที่ล้วนมีคุณค่าต่องานวิจัย และผู้วิจัยเป็น อย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณท่านศึกษานิเทศก์ ที่ช่วยแนะนำและติดต่อประสานงาน ท่านผู้อำนวยการ โรงเรียน และคุณครูอนุบาล ที่ให้ความกรุณาและอนุญาตให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เก็บ ข้อมูลวิจัย และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษา ทั้งทางด้านกำลังทรัพย์ และกำลังใจ ขอขอบคุณสามีและลูกน้อย ที่เป็นดั่งลมใต้ปีกที่คอย ประคับประคองและห่วงใยผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่คอยช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ และให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับการสนับสนุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภชน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตงานวิจัย.....	3
นิยามศัพท์.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. สุนทรียประสบการณ์.....	6
1.1 ความหมายและความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์.....	6
1.2 พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กวัยอนุบาล.....	9
2. การจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	17
2.1 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	17
2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และบริบทการเรียนรู้.....	20
2.3 แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ.....	26

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	36
2. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง	41
3. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครุอนุบาล.....	54
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ...	60
2.1 การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ.....	61
2.2 การเป็นผู้จัดบริบท.....	67
2.3 การเป็นผู้จัดกิจกรรม	82
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปผลการวิจัย	99
อภิปรายผลการวิจัย	106
ข้อเสนอแนะ	111
รายการอ้างอิง.....	113
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	118
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย....	119
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	148
ภาคผนวก ง ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามเขตในแต่ละ ภูมิภาค	181

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์189

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ตามประเด็นที่ศึกษา	37
ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและตัวอย่าง จำแนกตามภูมิภาค	42
ตารางที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต จำแนกตามภูมิภาค.....	43
ตารางที่ 4 โครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
ตารางที่ 5 โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถาม.....	44
ตารางที่ 6 โครงสร้างเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ	46
ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและประเด็นปรับปรุงแก้ไข.....	49
ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน และแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำแนกตามภูมิภาค	51
ตารางที่ 9 สถานที่ และวัน เดือน ปี ที่เข้าเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต แบบสำรวจ และแบบ สัมภาษณ์.....	52
ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล	54
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครู จำแนกตามข้อมูล โดยรวม.....	60
ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตาม ข้อมูลด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ	61
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตาม ข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดบริบท	67
ตารางที่ 14 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มี สุนทรียะในประเด็นการตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ	70
ตารางที่ 15 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มี สุนทรียะในประเด็นการจัดบรรยากาศให้มีสุนทรียะ.....	73
ตารางที่ 16 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย.....	77

สารบัญตาราง(ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 17	ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ.....	79
ตารางที่ 18	ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก.....	81
ตารางที่ 19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม.....	82
ตารางที่ 20	ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ในประเด็นการสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้.....	86
ตารางที่ 21	ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ในประเด็นการมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ.....	90
ตารางที่ 22	ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็กในประเด็นการส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ	92
ตารางที่ 23	ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ.....	94
ตารางที่ 24	ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง.....	96
ตารางที่ 25	ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคเหนือ	182
ตารางที่ 26	ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	184
ตารางที่ 27	ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคกลาง.....	186
ตารางที่ 28	ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคใต้	187

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล..... 35

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ตกแต่งห้องด้วยบัตรคำและภาพจากแผ่นยาง EVA.....	69
ภาพที่ 2 บ้านจากกระดาษลังที่ครูในกลุ่มที่ 1 ช่วยกันประดิษฐ์ให้เด็กเล่นในสนามหญ้ากลางแจ้ง.....	70
ภาพที่ 3 ครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็ก	74
ภาพที่ 4 ครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ที่เน้นการใช้แสงจากธรรมชาติเป็นหลัก.....	74
ภาพที่ 5 การจัดเก็บที่นอนของเด็กในโรงเรียนกลุ่มที่ 1	75
ภาพที่ 6 การทำสีห้องเรียนด้วยสีฉูดฉาด และสีไม่เรียบเสมอกันของโรงเรียนในกลุ่มที่ 2	75
ภาพที่ 7 การทำสีผนังห้องเรียนด้วยสีเขียวอ่อนสะท้อนแสง และการเลือกใช้เครื่องเรือนของครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 2.....	75
ภาพที่ 8 ครูในโรงเรียนที่กลุ่มที่ 2 คณะชั้น ระหว่างเด็กอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	76
ภาพที่ 9 เด็กจากโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กำลังเล่นทรายซึ่งนับเป็นสื่อปลายเปิดที่สนับสนุนประสาทสัมผัสในหลาย ๆ ด้าน.....	78
ภาพที่ 10 เด็กจากโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กำลังตัดไม้กิ่งเล็ก ๆ ที่ครูนำมาเป็นสื่อในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	80
ภาพที่ 11 เด็กจากโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กำลังสังเกตตุ๊กแตนสองตัว ที่เคลื่อนไหวแตกต่างกันอย่างตั้งใจ.....	80
ภาพที่ 12 ครูกลุ่มที่ 1 ในเขตภาคกลาง นำดอกกุหลาบมาเป็นสื่อการสอนในช่วงวันวาเลนไทน์82	
ภาพที่ 13 ครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 พาเด็กเดินเล่นบริเวณบ่อน้ำขอโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำศิลปะสร้างสรรค์	85
ภาพที่ 14 เด็กอนุบาลในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 เคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ขณะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวยามเช้าด้วยท่าเฮลิคอปเตอร์ตามท่าที่เด็กคิดขึ้นมา.....	88
ภาพที่ 15 เด็กอนุบาลในโรงเรียนกลุ่มที่ 2 ในเขตภาคเหนือทุกคน เคลื่อนไหวผ่านฐานกิจกรรมออกกำลังกายประกอบเสียงเพลง.....	88

สารบัญภาพ(ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 16 การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 เด็กนั่งหรือนอนบนพื้นขณะวาดรูป อย่างอิสระลงสมุดวาดเขียนของโรงเรียน.....	89
ภาพที่ 17 เด็กอนุบาลจากโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ระบายสีไปเตอร์ 3 สี ลงบนกระดาษ A4 สลับกันไป มา โดยไม่มีน้ำล้างพู่กัน.....	89
ภาพที่ 18 สภาพของมุมหนังสือในโรงเรียนกลุ่มที่ 1.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สุนทรียประสบการณ์มีส่วนช่วยให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กได้รับการพัฒนาอย่าง สอดคล้องประสานกัน เนื่องด้วยสุนทรียประสบการณ์มีได้มุ่งเน้นพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง หาก สุนทรียประสบการณ์เสริมสร้างให้เกิดสุขภาวะ อันเป็นสภาวะที่มีสุขภาพดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมี ความสุข เป็นสภาวะของการเชื่อมรวมระหว่างกายและจิตใจอย่างหนึ่งเดียวกัน (บุษบง ต้นติววงศ์ และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2550) รวมทั้งทำให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของความงามทั้งจากธรรมชาติ และงานศิลปะ ความซาบซึ้งนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ของมนุษย์และเจริญได้ด้วย ประสบการณ์ ผ่านการรับรู้พื้นฐานทั้ง 5 ซึ่งประกอบไปด้วย การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การรับรส และการสัมผัส เมื่อรับรู้แล้วเด็กจะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ผ่านภาษา บทเพลง การเคลื่อนไหว ดนตรี การเต้นรำ เด็กสามารถรับและถ่ายทอดสุนทรียะได้อย่างเปิดกว้างเมื่อเทียบกับผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กวัยนี้มองศิลปะเป็นองค์รวมมิได้แบ่งแยกงานศิลปะตามขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือศาสนา (Mayesky, 2003)

พัฒนาการในการรับรู้และเข้าใจสุนทรียะเป็นส่วนประกอบพื้นฐานของการศึกษา มิใช่เพียง ผลงานที่เกิดขึ้นจากการลงมือกระทำ หากนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสังเกตและความเข้าใจต่อสิ่ง นั้น ๆ สุนทรียประสบการณ์ช่วยพัฒนาการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส การคาดคะเน ทักษะทาง สติปัญญาและการแสดงออกทางอารมณ์ เหล่านี้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ศาสตร์อื่น ๆ สุนทรีย- ประสบการณ์จึงเป็นตัวเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยส่งเสริม พัฒนาการและการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ การคิด การเห็นคุณค่าในตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น และภาษา ดังนั้นการจัดสุนทรียประสบการณ์ให้แก่เด็กวัยอนุบาลจึงเป็น การบูรณาการการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ นำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุ แบบรูป และจำนวน ซึ่งเป็น พื้นฐานของคณิตศาสตร์ วัสดุที่หลากหลายทำให้เกิดการเรียนรู้ความเป็นปัจเจก ในขณะที่การทำงาน ศิลปะร่วมกันเป็นกลุ่มพัฒนาการเข้าใจประเด็นการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ภาษา และทักษะทางสังคม (Hernes & Gulpinar, 2015)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวถึงสุนทรียภาพว่า เป็นหนึ่งใน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา กล่าวคือ ครูอนุบาลต้องจัด กิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสในการชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม แสดงออกอย่างมีความสุขกับ เรื่องราวและเหตุการณ์สนุกสนาน ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงการส่งเสริมจินตนาการและ

ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และมองเห็นความสวยงามของสิ่งรอบตัว ผ่านกิจกรรมศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะอย่างอิสระตามจินตนาการของเด็ก กิจกรรมที่มีการบูรณาการสุนทรียประสบการณ์เข้าไปเป็นส่วนประกอบ ได้แก่ กิจกรรมเสรี ที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปฐมวัยเป็นช่วงการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ซึ่งไม่ใช่เพียงการลอกเลียนแบบอย่างผิวเผินแต่เพียงท่าทางหรือคำพูด หากเลียนแบบลึกถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด (บุษบง ต้นติวังค์, 2552) Lowenfeld and Brittain (1982) กล่าวว่า การเลี้ยงดูส่งผลอย่างยิ่งต่อพลังงานและเจตคติในการเรียนรู้ของเด็กในวัยอนุบาล ดังนั้นครูอนุบาลจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้การเลี้ยงดูและให้การศึกษที่เหมาะสมแก่เด็กอนุบาลซึ่งมีได้มีเพียงหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาเท่านั้น หากยังเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถนำพาให้เด็กได้พบกับสุนทรียประสบการณ์ผ่านการเลียนแบบทางความคิดและการกระทำ Schirmmacher (2005) ได้เสนอบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กปฐมวัยไว้ 5 ด้าน ได้แก่ การเป็นตัวอย่างทางสุนทรียะให้แก่เด็ก การให้ความสำคัญกับความงามจากจิตวิญญาณ การเป็นผู้เตรียมสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย การเป็นผู้จัดบรรยากาศห้องเรียนให้มีความสุนทรียะ การเชิญศิลปินท้องถิ่นมาเยี่ยมห้องเรียน และการเป็นผู้จัดกิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อให้เด็กได้เห็นผลงานศิลปินและความงามที่อยู่รอบตัว นอกจากนี้ Feeney and Moravcik (1987) ยังได้เสนอบทบาทครูในการสนับสนุนสุนทรีย-ประสบการณ์แก่เด็กอนุบาลไว้ 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้สนับสนุน การเป็นผู้อำนวยความสะดวก และการเป็นผู้จัดบริบท

ผลจากงานวิจัยของ Lim (2005) พบว่า แนวทางการสนับสนุนสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กปฐมวัยเกี่ยวข้องกับ 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติในด้านการรับรู้ (perceptual dimension) จากการได้เห็นและสัมผัสความงามที่อยู่รอบตัวผ่านประสาทสัมผัสรับรู้ต่าง ๆ 2) มิติด้านการสำรวจ (exploratory dimension) จากการลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลายและมีคุณภาพดี และ 3) มิติด้านพุทธิปัญญา (intellectual dimension) จากการแปลงความรู้สึกนึกคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งอยู่ภายในใจให้สื่อสารออกเป็นรูปธรรม ในขณะทีผลงานวิจัยของ Chen (2014) พบว่า ครูอนุบาลในประเทศไต้หวัน มีความเชื่อที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์ แต่มีได้นำลงสู่การปฏิบัติอย่างเต็มที่ นอกจากนี้งานวิจัยของ อธิยา ศาลยาชีวิน (2548) พบว่า การจัดสุนทรียประสบการณ์ในระดับอนุบาลแตกต่างกันตามปรัชญาของสถานศึกษาและทฤษฎีทางศิลปะ โดยเปรียบเทียบการจัดสุนทรียประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนที่ใช้แนวทางการศึกษาออลดอร์ฟ และเรกจิโอ เอมิเลีย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมาไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพียงบางมิติหรือบางกลุ่ม ได้แก่ รูปแบบของกิจกรรมศิลปะ บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ การจัดกิจกรรมดนตรี การจัดกิจกรรมเสรี ยังมีได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่แสดงภาพรวมของการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ตามที่ระบุไว้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประการหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ด้วยเหตุที่ว่าสุนทรียประสบการณ์สำคัญต่อการพัฒนาเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งนำไปสู่สุขภาพที่สมดุล และเป็นพัฒนาการที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้วิชาการด้านต่าง ๆ โดยครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์แก่เด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล อันจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้คุณค่ากับมิติทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความมั่นคงทางอารมณ์ ความมั่นใจ และเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยนี้

คำถามการวิจัย

ครูมีบทบาทในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม

ขอบเขตงานวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม

นิยามศัพท์

สุนทรียประสบการณ์ หมายถึง การรับรู้คุณค่าของของงามที่มาจากธรรมชาติและงานศิลปะผ่านประสาทสัมผัส ได้แก่ การได้ยิน การมองเห็น การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัสทางกาย เป็นการรับรู้โดยตรงอย่างเปลือยเปลือยต่อสิ่ง ๆ นั้น นำไปสู่ความซาบซึ้ง ในคุณค่าของสิ่งนั้น สุนทรียประสบการณ์นำไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลาย เบิกบานใจ ปีติ สงบ และเป็นสุข

บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูในการส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการทางด้านสุนทรียะแก่เด็กผ่าน 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม ดังนี้

การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้และเห็นคุณค่าของของงามจากธรรมชาติและศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยแสดงออก ประพฤติ และปฏิบัติอย่างใส่ใจในของงามและความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก และการเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก

การเป็นผู้จัดบริบท หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ และบรรยากาศทางกายภาพให้สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความหลากหลายของประสาทสัมผัสเพื่อสนับสนุนให้เด็กเข้าถึงสุนทรียภาพ เกิดแรงบันดาลใจและความสนใจในการแสดงออกทางความคิดความรู้สึก ประกอบไปด้วย การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ และการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ

การเป็นผู้จัดกิจกรรม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สัมผัสรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ รวมถึงการเฝ้าสังเกต ตอบสนอง และอำนวยความสะดวกแก่เด็กขณะทำกิจกรรมหรือสร้างสรรค์ผลงาน ประกอบด้วย การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย และการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูปฐมวัยและครูผู้สนใจในการพัฒนาการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการที่เห็นความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัยเรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สุนทรียประสบการณ์
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์
 - 1.2 พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กวัยอนุบาล
2. การจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
 - 2.1 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
 - 2.2 หลักในการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และบริบทการเรียนรู้
 - 2.3 แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ

1. สุนทรียประสบการณ์

สุนทรียประสบการณ์เป็นประสบการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยอนุบาล หากครูอนุบาลรู้ถึงความหมายและที่มาจะช่วยให้เข้าใจการแสดงออกของเด็กมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลความหมายและความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์ และพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กวัยอนุบาล สรุปได้ดังนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์

สุนทรียะหรือสุนทร มาจากภาษาสันสกฤตแปลว่า งาม ดี ไพเราะ โดยคำว่า สุนทรียะ หมายถึง ความงามเกี่ยวกับความนิยม ความงามแห่งผลงานศิลปะ การเสาะแสวงหาเกณฑ์หรือกฎแห่งวิถีทางที่นำสู่ความเข้าใจและความซาบซึ้งในศิลปะ สุนทรียภาพ หมายถึง ความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจและรู้สึกได้ ความเข้าใจและรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ ส่วนสุนทรียศาสตร์ หมายถึง ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความงาม และสิ่งทีงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “เอ็ชเททิกส์” (aesthetics) ประวัติที่มาของคำนี้ เกิดจากนักปรัชญาเหตุผลนิยมชาวเยอรมันชื่อ โบมกาเต้น (Alexander gottlieb baumgarten) ได้เขียนหนังสือชื่อ “เอ็ชเททิกา” (aesthetica) ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1750 ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างความรู้ทางผัสสะและรู้ที่เป็นเหตุผลตามนัยแห่งตรรกวิทยา อย่างไรก็ตาม “เอ็ชเททิกส์” (aesthetics) มาจากปรัชญากรีกซึ่งใช้คำว่า “อีสเททิกอส”

(aisthetikos) แปลว่า “รู้ด้วยผัสสะ” นับแต่นั้นมา คำว่า “Aesthetics” จึงถูกใช้เมื่อมีการวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกี่ยวกับศิลปะและความงาม (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2545; ราชบัณฑิตยสถาน, 2554; วนิตา ขำเขียว, 2543)

สรุปได้ว่า สุนทรียประสบการณ์ หมายถึง การตอบสนอง การแสดงออก หรือเก็บบันทึกประสบการณ์ทางความงาม ทั้งจากความรู้สึกและการกระทำ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจหรือรู้เรื่องราวของสิ่งนั้น ประสบการณ์นั้นอาจเกิดขึ้นในขณะที่ทำงานศิลปะหรือเกิดขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน ความรู้สึกพอใจจากการรับรู้อันไม่ประสงค์สิ่งใด ประสบการณ์และความรู้สึกตอบสนองทางสุนทรียะจะหมดความเป็นสุนทรียะทันที ถ้าผู้รับมุงที่จะค้นหาความคิดหรือข้อเท็จจริง ตามที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมหรือสังคม

1.1.1 ความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

Schirmacher (2005) มองว่า เด็กปฐมวัยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสุนทรียะ เด็กปฐมวัยแสดงให้เห็นถึงเจตคติที่ดีที่มีต่อสุนทรียะผ่านการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ ความสงสัยใคร่รู้ และความประหลาดใจไปกับสิ่งรอบตัว ผู้ใหญ่จึงมีบทบาทในการกระตุ้นการรับรู้ทางสุนทรียะผ่านการเป็นต้นแบบทางสุนทรียะในการแต่งกาย ลักษณะนิสัย การสื่อสารกับผู้อื่น ตลอดจนการจัดบริบทให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสและสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ สุนทรียประสบการณ์มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย 5 ประการ ดังนี้

- 1) สุนทรียะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม
- 2) สุนทรียะช่วยให้เด็กชื่นชมความงามของรูปร่างและรูปทรง ชื่นชอบตัวอักษร ตัวเลข บทกวี หนังสือ สัญลักษณ์ และผู้คนจากต่างวัฒนธรรม
- 3) เด็กที่เติบโตมากับสุนทรียะจะเป็นผู้บริโภคที่ฉลาดซื้อ มีความสนใจในความสวยงามของสิ่งแวดล้อม ผังเมือง ท้องถนน มีความพยายามที่จะแก้ปัญหาลพิษ สงคราม ความยากจน และความเสื่อมโทรมของชุมชน
- 4) สุนทรียะส่งผลให้เด็กเห็นคุณค่ากับศิลปะแขนงต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการทำงานศิลปะที่หลากหลาย
- 5) สุนทรียประสบการณ์ช่วยสนับสนุนการคิดและการเข้าใจในทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ

Hernes and Gulpinar (2015) ได้สอบถามครูอนุบาลในนอร์เวย์ประเด็นความสำคัญของกิจกรรมสุนทรียะที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้ 2) การคิด 3) การเห็นคุณค่าในตนเอง 4) การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 5) ภาษา สุนทรียประสบการณ์ที่เด็กได้รับก่อให้เกิดการเรียนรู้ การมองเห็น การลงมือกระทำ และการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ส่งผลให้เด็กเข้าใจในวัสดุ รูปร่าง รูปทรง อันเป็นพื้นฐานของคณิตศาสตร์ นอกจากนี้สุนทรีย-

ประสบการณ์ยังเป็นการเตรียมความพร้อมแก่เด็กในการดำรงชีวิตในอนาคต รวมถึงเป็นการสร้างรอยเชื่อมต่อกับโรงเรียนในการเข้าสู่โรงเรียนของเด็ก

1.1.2 องค์ประกอบของสุนทรียะสำหรับเด็กปฐมวัย

Shirmacher (2005) ได้กล่าวถึงสุนทรียะสำหรับเด็กวัยอนุบาลไว้ว่า เป็นสาขาของปรัชญาที่ว่าด้วยการเข้าถึงและการตอบสนองต่อความงามรายบุคคล อันประกอบไปด้วย

1) ทักษะคติทางสุนทรียะ เด็กแสดงให้เห็นถึงมุมมองที่มีต่อความงามรอบตัว เด็กมีความกระหายและยินดีที่จะทดลองมอง ฟัง สัมผัส ดม และชิม ทุกอย่างที่เขาสามารถหอบอย่างเปิดกว้างโดยเฉพาะสิ่งที่ยังไม่ได้ทดลองมาก่อน สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเองอย่างเป็นธรรมชาติ ในขณะที่ลงมือกระทำ เด็กรับรู้ได้ถึงความสุขสนาน สงสัย พิศวง ตื่นเต้น และอาจตกอยู่ในภวังค์ชั่วครู่

2) กระบวนการทางสุนทรียะ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ เด็กรับรู้ได้ถึงความสุขสนานเมื่อลงมือกระทำ กระบวนการทางสุนทรียะหมายรวมถึงการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการลงมือกระทำกับวัตถุหรือประสบการณ์ด้วยความตั้งใจ หรือพุ่งความสนใจ เช่น การฟังอย่างตั้งใจแทนการฟังแค่พอให้ได้ยิน การการมองงานศิลปะอย่างตั้งใจแทนการมองผ่าน การสัมผัสและรู้สึกไปกับสิ่งที่สัมผัสแทนการจับอย่างไม่มีจุดประสงค์

3) การตอบสนองอย่างสุนทรียะ ทักษะคติทางสุนทรียะและกระบวนการให้ผลในการตอบสนองที่หลายระดับ การตอบสนองทางด้านอารมณ์อาจรวมถึงการรับรู้ความรู้สึกของความพิศวง ชื่นชม ประหลาดใจ รู้สึกถึงการเคลื่อนไหว สัมผัส กลัว รื่นเริง ในระดับกายภาพอาจแสดงออกด้วยการยิ้ม ยิ้มกว้าง หัวเราะ เหงื่อไหล ตัวสั่น ชา ตัวหนัก ถอนหายใจ หรือแม้กระทั่งขนลุก การตอบสนองทางจิตมาจากการตัดสินใจ การประเมิน จนอาจเกิดคำถามกับตนเองว่า สิ่งนี้ดีหรือไม่ ทำไม ตนเองชอบมันหรือไม่ และเพราะเหตุใด

องค์ประกอบเหล่านี้สามารถนำไปใช้กับเด็กได้ด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยให้เด็กสามารถแยกดีและไม่ดีออกจาก ความชอบและไม่ชอบ แม้ว่าเด็กผู้ชายจะไม่ชอบบัลเลต์ แต่ยังสามารถชื่นชมความสวยงามของการเคลื่อนไหวได้ ส่งผลให้เด็กสามารถสร้างรสนิยมของตนเอง โดยที่ไม่จำเป็นต้องเชื่อตามคนหมู่มากหรือกระแสสังคม

1.1.3 ประเภทของคุณลักษณะทางสุนทรียะ (type of aesthetic qualities)

Brandy (2003) ได้กล่าวถึง การรับรู้ถึงสุนทรียประสบการณ์ว่ามีอยู่หลากหลายประเภท สามารถแบ่งคุณลักษณะของสุนทรียะได้ ดังนี้

1) คุณลักษณะทางการรับรู้ความรู้สึก (sensory qualities) การรับรู้ความงามผ่านประสาทสัมผัส ได้แก่ กลิ่นหรือพื้นผิวสัมผัส เช่น กลิ่นหอมของน้ำหอม หรือความอ่อนนุ่มของกำมะหยี่

2) คุณลักษณะทางความรู้สึก (affective qualities) ในข้อนี้เกี่ยวข้องกับอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ ในการเปรียบเทียบ เช่น ลำธารที่รินเรียง

3) คุณลักษณะทางความคิดจินตนาการ (imaginative qualities) ในข้อนี้เกี่ยวข้องกับการประมวลความคิดและการแสดงเอกลักษณ์ เช่น มายากล เรื่องลึกลับ สิ่งที่ทำให้เหมือนมีชีวิต ในข้อนี้มักซ้อนทับกับคุณลักษณะทางอารมณ์

4) คุณลักษณะทางพฤติกรรม (behavior qualities) คุณลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบเพื่ออธิบายผลงานศิลปะหรือธรรมชาติ เช่น รวดเร็วคล่องแคล่ว หรือ ผ่อนคลาย

5) คุณลักษณะทางรูปร่างของครุฑ (gestalt qualities) เรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ เช่น การรวมตัวกันหรือการมีความเชื่อสัตย์ และรวมถึงความสง่างาม

6) คุณลักษณะทางการตอบสนอง (reaction qualities) การตอบสนองหรือผลการตอบสนองของผู้ที่ชื่นชมสุนทรียะ เช่น ความตลกหรือตลกใจ

7) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (character qualities) สิ่งนี้สัมพันธ์กับภูมิทัศน์ และผลงานศิลปะ เช่น ดุณาเคารพหรือศุกคาม

8) คุณลักษณะทางสัญลักษณ์ (symbolic qualities) เป็นลักษณะหนึ่งของสุนทรียะ เช่น ฝีเสื้อที่กระพือปีกโฉบบินไปมาอย่างไร้ทิศทางของฝีเสื้อ อาจหมายถึง อิศรภาพ

9) คุณลักษณะทางประวัติศาสตร์ (historically qualities) สิ่งที่มีความสัมพันธ์กับที่มา ตำนาน ประวัติศาสตร์ ให้ความรู้สึกถึงสุนทรียวัตถุที่เป็นจุดเริ่มต้น ดั้งเดิม ของเก่าแก่ หรือเป็นได้แม้กระทั่งของที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวใคร่

สรุปได้ว่า สุนทรียะเป็นศาสตร์เกี่ยวข้องโดยตรงกับความงาม เด็กปฐมวัยเป็นผู้เชี่ยวชาญในการรับรู้ศาสตร์แห่งความงามนั้นอย่างเป็นธรรมชาติ ด้วยเจตคติที่ดีผ่านการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผลที่ได้จากการรับรู้ทางสุนทรียะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้านอย่างเป็นองค์รวม และส่งผลในระยะยาว ดังนั้นสุนทรียประสบการณ์ที่จึงมีความสัมพันธ์และสำคัญอย่างยิ่งกับเด็กในวัยอนุบาล

1.2 พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กวัยอนุบาล

พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กเกิดขึ้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปพร้อม ๆ กับการเจริญเติบโตทางร่างกายและการเรียนรู้ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ดังนั้น การเข้าใจในพัฒนาการทางสุนทรียะจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ครูอนุบาลเข้าใจถึงที่มาของการแสดงออกของเด็ก และส่งผลให้สามารถจัดสภาพการณ์ในการสนับสนุนพัฒนาการและการเรียนรู้แก่เด็ก ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความสามารถของช่วงวัย

Feeney and Moravcik (1987) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กปฐมวัยไว้ว่า การรับรู้เป็นความสามารถพื้นฐานของมนุษย์ เริ่มตั้งแต่เด็กในวัยทารกที่รับรู้ผ่านทั้งร่างกาย เด็กทารกชอบผ้าห่มเนื้อนุ่ม โม่บายสีสดใส เมื่อเข้าสู่วัยเตาะแตะเด็กในวัยนี้เรียนรู้ผ่านการชิมรส สัมผัส หรือการเลือกของเล่นหลากสี ที่แสดงให้เห็นถึงรสนิยมส่วนบุคคล เมื่อย่างเข้าสู่วัยอนุบาล เด็กสามารถเข้าใจ ตอบสนอง และรับรู้ทางสัมผัสได้ชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น ในขั้นต้น เด็กแทบไม่สนใจผลลัพธ์ทั้งของตนเองและผู้อื่น จากนั้นเด็กเรียนรู้ที่จะประเมินผลงาน ก่อให้เกิดมาตรฐานทางศิลปะ อันมาจากรสนิยมของตนเอง รวมทั้งการตอบรับจากรอบตัวที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ดีและสิ่งที่งาม

1.2.1 ชั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

Lowenfeld and Brittain (1982) ผู้บุกเบิกการศึกษาพัฒนาการของเด็กด้านทางศิลปะ ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยอนุบาล ไว้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นช่วงแรกของชีวิต เด็กสนใจสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่เอื้อมถึง โดยไม่ใช่เพียงสายตาในการสำรวจ แต่ยังใช้การสัมผัสและลิ้มรสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เด็กชอบที่จะเขย่า เคลื่อน หรือนำทุกสิ่งอย่างมาประกอบเข้าด้วยกัน เด็กแสดงออกถึงความพึงพอใจต่อของเล่นและตุ๊กตาบางชิ้น เด็กใช้ภาษาในการแสดงออกถึงความต้องการขั้นพื้นฐานหรือเรียกร้องความสนใจ เด็ก 3 ปี สามารถจำแนกรูปทรงได้แต่ยังไม่สามารถวาดรูปตามรูปทรงดังกล่าวได้ ไม่มีหลักฐานบ่งชี้ว่าการฝึกฝนการวาดรูปทรงจะช่วยให้เด็กวาดตามได้ เมื่อเด็กวัยเตาะแตะมองรูปภาพสามารถบอกได้ว่าสิ่งของหรือรูปทรงที่คุ้นเคย แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะเข้าใจรูปนั้นทั้งหมด เมื่ออายุ 4 - 5 ปี เด็กสามารถจำแนกรูปทรงที่เป็นองค์ประกอบภายในภาพได้ แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในภาพได้ จนกว่าอายุ 7 ปี เด็กในวัยอนุบาลจึงเรียนรู้จากการลงมือกระทำมากกว่าการรับฟังเพียงอย่างเดียว เด็กในช่วงวัยนี้ยังมีความเข้าใจในช่วงเวลาอย่างน้อย เด็กในวัยอนุบาลอยู่กับปัจจุบันโดยไม่คิดถึงอดีตและอนาคต ครูอนุบาลมักพบกับการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์อย่างรวดเร็วในช่วงเวลาสั้น ๆ เด็กก่อนวัยอนุบาลไม่ได้มองภาพที่ใช้ตกแต่งในห้องเป็นผลงานศิลปะ รวมถึงไม่สามารถจดจำผลงานที่ตนเองสร้างขึ้นได้ จึงยังไม่สามารถพัฒนาสุนทรียะได้ตามแบบที่ผู้ใหญ่ต้องการ ดังนั้น การให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมด้วยตนเองจะช่วยให้เด็กมีความสนใจใคร่รู้ในรูปทรงใหม่ ๆ ส่งผลให้เด็กสามารถจำแนกรูปทรง เสียง ความแตกต่างในด้านอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น จากที่กล่าวมา เด็กในช่วงปฐมวัยจึงถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาการการตอบสนองในการใช้ชีวิต

Lowenfeld and Brittain (1982) ได้แบ่งชั้นพัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะ โดยอิงจากพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็กปฐมวัยจนถึงเด็กวัยรุ่น แบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ชั้น โดยเด็กอนุบาลอยู่ในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1) ขั้นขีดเขียน (scribbling stage) ในขั้นนี้ครอบคลุมเด็กตั้งแต่อายุ 18 เดือน ถึง 4 ปี เริ่มจากการเขียนอย่างไร้แบบแผนและพัฒนาจนเป็นการวาดที่มีเนื้อหาที่ผู้ใหญ่อยู่ง่ายใจได้ โดยแบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1.1) ขีดเขียนอย่างไม่มีระบบ (disordered scribbling) การเขียนเริ่มจากการขีดอย่างไร้แบบแผน หลายครั้งที่พบว่าเด็กมองไปทางอื่นในขณะที่มือกำลังขีดเขียน บางครั้ง การเขียนเกิดจากการเหวี่ยงแขนไปมา เส้นโค้งที่ได้เกิดจากการเหวี่ยงแขนนี้ มีขนาดสัมพันธ์กับขนาดตัวของเด็กเอง เด็กในขั้นนี้ใช้วิธีที่หลากหลายในการจับอุปกรณ์วาดเขียน เนื่องจากกล้ามเนื้อเล็กยังทำงานไม่ได้เต็มที่ เด็กที่อยู่ในขั้นนี้ไม่สนใจที่จะวาดภาพตามที่เห็น แต่เพลิดเพลินไปกับการขีดเขียน ไม่เพียงขีดเขียนลงบนกระดาษด้วยสีเทียนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการใช้นิ้วลากไปบนน้ำโคลน กำแพง กล่าวได้ว่าการขีดเขียนเป็นธรรมชาติของพัฒนาการของเด็ก ที่สะท้อนการเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจ

1.2) ขีดเขียนอย่างมีการควบคุม (controlled scribbling) หลังจากขีดเขียนอย่างไม่มีระบบประมาณ 6 เดือน เด็กค้นพบว่าการเคลื่อนไหวของตนกับลวดลายบนกระดาษมีความสัมพันธ์กัน ในขั้นนี้เด็กเริ่มสามารถควบคุมการมองตามการลากเส้นของตนเองแสดงถึงมือและตามมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น เด็กในขั้นนี้จึงมีความกระตือรือร้นที่จะทดลองอะไรที่แปลกใหม่ไปจากเดิม หรือทำสิ่งเดิมซ้ำด้วยความตั้งใจ เช่น ทดลองการจับสีเทียนและเขียนสีต่าง ๆ ลงบนกระดาษ การวาดเส้น ทั้งแนวนอน แนวตั้ง และวงกลมแต่ยังไม่สามารถวาดสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมได้ แต่เริ่มเชื่อมโยงสิ่งที่ตนวาดกับสิ่งรอบตัว นอกจากการวาดรูป เด็กยังสนใจที่ทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ต้องใช้การประสานกันระหว่างมือและตาอย่างอื่น เช่น การติดกระดาษล่อน

1.3) ให้ชื่อหรือขีดเขียน (naming of scribbling) เกิดขึ้นในช่วงอายุ 3 ปี ครึ่ง เด็กในขั้นนี้เริ่มตั้งชื่อให้กับรอยขีดเขียนของตน ความคิดของเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความคิดที่ได้จากการจดจำการเคลื่อนไหวสู่การใช้จินตนาการ เปลี่ยนจากการเพลิดเพลินไปกับการเคลื่อนไหวเพียงอย่างเดียวสู่การเชื่อมโยงสิ่งที่ตนเองเขียนกับสิ่งรอบตัว เส้นที่วาดไม่เป็นเพียงผลของการเคลื่อนไหวแต่เป็นขอบของรูปร่าง และเริ่มจดจำเป็นภาพ หากตัวเรานึกย้อนกลับไปถึงช่วงที่เด็กที่สุด ภาพที่จำได้จะอยู่ในช่วงพัฒนาการนี้เช่นกัน การบรรยายภาพอาจไม่เป็นไปเพื่อการสื่อสารกับผู้ใหญ่แต่เป็นการสื่อสารกับตนเอง เส้นที่วาดในตอนเริ่มและตอนจบอาจมีความหมายที่แตกต่างกันไป ดังนั้นรอยขีดเขียนที่ปรากฏมีความหมายอย่างมากกับเด็กถึงแม้ผู้ใหญ่อาจไม่เห็นความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เด็กบรรยายก็ตาม สิ่งที่ผู้ใหญ่พึงระวัง คือ การพยายามหาความหมายหรือจำกัดความหมายจากภาพนั้นด้วยตนเอง แต่ควรให้กำลังใจและสนับสนุนการคิดของเด็ก

2) ขั้นวาดภาพก่อนมีแบบแผน (the preschematic stage) เกิดขึ้นในช่วงวัย 4 - 7 ปี เด็กละทิ้งการขีดเขียนที่เป็นไปตามการเคลื่อนไหวของร่างกายสู่การวาดเส้นที่บังคับได้และ

เชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัว อันก่อให้เกิดความพึงพอใจ แต่ละขั้นตอนในการวาดภาพโมนทัศน์ของรูปอาจเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเด็กในช่วงวัยนี้มีความยืดหยุ่นทางความคิดสูง ภาพที่ได้ไม่ได้มีความหมายแค่เพียงตัวเด็กเอง แต่ยังมีความหมายต่อผู้ปกครองและครูที่จะเห็นพัฒนาการ และขั้นตอนในการคิดของเด็กได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในขั้นนี้เด็กจะเริ่มจากการวาดภาพคนที่ประกอบไปด้วยวงกลมที่เป็นหัว และมีเส้นยื่นออกมาเป็นแขนขา โดยให้ความสำคัญกับส่วนหัวเป็นหลัก และเริ่มวาดสิ่งใกล้ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง เช่น บ้านและต้นไม้ ยิ่งภาพมีรายละเอียดมากเท่าไรยิ่งสะท้อนการตระหนักรู้ที่มีต่อสิ่งรอบตัวมากเท่านั้น หลายครั้งที่ผลงานศิลปะสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักในรายละเอียดหรือชิ้นส่วนต่าง ๆ มากกว่าการใช้คำศัพท์ที่เด็กยังจำได้เพียงน้อยนิดในการสื่อสาร เด็กในช่วงวัยนี้ชื่นชอบการพูดคุยกับผู้อื่น และไม่สนว่าผู้ฟังจะเข้าใจหรือไม่เรียกได้ว่าสนใจที่จะพูดแต่ไม่สนใจที่จะฟัง การสื่อสารในกลุ่มเล็กจึงได้ผลมากกว่ากลุ่มใหญ่ เมื่อเด็กอายุใกล้ 7 ขวบ จะมีโครงสร้างทางความคิดมากขึ้น การยืดหยุ่นทางความคิดในการวาดรูปจะลดลง แต่จะเข้าใจมากขึ้นว่า ผลงานของตนอาจไม่ใช่ตัวกลางในการสื่อสารที่ทุกคนเข้าใจความหมาย

Schirrmacher (2005) กล่าวว่า พัฒนาการทางสุนทรียะเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก พัฒนาการทางศิลปะเด็กสามารถอธิบายผ่านความเข้าใจ 6 หมวด ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัยและความสามารถของเด็กดังนี้

1) พัฒนาการทางศิลปะเด็กซึ่งอธิบายจากกายภาพของเด็ก (physical explanation for the development of child art) หัวข้อในการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และผลงานล้วนมาจากข้อจำกัดทางกายภาพของเด็ก เด็กเล็กมีข้อจำกัดในเรื่องของความสัมพันธ์มือและตา การควบคุมกล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการของกล้ามเนื้อ ความคล่องแคล่ว และความคมชัดในการมอง เด็กขีดเขียนอย่างไม่มีจุดหมายเนื่องจากความสามารถทางกายภาพยังมีไม่มากพอ ดังนั้นจึงไม่สามารถวาดภาพเหมือนที่มีรายละเอียดสูงได้

2) พัฒนาการทางศิลปะเด็กซึ่งอธิบายจากความรู้สึก (emotional explanation for the development of child art) หัวข้อและรูปแบบการทำงานของเด็กก็มีผลมาจากอารมณ์ บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย เจตคติวัตถุ อารมณ์ ผู้คน และเหตุการณ์ มีส่วนสำคัญต่อผลงาน ที่มีถูกบิดเบือนให้เกินจริงด้วยการใช้ สี ขนาด รูปร่าง เส้น และพื้นผิว ในการบอกเล่าเรื่องราว

3) พัฒนาการทางศิลปะเด็กซึ่งอธิบายจากมุมมองการรับรู้ (perceptual explanation for the development of child art) การรับรู้แตกต่างจากการมองเห็น การมองเห็นเกิดจากกลไกทางร่างกายที่บันทึกภาพเสมือนจริงผ่านกระจกตา การรับรู้เกิดจากโครงสร้างทางสรีรวิทยา บุคลิกภาพ และลำดับการเรียนรู้ ผลงานของเด็กจึงเป็นการแสดงออกทางการรับรู้มากกว่าแค่การมองเห็น ภารกิจหลักของการทำงานศิลปะจึงเป็นการแปลงการรับรู้แบบสามมิติสู่ผลงาน 2 มิติ

ลงบนผืนผ้าใบ เด็กจึงเริ่มจากการวาดเส้นเพียงไม่กี่เส้นและพัฒนาขึ้นสู่การวาดภาพที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เด็กบางคนวาดหรือระบายน้อยกว่าที่เห็นจริง เช่น เด็กอาจวาดลายเส้นโครงลงบนส่วนที่เป็นตัวเท่านั้น นอกจากนี้เป็นไปได้ว่าสื่อที่ใช้อาจเป็นตัวจำกัดการแสดงออกทางการรับรู้ของเด็ก เช่น ขนาดของแปรงทาสีและขนาดกระดาษอาจเป็นข้อจำกัดให้วาดได้จำนวนเส้นที่น้อยลง

4) พัฒนาการทางศิลปะเด็กซึ่งอธิบายจากพุทธิปัญญา (cognitive explanation for the development of child art) หัวข้อและรูปแบบการทำงานของผลงานเด็กเป็นตัวชี้วัดควมมีไหวพริบและความสามารถทางการคิด เด็กจะวาดรูปหรือระบายสีเฉพาะสิ่งที่ตนรู้จัก การสังเกตของเด็กเล็กผ่านการทำงานศิลปะ จึงมีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กเล็กอาศัยการจดจำ ภาพ ประสบการณ์ และมโนทัศน์ในการแสดงออกทางศิลปะ รายละเอียดในการวาดรูปสะท้อนถึงการต่อยอดทางประสบการณ์

5) พัฒนาการทางศิลปะเด็กซึ่งอธิบายจากพัฒนาการทั่วไป (general developmental explanation for child art) การทำงานร่วมกันของสังคม วัฒนธรรม บุคลิกลักษณะ และสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นปัจจัยในขององค์ประกอบในการอธิบายพัฒนาการทั่วไป การเข้าใจในพัฒนาการตามช่วงวัยและลำดับขั้น สร้างความคาดหวังที่เหมาะสมแต่ยืดหยุ่น ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป ช่วยในการวางแผนการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการ กรอบการประเมิน และการประชุมร่วมกับผู้ปกครอง สดุดท้ายการชื่นชมขั้นตอนและผลงานของเด็ก พัฒนาการทางการวาดรูปของเด็กไม่ขึ้นกับสถานที่และยุคสมัย หากเด็กอายุเท่ากันจะมีขั้นพัฒนาการทางการวาดรูปวาดที่คล้ายกัน ด้วยวิธีเหมือนกัน กล่าวได้ว่าความสามารถทางการพัฒนาทางสุนทรียะอยู่ในพันธุกรรมของมนุษย์

6) พัฒนาการทางศิลปะเด็กซึ่งอธิบายจากพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (cognitive developmental explanation for child art) พัฒนาการทางพุทธิปัญญากับพัฒนาการทั่วไปมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง อีกทั้งยังครอบคลุมถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ดังนั้น นักการศึกษาปฐมวัยจึงควรมองพัฒนาการทุกอย่างอย่างเป็นองค์รวม เพียเจต์ มองว่าการแสดงออกทางสุนทรียะเป็นการพัฒนาพุทธิปัญญา นอกจากนี้ยังมองว่าการพัฒนาการทั่วไปเป็นการเคลื่อนไปข้างหน้า แต่พัฒนาการทางสุนทรียะกลับเป็นการถอยหลัง เนื่องจากผลงานศิลปะของเด็กปฐมวัยมีความสร้างสรรค์มากกว่าผลงานศิลปะของเด็กโต เมื่อเด็กเริ่มขีดเส้น เด็กไม่ได้คิดเลียนแบบสิ่งใดแต่เป็นเพียงการเล่น อย่งไรก็ดีเมื่อเด็กได้ตระหนักถึงรูปร่างที่เกิดจากการขีดเขียนของตน และพยายามที่จะทำให้เกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อนั้นเพียเจต์และอินเฮลเดอร์ เชื่อว่า การวาดเส้นอย่างไ้จุดหมายได้ กลายเป็นการเลียนแบบและปรากฏขึ้นเป็นภาพ

งานวิจัยของ Parsons (1976) แสดงให้เห็น ขั้นพัฒนาการทางสุนทรีย-ประสบการณ์ตามความเข้าใจในคุณลักษณะของวัตถุ ที่มีความงามภายใต้โครงสร้างทางการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยอนุบาลสนใจในสิ่งรอบตัวและสีสัน โดยไม่แยกงานศิลปะและธรรมชาติออกจากกัน ไม่แยกชอบไม่ชอบหรือตัดสินผลงาน กล่าวได้ว่าเด็กในช่วงวัยดังกล่าวมีลักษณะบุคลิกที่มีความเป็นสุนทรีย์อย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลมีความพึงพอใจอย่างยิ่งต่อลักษณะทางกายภาพของสิ่งของ สำหรับเด็กที่ไม่ได้รับการปลูกฝังอาจไม่เกิดการพัฒนาการในการชื่นชมสิ่งรอบตัว ในขั้นพัฒนาการนี้เด็กวัยอนุบาลนอกจากจะสับสนในสุนทรีย์ ยังสับสนในศีลธรรม และวิทยาศาสตร์ ในขั้นพัฒนาการนี้เด็กไม่แยกความยินดีของลักษณะภายนอกของสิ่งของออกจากความยินดีในรูปร่างลักษณะจากประสบการณ์เดิม แรงจูงใจนี้เป็นเหตุให้เด็กเฝ้าสังเกตวัตถุที่มีความสุนทรีย์ด้วยความตั้งใจ ในขั้นนี้การตอบสนองของเด็กสัมพันธ์กับแนวความคิด การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางโดยไม่สนใจเหตุผลของคนอื่น (egocentrism) ของเพียเจต์ ซึ่งเกิดขึ้นในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (preoperational stage) ของเด็กวัย 2 - 7 ปี เด็กใช้ประสบการณ์เดิมเป็นตัวเชื่อมโยงเข้ากับสิ่งต่าง ๆ ประสบการณ์ที่ได้รับมานั้นมาจากการเรียนรู้ผ่านการตอบสนองของผู้ใหญ่ วิธีที่ผู้ใหญ่ตอบสนอง เมื่อเด็กแสดงให้เห็นถึงความสนใจในสุนทรีย์รอบตัว หากผู้ใหญ่ตอบสนองด้วยความเพิกเฉยหรือไม่อนุญาตให้เด็กได้แสดงออกตามที่ควรจะเป็น ส่งผลให้ประสบการณ์เกิดการลัดวงจร ในขั้นนี้ความเข้มข้นและอ่อนแอของสี ยังไม่มีผลกระทบต่อเด็กเนื่องจาก เมื่อเด็กได้ตัดสินใจว่าสีใดเป็นสีโปรดของตน เด็กจะละทิ้งการตระหนักในคุณภาพของสีนั้น และมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อความเข้มข้นความอ่อนของสีนั้นอย่างไม่แตกต่าง

ขั้นที่ 2) ภาพที่งดงาม เด็กในช่วงพัฒนาการนี้เริ่มละทิ้งความชอบในการยึดเอาตนเองเป็นสำคัญ สังเกตเห็นความแตกต่างของสีมากยิ่งขึ้น กฎสำคัญ 3 ประการในช่วงพัฒนาการนี้ คือ กฎของความเหมือนจริง กฎของรูปร่าง และกฎของสาระสำคัญ เด็กในช่วงวัย 7 - 12 ปี จะใช้ความเหมือนเป็นเกณฑ์ตัดสินผลงานศิลปะ แต่เกณฑ์ความเหมือนที่ใช้กันยังมีความยืดหยุ่น กฎข้อนี้อาจมาจากความเชื่อตามรูปแบบวัฒนธรรม กฎของรูปร่างปรากฏให้เห็นในการแสดงความคิดเห็นของเด็กประถมในแง่ของ ความสมดุล ความกลมกลืน ความสว่างความมืด การซ้ำ และการจัดกลุ่มต่อผลงาน ศิลปะ กฎของสาระสำคัญคือ เด็กมีความคิดที่เป็นประเพณีนิยมมากยิ่งขึ้นกว่าในขั้นที่ 1 ภาพที่มีจะประกอบไปด้วยความน่ารัก งดงาม อลังการ ลำลึกถึงความหลัง ปราศจากความน่าเกลียด เจ็บปวด และความเศร้าสลด เด็กในวัยนี้จะชื่นชอบพระเอก และมองตัวร้ายเป็นเพียงความชั่วร้ายที่ไม่มีตัวตน

ขั้นที่ 3) นักหาความหมาย เกิดขึ้นในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นเป็นต้นไป เด็กเริ่มรู้ว่าศิลปะมีหลายรูปแบบตามศิลปิน และประเภทของงาน เด็กจะมองเจตนาของศิลปินว่าต้องการสื่ออะไรเป็นหลัก สะท้อนจากคำถามที่เกิดขึ้นเมื่อเห็นผลงานศิลปิน ในขั้นนี้มักถามว่าศิลปินต้องการสื่ออะไร และพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งนั้น สอดคล้องกับการมองว่าศิลปะเป็นการแสดงออกทางอารมณ์

โดยเด็กจะไม่ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางการตัดสินใจผลงานอีกต่อไป เนื่องจากเข้าใจแล้วว่างานศิลปะมีหลากหลายประเภท หากไม่ชอบงานศิลปะชิ้นไหนอาจเป็นเพราะตนเองไม่ชอบงานศิลปะประเภทนั้น

ขั้นที่ 4) ขั้นวิจารณ์ ขั้นสุดท้ายเป็นขั้นที่ละทิ้งตัวตนและความชอบส่วนบุคคล โดยสิ้นเชิง วัตถุประสงค์ที่มีความงามย่อมมีสุนทรียะคุณลักษณะด้วยตัวของมันเอง ในขั้นนี้เป็นขั้นการวิจารณ์ผลงานศิลปะตามหลักการ เจตนาของศิลปิน และการเข้าถึงผลงานโดยสาธารณชน

สรุปได้ว่า ผลงานศิลปะของเด็กสามารถสะท้อนเห็นถึงพัฒนาการได้ในหลาย ๆ ด้าน ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้หลักเกณฑ์หรือทฤษฎีใดในการประเมิน ในทางกลับกันหากเข้าใจในขั้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กแล้ว ก็สามารถที่จะส่งเสริมพัฒนาการโดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดกิจกรรมได้ในลำดับต่อไป

1.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางสุนทรียะ

Koster (2009) กล่าวว่า การทำงานร่วมกับเด็กทำให้เห็นว่าพัฒนาการทางสุนทรียะไม่มีระเบียบแบบแผน ถึงแม้จะมีขั้นพัฒนาการทางการวาดรูปของเด็กเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดขึ้น แต่มีใช้ภาพรวมของทั้งหมด บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กแต่ละคนได้พบเจอมีความสำคัญ ความหลากหลายทางวุฒิภาวะ ประสบการณ์ทางการศึกษา และบริบทโดยรอบ ล้วนส่งผลต่อขั้นพัฒนาการทางการวาดรูปของเด็ก ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางสุนทรียะ มีดังนี้

1) ปัจจัยทางกายภาพ พัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ของเด็กปฐมวัยยังคงไม่มั่นคง ในบางครั้งความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างปุบปับ บางครั้งใช้เวลาเป็นเดือนในการทดลองผิดถูกกว่าจะเข้ารูปเข้ารอย เด็กบางคนมีความบกพร่องทางการได้ยินหรือการมองเห็น หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมร่างกาย เด็กเหล่านี้ต้องการการวางแผนกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมเพื่อที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่และสนุกสนานเหมือนเด็กอื่น เด็กจำนวนมากใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับผู้อื่น เช่น การเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กได้แสดงออกโดยไม่ใช้คำพูด

2) ปัจจัยทางอารมณ์ ความรู้สึกของเด็กมีผลอย่างมากต่อการแสดงออกทางศิลปะ ดังนี้

2.1) เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดบาดแผลทางใจ (traumatic events) เด็กที่เพิ่งได้รับประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดบาดแผลทางจิตใจ เช่น พายุ แผ่นดินไหว อุบัติเหตุ และความตาย อาจใช้ศิลปะเพื่อเป็นทางระบายความรู้สึกที่อยู่ลึก ๆ ข้างใน เนื่องจากศิลปะเป็นวิธีที่เหมาะสมที่จะใช้ในการระบายอารมณ์ จึงจำเป็นต้องใช้ความไวทางความรู้สึก ในการตอบสนองอย่างมีสุนทรียะด้วยความเข้าใจและการให้กำลังใจ การตอบสนองในรูปแบบนี้สามารถช่วยให้เด็กทำงานกับความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ลึก ๆ ในใจได้

2.2) ความกดดันทางสังคม (social pressure) ครูจำเป็นต้องเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและครอบครัวเด็ก ความเข้าใจนี้สามารถส่งผลต่อความรู้สึกของเด็กที่มีต่อศิลปะได้ เด็กที่ได้รับการกดดันในการทำงานศิลปะให้เหมือนกับความคิดของผู้ใหญ่ หรือหงุดหงิดกับอุปกรณ์หรือทักษะบางอย่างที่ร่างกายยังไม่สามารถทำได้ อาจเป็นการพัฒนาความรู้สึกล้มเหลว จนส่งผลให้เกิดการฝืนใจในการทำกิจกรรมศิลปะต่อไปในอนาคต

2.3) การถูกปฏิเสธ (rejection) เด็กที่รู้สึกว่าการงานศิลปะของตนถูกปฏิเสธหรือไม่เป็นที่ยอมรับ เป็นเหตุให้หลบเลี่ยงการทำงานศิลปะ ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าเหตุใดการยอมรับของครู และการให้ความรู้แก่ครอบครัวในการให้กำลังใจแก่เด็กในช่วงปฐมวัยจึงมีความสำคัญ

3) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เด็กแต่ละคนอาจมองโลกแตกต่างไปจากมุมมองของผู้ใหญ่ เด็กได้รับอิทธิพลจากรูปภาพที่เห็น ประเภทของสิ่งของที่อยู่รอบตัว และการตอบสนองอย่างสุนทรีย์จากผู้ใหญ่ต่อสิ่งของเหล่านั้น ดังนี้

3.1) บทบาททางสังคม พัฒนาการทางศิลปะของเด็กได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมที่เด็กเติบโตขึ้นมา เด็กที่มีโอกาสได้เห็นภาพวาดของศิลปินจะสามารถซึมซับ และถ่ายทอดความสวยงามได้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ไม่เพียงแต่งานศิลปะทางทัศนศิลป์เท่านั้น ยังรวมถึงศิลปะในศาสตร์อื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

3.2) บทบาททางการเปิดรับ ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้กำหนดว่าสิ่งใดเป็นลักษณะนิสัยสุนทรีย์ และทักษะใดที่ยอมรับสำหรับเด็กที่จะเรียนรู้ได้ การจัดขอบเขตในสิ่งที่เป็ศิลปะสร้างสรรค์และสิ่งใดไม่ใช่ เช่น การละเล่นสีลงบนกระดาษเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุน การละเล่นบนบกกำแพงไม่ใช่เรื่องที่ควรสนับสนุน เราใช้อาหารมาทำงานศิลปะได้หรือไม่ ขอบเขตที่ผู้ใหญ่กำหนดขึ้นว่าสิ่งใดคือกิจกรรมศิลปะ สิ่งใดไม่ใช่จะถูกส่งต่อถึงเด็ก ๆ

Grandstaff (2012) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการทางสุนทรีย์และอิทธิพลจากสื่อ โดยอ้างอิงลำดับขั้นทางพัฒนาการจากนักปรัชญาหลาย ๆ ท่าน เพื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในยุคปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อ เช่น วิดีโอเกมส์และคอมพิวเตอร์ ด้วยการสังเกตและสอบถาม พบว่า ลักษณะบุคลิกภาพของเด็กในยุคที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อ ยังเป็นไปตามขั้นสุนทรีย์ พัฒนาการ และผลงานของเด็กส่วนใหญ่ยังคงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครอบครัว และชีวิตประจำวัน เห็นได้จากผลงานของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีภาพวิดีโอเกมส์ประกอบอยู่เพียงเล็กน้อย แต่เมื่อเทียบกันแล้วเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีมากกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และยังได้ให้คำแนะนำว่า ครูที่รู้พัฒนาการทางสุนทรีย์ของเด็กจะช่วยให้การจัดสุนทรีย์ ประสบการณ์เป็นไปได้เหมาะสม และการจัดกิจกรรมจะมีความหมายกับเด็กมากยิ่งขึ้นหากเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อย่างรวดเร็ว พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กจึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบจากหลากหลายมิติ ซึ่งมีความเป็นพลวัต มิได้พัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นหรือเส้นตรง การศึกษาพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กปฐมวัยไม่เพียงช่วยให้เข้าใจในการแสดงออกทางท่าทาง แต่ช่วยให้เข้าถึงความคิดของเด็กอย่างถ่องแท้ และสามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมสุนทรียะที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย สติปัญญา และสุนทรียะได้อย่างเหมาะสม

2. การจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

เด็กมีความสุขไปกับการสำรวจ สืบค้น และแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองกับเรื่องรอบกาย การจัดสุนทรียประสบการณ์จึงเป็นการฝึกฝนให้เด็กไวต่อการรับรู้ความรู้สึกและเพิ่มศักยภาพในการแสดงออกมากยิ่งขึ้น ครูจึงมีบทบาทอย่างมากในการเป็นผู้จัดสุนทรียประสบการณ์ และในการจัดสุนทรียประสบการณ์ที่ดี ผู้จัดต้องมีความเข้าใจในหลักการอันเป็นดั่งเสาหลักที่จะช่วยแนะนำและสนับสนุนให้เด็กเข้าถึงสุนทรียะได้อย่างเหมาะสม

2.1 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

เด็กเรียนรู้และซึมซับผ่านการเลียนแบบทางความคิดและการกระทำ ครูอนุบาลจึงมีผลอย่างมากในการแนะนำให้เด็กได้เข้าถึงสุนทรียะรอบตัว ผ่านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การจัดสื่อรวมถึงสภาพแวดล้อม และเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กตระหนักและชื่นชมในความงาม

Schirmacher (2005) ได้กล่าวถึง บทบาทครูกับการจัดสุนทรียประสบการณ์ไว้ว่า สุนทรียะไม่ได้เป็นเพียงอุปกรณ์สำเร็จรูป ชุดคู่มือ หรือหนังสือที่หาซื้อได้ แต่ยังคงเป็นเรื่องสำคัญที่เข้าถึงได้ คำแนะนำที่จะทำให้ครู เด็กและห้องเรียนเกิดสุนทรียะ มีดังนี้

1) ครูเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะแก่เด็ก บุคลิกภาพของครูมีส่วนสำคัญอย่างมาก ครูสามารถเป็นตัวอย่างในการรับรู้ และตระหนักถึงสุนทรียะแก่เด็กด้วยการแต่งกายที่ไม่จำเป็นต้องนำสมัย แต่ต้องมีขนาดเหมาะสม สวมใส่สบาย เหมาะแก่ การกระโดด เคลื่อนไหว เล่นกับเด็ก ๆ และสามารถนั่งกับพื้นได้ ครูสามารถสะท้อนรสนิยมในการเลือกใช้สีและคูสี ผ่านการเลือกเสื้อผ้า และเครื่องประดับ

2) ครูให้คุณค่ากับความงามภายในจิตใจ ครูสามารถเป็นตัวอย่างทางความงามจากภายในได้โดย การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกและให้คุณค่ากับความแตกต่างแก่นักเรียนทุกคน หาสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์และความงดงามของเด็กแต่ละบุคคล และบอกให้เด็กรู้ถึงข้อดีของตน

ถ่ายทอดข้อความที่งดงามแก่เด็ก เด็กชื่นชอบที่จะพูดคุยในน้ำเสียงที่เป็นธรรมชาติ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำเสียงเล็กเสียงน้อยหรือดัดเสียง แต่ไม่ถึงกับน้ำเสียงราบเรียบเท่ากันหมด

3) ครูเป็นผู้จัดเตรียมผลงานศิลปะที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กทดลองงานศิลปะที่หลากหลาย ครูสามารถแนะนำดนตรีประเภทต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้ตลอดทุกช่วงเวลา เช่น เพลงกล่อมเด็กช้า ๆ หรือเพลงวอลซ์ ในช่วงเวลาพัก เปิดเพลงคลาสสิกระหว่างอาหารว่าง และเพลงมาร์ชหรือร็อกแอนด์โรลในช่วงเวลาทำความสะอาด

4) ครูเป็นผู้จัดสภาพบริบทให้มีสุนทรีย์ะ ห้องเรียนสามารถเป็นที่ที่ให้ความเพลิดเพลินควบคู่ไปกับบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ ครูสามารถนำผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ มาตกแต่งห้องแทนภาพตัวการ์ตูนสีสด ครูควรใช้ความปราณีตในการเลือก พรหม โปสเตอร์ กระดาษสีหรือตัวอักษร ป้ายห้องเรียน และเลือกสี วัสดุ การจัดวาง และตัวอักษร รวมถึงใช้ประโยชน์จากหน้าต่างและแสงธรรมชาติด้วยการแขวนโมบายที่ประดิษฐ์จากกระดาษโปร่งแสงและงานศิลปะของเด็ก การนำกระจกวางไว้ตามมุมต่าง ๆ หรือเพดาน ทำให้รู้สึกเปิดกว้างและสะท้อนความงามภายในห้องเรียน ครูสามารถให้เด็กปลูกต้นไม้ในห้องและใช้ดอกไม้จากสวนรอบห้องในการประดับตกแต่งห้องเรียน ครูควรให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่าปริมาณ เนื่องจากปริมาณมากไม่ได้แปลว่าดีเสมอไปเมื่อตกแต่งด้วยของสวยงาม ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนสุนทรีย์ะประสบการณ์ในการทำศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ควรปรับแต่งใหม่อยู่เสมอ และควรจัดบรรยากาศห้องให้รอบล้อมไปด้วยของสวยงามรวมถึงการใช้สี รูปทรง รูปแบบ พื้นผิว และการออกแบบ อาทิ พืชพันธุ์จากธรรมชาติ ได้แก่ ดอกไม้ ต้นไม้ ตัวอย่างของธรรมชาติ หรือผลไม้ประจำฤดูกาล ชิ้นส่วนที่มีกลไกเป็นส่วนประกอบ ได้แก่ เครื่องยนต์ ชิ้นส่วนอะไหล่ อุปกรณ์การช่าง ผลงานและอุปกรณ์ศิลปะ ได้แก่ ผลงานศิลปะ เช่น ภาพวาดเส้น ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบ ปฏิมากรรม เครื่องสาน เครื่องทอ ผ้าบาติก งานปะติดสามมิติ หนังสือ โปสเตอร์ งานพิมพ์ โปสเตอร์ ภาพสีน้ำ และเครื่องดนตรี ของใช้และของสะสม ได้แก่ อุปกรณ์ในครัวเรือน อุปกรณ์ทำสวน โปสเตอร์และของชำร่วย เครื่องแต่งกายพื้นเมือง ของใช้พื้นเมือง ของสะสมต่าง ๆ แสตมป์ ตะกร้า กระเบื้องเคลือบรูปสัตว์ ป้ายทะเบียน พัด หมวก เหยียน กลองดนตรี หัวลูกธนู หินแร่

5) ครูเป็นผู้เชิญศิลปินมาบรรยาย เชิญศิลปินมืออาชีพ นักดนตรี นักเต้น ผู้ทำงานฝีมือ อาสาสมัคร และผู้ปกครองที่มีความสนใจในงานศิลปะหรือมีทักษะทางงานฝีมือ ครูสามารถถามผู้ปกครองในวันประชุมผู้ปกครองว่าท่านใดมีความสนใจหรือมีความถนัดเฉพาะทาง และสนใจเป็นอาสาสมัครในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ครูควรทำความรู้จักกับศิลปิน นักดนตรี และนักเต้นประจำท้องถิ่น ในการทำงานร่วมกันควรแนะนำอาสาสมัครให้ใช้วิธีที่ถนัดในการทำงานร่วมกับเด็ก เนื่องจากแต่ละท่านจะมีวิธีที่แตกต่างกัน บางท่านอาจถนัดในการตอบคำถาม หรือทำให้ดู บางท่านอาจสนุกกับการทำงานกับเด็กโดยตรงไปพร้อม ๆ กัน

6) ครูเป็นผู้จัดทัศนศึกษาเพื่อชมความงาม ศิลปะมีอยู่มากมายในธรรมชาติ และการเดินเยี่ยมชมธรรมชาติก็นับเป็นการทัศนศึกษา นอกจากการเยี่ยมชมธรรมชาติรอบโรงเรียนแล้ว ในแต่ละชุมชนยังมีสถานที่อื่นที่เด็กสามารถไปเยี่ยมชมได้อีก ในการจัดทัศนศึกษาแก่เด็ก สิ่งที่ครูควรทำคือทดลองไปสถานที่นั้นด้วยตนเองเสียก่อนเพื่อให้มั่นใจว่าสิ่งที่อยากจะให้กับเด็กจะเกิดขึ้นในการทัศนศึกษาครั้งนี้ ทัศนศึกษายังรวมถึงการวางแผนอย่างดี พลังงาน และค่าใช้จ่าย การเลือกสถานที่ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของเด็ก ความสนใจของเด็ก และช่วงวัย ช่วยให้การทัศนศึกษา ประสบผลสำเร็จ

Feeney and Moravcik (1987) กล่าวถึง บทบาทครูว่า ในการแนะนำเด็กให้รู้จักกับสุนทรียประสบการณ์มีความสำคัญเท่า ๆ กับการที่เด็กได้เรียนรู้สุนทรียประสบการณ์ด้วยตนเอง ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการวางฐานรากทางการชื่นชมศิลปะไปตลอดชีวิต พัฒนาการทางสุนทรียะเกิดขึ้นจากการที่เด็กต้องการประสบการณ์จากความงามที่อยู่รอบตัวทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การเปิดรับงานทัศนศิลป์ และโอกาสที่จะได้สนทนาเกี่ยวกับศิลปะและความงามร่วมกับผู้ใหญ่ที่มีความคิดอย่างรอบคอบ ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสุนทรียะ ดังนี้

1) ครูเป็นผู้สนับสนุน ด้วยการตระหนักและชื่นชมในความงามที่อยู่รอบตัว แบ่งปันประสบการณ์ความงามนั้นร่วมกับเด็ก สังเกตและสนับสนุนการตอบสนอง รวมถึงเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะและธรรมชาติที่ส่งผลต่อชีวิต

2) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ด้วยการเป็นผู้จัดบรรยากาศในห้องเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ รวมถึง ความสว่าง ความสะอาด การจัดเรียง การตกแต่ง และการแสดงผลงาน

3) ครูเป็นผู้จัดบริบท ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ชื่นชมผลงานศิลปะจากศิลปินร่วมกับครู และจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน จัดบรรยากาศด้วยการตกแต่งห้องด้วยผลงานศิลปิน หรือผลงานศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงเทคนิค สี สัน และสาระของภาพ ผลงานดังกล่าวอาจมาจากภาพประกอบในหนังสือนิทาน

Lim (2005) ได้ให้คำจำกัดความ บทบาทของครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์ไว้ว่า ครูเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำหน้าที่สนับสนุนสุนทรียประสบการณ์ต่อเด็กอย่างมีความหมาย ครูไม่เพียงเป็นผู้สนับสนุนการทดลองให้ใช้อุปกรณ์ศิลปะที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน แต่ครูยังทำหน้าที่เปลี่ยนกิจกรรมศิลปะทั่วไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายที่รวมกระบวนการคิดและความรู้สึกเข้าด้วยกัน โดยให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการทำงานมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้ ครูจึงมีบทบาท ดังนี้

1) เป็นผู้เฝ้าสังเกตพัฒนาการของนักเรียนในด้านอารมณ์และความคิด

2) เป็นผู้เตรียมอุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจให้ท้าทายความสามารถ

3) เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและคำถามที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนจากประสบการณ์สู่การแสดงออกทางรูปแบบศิลปะ

อธยา ศาลยาชีวิน (2548) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดสุนทรียะภายใต้แนวคิดที่แตกต่างของโรงเรียนอนุบาลในหัวข้อ การศึกษาการจัดสุนทรียะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนตามแนวการศึกษาวอลดอร์ฟและเรกจิโอ เอมีเลีย โดยผู้วิจัยศึกษาการรับรู้สุนทรียะของผู้บริหาร ครู และแนวทางการประยุกต์ใช้สุนทรียศึกษาในชั้นเรียน ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู เอกสารที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูทั้งสองโรงเรียน มีการรับรู้สุนทรียศึกษาแตกต่างกันตามหลักปรัชญาของหลักสูตรการศึกษา ส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดสุนทรียศึกษาที่ความแตกต่างกันคือ ภาพลักษณ์เกี่ยวกับเด็กในฐานะมนุษย์ผู้มีมิติทางจิตวิญญาณอันมาจากมนุษย์ปรัชญาอันเป็นแนวคิดพื้นฐานของโรงเรียนตามแนวการศึกษาวอลดอร์ฟ และภาพลักษณ์เกี่ยวกับเด็กในฐานะมนุษย์ผู้มีมิติทางสติปัญญาและสังคมตามแนวการศึกษาเรกจิโอ ซึ่งนำไปสู่ความแตกต่างทางด้านเป้าหมายของศิลปะหรือสุนทรียศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีศิลปะที่แตกต่างกัน

Chen (2014) ศึกษาสุนทรียศาสตร์ของครูอนุบาลในด้านความเชื่อและการนำไปปฏิบัติในประเทศไต้หวัน โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ พบว่า นักการศึกษาปฐมวัยมีความเชื่อในสุนทรียะสูงกว่าการนำไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียน สถานที่ และภูมิหลังด้านการศึกษามีผลต่อความเชื่อและการนำไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ระยะเวลาในการสอนของครูไม่มีผลต่อความเชื่อแต่มีผลต่อการปฏิบัติ ครูช่วยส่งเสริมพัฒนาการความรู้สึกรักสุนทรียะได้ด้วยการจัดประสบการณ์ให้เด็กสัมผัสกับธรรมชาติและงานศิลปะ ครูควรเป็นตัวอย่างในการชื่นชมผลงานศิลปะที่หลากหลายและศิลปะพื้นเมือง นอกจากนี้ยังได้ให้คำแนะนำให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้จัดกิจกรรมในการสนับสนุนสุนทรียะแก่เด็กปฐมวัย รวมถึงควรนำวิชาสุนทรียะบรรจุไว้ในหลักสูตรครูปฐมวัย

กล่าวได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กวัยอนุบาล ไม่เพียงบทบาทในการจัดกิจกรรมและจัดบริบท เพื่อแนะนำให้เด็กเห็นถึงคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัวอันเป็นพื้นฐานของการรับรู้ทางสุนทรียะ แต่ยังรวมถึงการแนะนำด้วยการเป็นแบบอย่าง ทั้งทางด้านกายภาพที่เด็กสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน และทางด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อีกทั้งการเป็นผู้สังเกตพัฒนาการทางสุนทรียะและการตอบสนองของเด็กอย่างละเอียด

2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และบริบทการเรียนรู้

เด็กอนุบาลนอกจากเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ ครูจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อสร้างให้เด็กสนใจ มีสมาธิและรู้สึกผ่อนคลายในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

รวมถึงเป็นการหล่อหลอมรสนิยมอันดี การจัดเตรียมสื่อและบริบทจึงนับเป็นการสนับสนุนในการรับรู้ทางสุนทรียะที่ตีได้อีกทางหนึ่ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

Lowenfeld and Brittain (1982) ได้ให้หลักในการเลือกสี การจัดพื้นที่ และสื่ออุปกรณ์ศิลปะไว้ ดังนี้

1) สี เด็กในช่วงวัยอนุบาลเป็นวัยที่เริ่มเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของสีกับสิ่งรอบตัว ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองใช้สีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงสีและอารมณ์

2) การจัดพื้นที่ เด็กในวัยอนุบาลยังเป็นช่วงวัยที่เริ่มจดจำในเรื่องของทิศทางลำดับขั้น การจัดพื้นที่จึงส่งผลต่อกระบวนการคิดทั้งหมดของเด็ก เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลเรียนรู้ผ่านการกระทำได้มากกว่าคำพูด การที่เด็กสามารถหยิบจับ มองเห็นการจัดวางอย่างมีลำดับ และเคลื่อนไหวไปรอบห้องด้วยตนเองทำให้เด็กเข้าใจในลำดับ พื้นที่ว่าง และตำแหน่ง ดังนั้นการจัดพื้นที่ในห้องเรียนควรเอื้อต่อการเคลื่อนไหวและการเรียนรู้ของเด็ก

3) สื่อ อุปกรณ์ศิลปะ ที่เหมาะสมกับเด็กในช่วงวัยอนุบาลควรเป็นอุปกรณ์ศิลปะที่คนทุกช่วงวัยสามารถใช้ได้และมีคุณภาพดี หากเด็กต้องการระบายสีน้ำด้วยแปรง แปรงที่ใช้ทาสีควรอุ่มสี กระจายที่จุดซบสีได้ดีขนาด 18 x 24 นิ้ว โตะพื้นผิวเรียบหรือพื้นผิวเรียบเพื่อใช้เป็นที่ยึดรองวาด หากเด็กวาดสีเทียน สีเทียนที่ใช้ควรเป็นสีเทียนที่เมื่อระบายแล้วสีติดกระดาษได้ง่าย กระจายที่ใช้ควรมีขนาด 12 x 18 นิ้ว สีเทียนควรมีขนาดใหญ่และไม่มีกระดาษห่อ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ทุกทิศทาง ดินสอควรมีไว้เพียงเพื่อใส่รายละเอียดเล็กน้อย ดินเหนียวนับเป็นอุปกรณ์ที่ดีในการสร้างชิ้นงาน 3 มิติ นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ศิลปะอีกหลายอย่างที่น่าสนใจ เช่น สีชอล์ก ปากกาเมจิก กระดาษสี อุปกรณ์ตัดแปะ กรรไกร และอื่น ๆ สิ่งที่ควรระวังคือ การนำอุปกรณ์ศิลปะมาดัดแปลงเทคนิคในการใช้งาน เช่น การทำสแตนซิล การหยดสี หรือการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เด็กไม่คุ้นเคย

ศิริประภา พุทธิกุล (2560) ได้นำเสนอการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ ที่พยายามสร้างบรรยากาศแห่งความสงบมั่นคง เรียบง่าย งดงาม นำรสนิยมให้พลังในการสร้างแรงบันดาลใจ จินตนาการ และพลังแห่งการลงมือกระทำอย่างตั้งใจไว้ ดังนี้

1) ใช้โทนสีอบอุ่นสำหรับผนังห้องและผ้าม่าน การเลือกสีให้เหมาะตามขั้นพัฒนาการ ไล่ไปตามวงจรแถบสีของเกอเธ่ การเลือกใช้สีสำหรับผนังหรือผ้าม่านที่เหมาะสมในห้องเรียนอนุบาลมากที่สุด คือ สีชมพูอมส้มหรือสีแห่งรุ่งอรุณ สีที่เด็กมองเห็นแสงแดดยามรุ่งอรุณ ผ่านท้องของแม่เมื่ออยู่ในครรภ์ สีชมพูอมส้มที่ใช้จะเป็นโทนสีที่นุ่มนวลและอบอุ่น ไม่จำบาดตาหรือสะท้อนแสง สำหรับเพศานควรที่จะเป็นสีขาวหรือชมพูอมส้มที่จางกว่าสีผนัง เพื่อสีอ่อนอยู่ระดับบนและสีเข้มอยู่ระดับล่าง เนื่องจากโทนสีอบอุ่นจะให้ประสบการณ์ภายในเกี่ยวกับพลังการกระตือรือร้น

ในการลงมือกระทำเป้าหมาย และความอบอุ่น นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งที่สร้างความรู้สึกอ่อนโยน เป็นสีแห่งความรัก ความบริสุทธิ์ เป็นสีแห่งคุณลักษณะของผู้หญิงหรือความเป็นแม่ ตลอดจนช่วยให้ร่างกายสดชื่น แจ่มใส ไม่เคร่งเครียดอ่อนล้า ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้เด็กสงบ มีสมาธิต่อจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของตน การใช้สีที่ฉูดฉาดและหลากหลายจะเป็นการสร้างบรรยากาศที่ตื่นตื้นเร้าใจมากเกินไป ส่งผลให้เด็กลุกกลิ้งกลอน ในทางกลับกัน หากใช้สีหม่นทึบ เช่น สีเทา สีน้ำตาล จะเป็น การสร้างบรรยากาศที่ซึมเซามากเกินไป และหากใช้กระดาษกรุผนังที่เป็นภาพหรือลวดลาย จะเป็น การสร้างบรรยากาศที่น่าเบื่อสำหรับจินตนาการที่มีชีวิตชีวาของเด็ก

2) เปิดรับแสงธรรมชาติในระดับที่เหมาะสม ห้องเรียนอนุบาลควรออกแบบให้ รับแสงธรรมชาติในระดับที่พอเหมาะ ไม่จ้าเกินไปหรือว่ามีมืดทึมเกินไป การทำกิจกรรมในห้องที่มีแสง ตามธรรมชาติจะช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวและเรียนรู้โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งเร้าที่เกินความจำเป็น หาก ห้องเรียนมืดเกินไป ควรตั้งโคมไฟที่มีแสงสว่างเช่นเดียวกับแสงอาทิตย์ไว้ในบางจุดที่จำเป็น ไม่ควรใช้ แสงไฟนีออนที่เปิดไปทั่วทั้งห้อง ในทางกลับกันหากห้องเรียนมีแสงจ้ามากเกินไปจะส่งผลให้เกิด ความร้อนและทำให้เด็กขาดสมาธิ จึงควรใช้ผ้าม่านโทนสีที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาลช่วยกรองแสง

3) แวดล้อมด้วยเสียงธรรมชาติและใช้เสียงที่ไพเราะนุ่มนวล เสียงเป็นสิ่งเร้าที่ เด็กไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เสียงที่ใช้กับเด็กอนุบาลควรเป็นเสียงที่ไพเราะ อ่อนโยนนุ่มนวล มีความดัง ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้จิตใจอ่อนโยน ดังนั้นห้องเรียนจึงควรอยู่ท่ามกลาง ธรรมชาติที่เงียบสงบ ได้ยินเสียงนกร้อง เสียงลมพัดใบไม้ อีกทั้งกลิ่นหอมของธรรมชาตินับเป็นส่วน หนึ่งที่ทำให้บรรยากาศสงบและอ่อนโยน นอกจากนี้เสียงที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน เช่น เสียงร้องเพลง ท่องคำกลอน เสียงครูเล่นเครื่องดนตรี และเล่นนิทาน โดยครูจะไม่พูดพร่ำเพรื่อ เนื่องด้วยเด็กปฐมวัยไม่ได้เรียนรู้ผ่านการสั่งสอน ทั้งนี้การจัดตารางกิจกรรมที่มีจังหวะแบบแผนที่คงที่ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะช่วยให้การจัดการชั้นเรียนไหลลื่น โดยครูไม่ต้องออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลา

4) จัดบรรยากาศที่อบอุ่นคล้ายบ้านมีสิ่งแวดล้อมทางสายตาที่สงบมั่นคง โดย การปกป้องการมองเห็นทางสายตาจากสภาพแวดล้อมที่มีสีฉูดฉาด หลากหลายนารวมกันมากเกินไป สีมืดทึมซึมเซามากเกินไป และสิ่งตกแต่งที่มากมายและลวดลายที่ละลานตา ตลอดจนการออกแบบ ห้องเรียนให้มีบรรยากาศคล้ายบ้าน จัดมุมที่ให้ความรู้สึกสงบผ่อนคลาย ใช้เครื่องเรือนและของใช้จาก วัสดุธรรมชาติ

5) มีความเป็นธรรมชาติ วัสดุ รูปทรงอิสระ และความงดงาม การออกแบบ และตกแต่งห้องเรียนจึงเน้นความเป็นธรรมชาติ เลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติ ที่มีรูปทรงอิสระตาม ธรรมชาติเนื่องจาก การตกแต่งห้องเรียนอนุบาลหากใช้เพียงรูปทรงทางคณิตศาสตร์ที่ตายตัวเท่านั้น จะส่งผลอย่างลึกซึ้งในการบั่นทอนพลังชีวิต ซึ่งกำลังทำงานสร้างร่างกายของเด็ก การตกแต่งห้องเรียน จะสะท้อนความแตกต่างของฤดูกาลและเทศกาลต่าง ๆ ผ่านการจัดโต๊ะธรรมชาติ (nature table)

โดยของที่เลือกมาประดับตกแต่งมาจาก ผ้า สื่อสิ่งของที่เป็นของจริงและของที่ครูหรือเด็กทำขึ้น นอกจากนี้เด็ก ๆ ยังสามารถนำสิ่งที่พบจากธรรมชาติมาร่วมจัดวางบนโต๊ะ เช่น ดอกไม้ ใบไม้ กิ่งไม้ เปลือกหอย ปีกแมลง ก้อนหิน ซึ่งสิ่งของต่าง ๆ สามารถเพิ่มเติมได้ทุกวัน ในขณะที่สิ่งของบางอย่างจะค่อย ๆ จางหายไป ตลอดจนการตกแต่งห้องให้มีความงดงามของธรรมชาติในบริเวณต่าง ๆ เช่น การจัดแจกันบนโต๊ะอาหาร ที่วางผลงานศิลปะของเด็ก รวมถึงการใช้ภาพสัญลักษณ์ของเด็กแต่ละคน แทนการใช้ตราประทับ

6) ออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่หลากหลายและมีขนาดเหมาะสม การจัดผังห้องเรียนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลาย และคำนึงถึงขนาดของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้ใช้ ดังนี้

ประการแรก ห้องเรียนอนุบาลควรออกแบบให้มีส่วนที่เป็นพื้นที่ว่างเพียงพอสำหรับกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การเล่นสร้างสรรค์ กิจกรรมวงกลม ซึ่งครูและเด็กจะร่วมกันร้องเพลงและเคลื่อนไหว เล่านิทาน อีกทั้งสำหรับการปูที่นอนเพื่อให้เด็กได้พักผ่อนนอนกลางวัน

ประการที่สอง ห้องเรียนอนุบาลควรออกแบบให้มีส่วนสำหรับจัดวางโต๊ะเก้าอี้ เครื่องเรือน ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติคุณภาพสูง สามารถเคลื่อนย้ายสะดวก น้ำหนักเบา ขนาดเหมาะสมกับเด็ก อาจเป็นโต๊ะเดี่ยวที่สามารถแยกออกจากกัน และนำมาต่อกันเป็นโต๊ะใหญ่ได้ เพื่อสามารถจัดวางได้อย่างยืดหยุ่น

ประการที่สาม ห้องเรียนอนุบาลควรออกแบบให้มีชั้นสำหรับเก็บของเล่นของเด็ก เนื่องจากของเล่นคือเครื่องมือในการทำงานของเด็ก ดังนั้น ห้องเรียนจึงออกแบบให้มีบริเวณจัดวางของเล่นที่มีลักษณะเรียบง่าย ปลายเปิด จากวัสดุธรรมชาติ มีมุมตึกตา งานช่าง และของเล่นต่าง ๆ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ลูกไม้ ก้อนหิน ท่อนไม้ ของใช้ การจัดวางควรออกแบบให้น่าสนใจ งดงาม มีความสงบสุขคล้ายบ้าน ส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเล่น เด็ก ๆ สามารถหยิบใช้และเก็บได้อย่างสะดวก

ประการที่สี่ ห้องเรียนอนุบาลควรออกแบบให้มีส่วนเก็บอุปกรณ์ทั่วไปและส่วนบริการ ได้แก่ ที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กและของครู ของใช้ในกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ออกแบบให้มีมุมครัวหรือส่วนเตรียมอาหาร มุมสำหรับวางอ่างล้างมือขนาดใหญ่ ยาว 28 นิ้ว กว้าง 17 นิ้ว ลึก 7 นิ้ว ซึ่งเป็นขนาดเพียงพอสำหรับจุ่มกระดาษวาดเขียน

ประการที่ห้า ห้องเรียนควรคำนึงถึงความปลอดภัย รวมทั้งความสะดวกในการใช้งานสำหรับเด็กเล็ก เช่น เครื่องเรือนมีขนาดและความสูงเหมาะสมกับกภาพเด็ก น้ำหนักเบา ไม่มีเหลี่ยมคม การติดตั้งอ่างควรอยู่ในระดับที่เด็ก ๆ สามารถเอื้อมถึงระดับน้ำได้โดยง่าย ออกแบบให้มีห้องน้ำและส่วนอาบน้ำติดตั้งอยู่ในห้องเรียนที่ครูสามารถดูแลได้โดยง่าย สุขภัณฑ์มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก เป็นต้น

Feeney and Moravcik (1987) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสุนทรียะไว้ ดังนี้

1) สี สีที่สดใสจะช่วยให้ห้องโดดเด่นแต่อาจรบกวนรูปทรงทางศิลปะ และ ความงามจากธรรมชาติ การใช้สีที่อ่อน เบาบาง ไม่ฉูดฉาด สำหรับผนัง และเพดาน จะช่วยให้เด็กมอง ทุกอย่างเป็นภาพรวมไม่แยกเป็นส่วน ๆ และควรหลีกเลี่ยงการใช้ลวดลายที่หลากหลายในบริเวณที่ เดียว เนื่องจากจะทำให้รบกวนทางสายตาและเร้าเด็กมากจนเกินไป

2) เครื่องเรือน การจัดเครื่องเรือนประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน ใช้สีที่เป็น ธรรมชาติและเป็นกลาง เพื่อให้เด็กสนใจที่อุปกรณ์การเรียนบนชั้นวาง ควรเลือกเครื่องเรือนที่ทำจาก วัสดุธรรมชาติแทนเหล็กหรือพลาสติก หากจำเป็นต้องทาสีให้ใช้สีกลางเพียงสีเดียวสำหรับทุกอย่าง เพื่อให้ยืดหยุ่นต่อการเคลื่อนย้ายจากอีกที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งอาจเปิดโอกาสให้เด็กได้ทาสี และขีด เครื่องเรือนด้วยตนเอง

3) การจัดเก็บอุปกรณ์ เคลื่อนย้ายอุปกรณ์บนชั้นแทนการกองทุกอย่างรวมกัน การปล่อยให้ชั้นวางของดูรกทำให้ยากแก่การดูแลสำหรับเด็ก ตะกร้าเป็นการจัดเก็บอีกหนึ่งวิธีหนึ่ง ที่ น่าสนใจ หากถังเก็บของเต็ม ให้นำสิ่งของประเภทเดียวกันเก็บรวมกันบนชั้น หากใช้กล่องเก็บของเต็ม ให้ปิดด้วยกระดาษสีเรียบ ๆ หรือทาสีทับ

4) การตกแต่ง การแสดงผลงานศิลปะของเด็ก การจัดแสดงผลงานศิลปะป็น รวมถึงภาพโปสเตอร์ทั่วไป ผลงานศิลปะจากทั้งศิลปิน และผลงานศิลปะของเด็ก ควรจัดวางในระดับ สายตาของเด็ก โดยสามารถใช้ชั้นบนสุดของชั้นวางของในการจัดวางงานปฏิมากรรม ต้นไม้ และ สิ่งของจากธรรมชาติ เช่น เปลือกหอย ก้อนหิน อ่างปลา หลีกเลี่ยงการวางอุปกรณ์ของครูในบริเวณ ดังกล่าว หากไม่มีทางเลือกให้สร้างตู้เก็บวัสดุอุปกรณ์ของครูด้วยกล่องที่มีฝาปิด

5) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก การออกแบบหรือจัดวางโครงสร้าง ควร เป็นการเข้าหาธรรมชาติแทนการบุงกรุก หากเป็นไปได้ควรใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้หรือผ้าจากเส้น ไยธรรมชาติ แทนการทาสีลงบนเหล็ก พลาสติกหรือไฟเบอร์กราส จัดเตรียมสถานที่ในการจัดเก็บ อุปกรณ์ที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการรักษาอุปกรณ์ เปิดโอกาสให้เด็ก ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่มีส่วน ร่วมในการช่วยกันรักษาความสะอาด เพิ่มรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ด้วยการจัดสวนหรือการจัดวาง หิน เพื่อแสดงให้เห็นว่าพื้นที่กลางแจ้งก็ต้องการความสนใจ และการดูแลเช่นกัน

Massey (2017) ผู้อำนวยการโรงเรียนตามแนวการศึกษาเรกจิโอ เอมีเลีย ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงการเลือก สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สนับสนุนการทำงานศิลปะอย่างมี ความหมายว่า การเลือกสื่อมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงสิ่งที่คิด มุมมอง และ เรื่องราว โดยมีข้อเสนอแนะในการเลือกสื่อ ดังนี้

- 1) สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สวยงามน่าดึงดูดใจ จะช่วยให้เด็กอยากเล่น อยากสัมผัส และใช้งาน
- 2) การตอบสนองของสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ เช่น สีไม้ สีเทียน แทนการใช้ปากกาเมจิก หรือ การใช้ดินเหนียว แทนการใช้ดินน้ำมันหรือแป้งโดว์
- 3) สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ปลายเปิด ที่เด็กสามารถนำมาเล่น ปรับแต่ง และปรับแต่งเพิ่มเติมได้อีกครั้ง สื่อเหล่านี้ช่วยให้เด็กสร้างเรื่องราวได้หลากหลาย เช่น ชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ กิ่งไม้ ใบไม้แห้ง ขยะรีไซเคิล

Rucci and McKenna (2016) ได้ให้คำแนะนำในการจัดเตรียมอุปกรณ์ศิลปะพื้นฐานที่ควรมีประจำห้อง เพื่อนำไปต่อยอดในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนี้

- 1) กระดาษประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กระดาษขาวธรรมดา กระดาษสีน้ำ กระดาษขาวเทา กระดาษสี กระดาษสีน้ำตาลขนาดใหญ่เพื่อรองกันเปื้อน
- 2) สีเพื่อการวาด ได้แก่ สีไม้ สีเทียน สีเมจิก
- 3) สีเพื่อการระบาย ได้แก่ สีโปสเตอร์ ขวดแก้วขนาดเล็กเพื่อเก็บสี สีน้ำ แปรงทาสี
- 4) อุปกรณ์ ได้แก่ กาวสีขาว กาวกากเพชร กาวแท่ง เทปสี กรรไกร ที่เย็บกระดาษ เทปกาวที่ลอกได้เพื่อกันสีหรือยึดกระดาษไว้กับโต๊ะ

Apps and MacDonald (2012) ศึกษาสุนทรียะในการออกแบบจัดบรรยากาศห้องเรียน ด้วยการศึกษการจัดห้องและนำไปใช้จริงกับนักศึกษาครูอนุบาลประจำการและครูฝึกหัด ด้วยการสะท้อนการจัดการจัดการจัดบรรยากาศในห้องเรียนผ่านรูปถ่ายโดยวิเคราะห์ตามหลักการจัดห้องเรียน 4 ประการ ประกอบด้วย 1) เส้นและการเคลื่อนไหว 2) รูปทรงและสีสันทัน 3) รูปแบบ จังหวะ และพื้นผิว 4) ระยะเวลา ระยะกลางและระยะหลัง ทำให้พบว่าการจัดบรรยากาศไม่เพียงเป็นแค่การสร้างบรรยากาศให้ห้องเรียนงดงามแต่ยังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและเป็นการปลูกฝังการออกแบบแก่เด็ก รวมถึงสนับสนุนหลักสูตรการเรียนการสอน ช่วยให้การสอนของครูและการเรียนรู้วัฒนธรรมของเด็กดีขึ้น การออกแบบและการสอนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การเลี้ยงดูเป็นไปอย่างองค์รวมมากยิ่งขึ้น และช่วยให้ประสบการณ์การสอนของครูเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

Kindler (1995) ได้ศึกษาความสำคัญของผู้ใหญ่ในการสนับสนุนพัฒนาการทางสุนทรียะในเด็กปฐมวัย ด้วยการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียะของนักทฤษฎีหลายท่าน บทบาทครูในการส่งเสริมพัฒนาการทางสุนทรียะและการนำไปใช้ในห้องเรียนที่มีการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (child-center) โดยเก็บข้อมูลจากสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีช่วงอายุ 18 เดือน – 3 ปี เป็นเวลา 9 เดือน พบว่า อุปกรณ์ศิลปะไม่ดึงดูดใจเด็กเท่ากับมุมบทบาทสมมติ แต่เมื่อผู้ดูแลเด็กใช้อุปกรณ์

ศิลปะจะสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากกว่ามุมบทบาทสมมุติ กล่าวได้ว่าอุปกรณ์ศิลปะไม่สำคัญเท่ากับการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะของผู้ใหญ่ที่อยู่รอบตัวเด็ก และนอกจากการทำงานศิลปะ ผู้ใหญ่สามารถแนะนำให้เกิดเกิดการเติบโตทางสุนทรียะผ่านการใช้ภาษาในการสื่อสาร

สรุปได้ว่า การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และบริบทการเรียนรู้ เป็นตั้งครุคนที่สองของเด็ก ที่จะช่วยสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดเกิดความสนใจใคร่รู้ อีกทั้งยังสามารถช่วยให้รู้สึกอบอุ่นปลอดภัย อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้สิ่งใหม่ของเด็กวัยอนุบาล

2.3 แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้เข้าถึงสุนทรียะประสบการณ์ผ่านการลงมือปฏิบัติ และหากผู้จัดกิจกรรมเข้าใจในแนวทางในการจัดกิจกรรม จะส่งผลให้ผู้จัดสามารถเลือก ลักษณะ รูปแบบ และประเภทของกิจกรรม ที่สอดคล้องและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้เป็นอย่างดี แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ มีดังนี้

Arce (2000) ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดประสบการณ์ทางสุนทรียะที่สอดคล้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และสุนทรียะของเด็กไว้ ดังนี้

1) พัฒนาการด้านอารมณ์ พื้นฐานที่ดีของพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ เริ่มตั้งแต่วัยแรกเกิดด้วยสำนึกรับรู้ถึงความไว้วางใจ พ่อแม่ทุกคนคาดหวังที่จะให้ลูกของตนมีความสุขเมื่อเติบโตขึ้น ส่วนสำคัญที่จะทำให้ได้พบกับความสุข คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ช่วงปฐมวัยจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับเด็กที่จะเข้าใจตนเองและชื่นชมกับสิ่งรอบตัว สุนทรีย-ประสบการณ์ช่วยให้เด็กปรับตัวจากการแยกจาก เพิ่มความมั่นใจในตนเอง และเพิ่มขีดความสามารถเมื่อครูให้เกียรติ และให้ความสำคัญกับเด็ก เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง หากครูเปิดโอกาสให้เด็กเห็นทางเลือกในการแก้ปัญหาจะช่วยให้ความขัดแย้งในห้องลดลง ครูสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการทางอารมณ์ผ่านการอบรมเลี้ยงดู ที่ให้ความสำคัญกับกิจวัตรประจำวัน ความเปลี่ยนแปลง ความไวต่อการรับรู้ และประสบการณ์ การตอบสนองต่อเด็กตั้งคนในครอบครัวทั้งรายบุคคลและกลุ่มใหญ่ ช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาการทักษะทางอารมณ์

2) พัฒนาการด้านสังคม เด็กปฐมวัยเมื่อเริ่มเข้าสู่รั้วโรงเรียนจะเริ่มเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กเริ่มตระหนักถึงความคิดของผู้อื่น มุมมองที่แตกต่างจากเรื่องเดียวกัน เกิดการแบ่งปันความคิดกับครูและเพื่อนร่วมชั้น ขนาดและจำนวนของเด็กในการจัดกลุ่มขึ้นอยู่กับอายุ และประเภทกิจกรรม เด็กวัย 3 ปี ขนาดกลุ่มที่เหมาะสมกับเด็ก คือ 1 - 4 คน เด็กวัย 4 ปี ขนาดกลุ่มที่เหมาะสม คือ 5 - 8 คน จำนวนที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีโอกาสที่ดีในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม เป็นการเพิ่มทักษะทางสังคมแก่เด็กในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กจำเป็นต้องรับฟัง

พิจารณา และตัดสินใจโดยมีครูเป็นผู้ดูแล ทักษะทางสังคมของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะ ส่งผลให้เด็กกลดความคิดและความต้องการของตนเองลง การเติบโตของเด็กเป็นสาเหตุของความสามารถที่จะเข้าใจมุมมองของผู้อื่น ในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นในบรรยากาศที่มีการจัดการอย่างเหมาะสมและมีผู้ให้คำแนะนำ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันและการสื่อสารด้วยพฤติกรรมอันดี ทักษะทางสังคมที่ดีจึงเริ่มต้นจากโรงเรียนและเป็นทักษะติดตัวไปตลอดชีวิต

3) พัฒนาการด้านสุนทรียะ การแสดงออกทางสุนทรียะเป็นเรื่องธรรมชาติและเกิดขึ้นเอง เด็กสร้างเสียง เคลื่อนไหวนิ้วผ่านพื้นทราย และวาดรูปลงไอน้ำที่เกาะตัวบนกระจก การจัดบริบทในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กจำเป็นต้องเอื้อต่อความเป็นธรรมชาติของเด็กในการใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออก ครูที่จัดบรรยากาศได้ดีช่วยให้เด็กสามารถเลือกวัสดุที่หลากหลายต่อการพัฒนาการรับรู้ในด้านต่าง ๆ สุนทรียะเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรและแผนการเรียนของเด็กปฐมวัย ด้วยการพิจารณาแล้วว่าจะช่วยให้เด็กได้เข้าใจโลกผ่านการรับรู้ในด้านต่าง ๆ ล้อมรอบด้วยโอกาสที่จะได้สำรวจโลกในมุมมองที่ตนเองชื่นชอบ การชื่นชมความงามจากศิลปะและธรรมชาติเป็นผลส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม ผลที่ได้รับ คือ อารมณ์ทางบวกดีขึ้น เกิดความเพลิดเพลิน มีทักษะทางการสังเกต และสามารถคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ ครูสามารถช่วยเสริมศักยภาพในการพัฒนาการตื่นรู้ทางสุนทรียะของเด็ก ด้วยการช่วยให้เด็กได้สำรวจและตอบสนองต่อความงามของธรรมชาติและผลงานศิลปะ

Koster (2009) ได้ให้คำแนะนำในสิ่งที่ครูควรคำนึงถึง ในการเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กปฐมวัยมี ดังนี้

1) คาดหวังตามความเป็นจริง ความสามารถทางการแสดงออกของเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางร่างกาย ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การสร้างสรรค์ผลงานของเด็กจะมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประสบการณ์ทางสังคม และความคุ้นเคย เป็นเรื่องปกติที่จะเห็นความแตกต่างอย่างมากทางผลงานของเด็กในช่วงวัยเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยอมรับและให้ความสำคัญกับผลงานของเด็กทุกคน ยิ่งผู้ใหญ่จดจำภาพวาด บทเพลง เรื่องราว และเลือกกิจกรรมปลายเปิดมากเท่าไร ยิ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

2) ให้คุณค่ากับกระบวนการทำงานมากกว่าผลงาน ครูต้องหาวิธีในการบันทึกและนำเสนอขั้นตอนการทำงานทั้งหมด ไม่ใช่เพียงตัวผลงาน ใครที่เคยทำงานกับเด็กจะทราบดีว่าบางครั้งผลงานก็อาจทำให้ผิดหวังได้ เด็กอาจจินตนาการที่จะไปรอบ ๆ ห้อง หรืออาจร้องเพลงเสียงหลง กิจกรรมศิลปะควรบันทึกเสียงของเด็กขณะทำงาน เพื่อดูขั้นทางพัฒนาการที่เด็กกำลังก้าวข้ามงานดังกล่าวเป็นงานเสียงต่อความวุ่นวาย ภาระงานที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้

3) เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความคิดของเด็ก ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย สังคม วัฒนธรรม และอารมณ์ ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น รวมถึง

การยอมรับลักษณะนิสัยและผลงาน เช่น เด็กเคาะและทิมสีเทียนลงบนโต๊ะ อาจไม่ได้หมายความว่าเด็กชอบความรุนแรง แต่หมายถึงเด็กกำลังทดลองความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นกับสีเทียน เราสามารถดูได้ว่าเด็กรู้อะไรบ้างผ่านขั้นตอนในการทำงาน การที่เด็กออกเสียงนับนิ้วที่วาดเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าเด็กเข้าใจความสัมพันธ์เชิงตัวเลข

4) เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ในทุกกลุ่มจะมีเด็กที่มีทักษะแตกต่างกัน กิจกรรมที่เลือกควรเป็นกิจกรรมปลายเปิด และเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้นได้ ควรจัดพื้นที่ให้เด็กได้ทดลอง พร้อม ๆ กับฝึกฝน และโต้ตอบผลงาน

2.3.1 แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้เทคนิคศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ควรจัดให้เด็กได้ทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3 – 5 กิจกรรมให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 - 2 กิจกรรมตามความสนใจ

1) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ มีดังนี้

1.1) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ก่อน เป็นอันดับแรก

1.2) ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ต้องอธิบายวิธีการใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบพร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ เช่น การใช้พู่กันหรือกาว จะต้องปาดพู่กันหรือกาวนั้นกับขอบภาชนะที่ใส่ เพื่อไม่ให้กาวหรือสีไหลเลอะเทอะ

1.3) ให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทใดประเภทหนึ่งร่วมกันในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผน และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

1.4) แสดงความสนใจในงานของเด็กทุกคน ไม่ควรมองผลงานเด็กด้วยความขบขัน และควรนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ

1.5) หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมอย่างเดียวยตลอดเวลา ควรกระตุ้นเร้า และจูงใจให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามคำแนะนำได้ ควรให้แรงเสริมทุกครั้ง

1.6) เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก

Eckhoff (2017) ได้กล่าวถึงวิธีการในการเข้าถึงประสบการณ์ทางทัศนศิลป์สำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1) การซึมซับ การที่เด็กได้สังเกตและพูดคุยเกี่ยวกับศิลปะที่มีคุณภาพจากทั่วโลก ประสบการณ์นี้จะช่วยให้เด็กเริ่มที่จะตีความหมาย แลกเปลี่ยน และสร้างความหมายจากภาพ การสังเกตจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับงานของตน และยังเชื่อมโยงเข้าสู่ศาสตร์การเรียนรู้อื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ และความสัมพันธ์กับเพื่อน ที่ล้วนต้องใช้ทักษะในการสังเกต โดยครูอนุบาลสนับสนุนพัฒนาการในการสังเกตได้โดย พูดคุยเกี่ยวกับสีของผลงานศิลปะ เส้น พื้นผิว และรูปร่าง

2) การลงมือปฏิบัติ ห้องเรียนส่วนใหญ่จะถูกประดับตกแต่งไปด้วยงานผลงานประดิษฐ์ของเด็กที่ผ่านการกำกับของครู หากใช้ผลงานศิลปะของเด็กที่มีความหมาย และประสบการณ์ศิลปะที่มีความหมายมาจากฐานความเชื่อในศิลปะ ดังนี้

2.1) ศิลปะช่วยสนับสนุนความรู้และการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติในธรรมชาติของเด็กแต่ละคน

2.2) ศิลปะมีพลังที่ช่วยให้เด็กกล้าสื่อสาร อธิบาย และแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และมุมมองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ

2.3) ศิลปะช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ และความคิดยืดหยุ่น

2.4) ศิลปะช่วยให้เด็กเข้าใจวัฒนธรรมที่หลากหลาย และเป็นโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงออกถึงวัฒนธรรมของตน

3) การชื่นชมศิลปะ จากการมีประสบการณ์ทางสุนทรียะที่หลากหลายและเปิดกว้าง จากการสำรวจ ทดลอง และค้นพบ โดยการลงมือปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการผ่านกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย ทั้งการรับเข้าเพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็ก

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุนทรียประสบการณ์ทางศิลปะสำหรับเด็ก พบว่า ครูวางแผนการสอนเป็นรายสัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความเหมาะสม และคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กมากที่สุด สร้างแรงบันดาลใจก่อนเริ่มกิจกรรม โดยการทำให้ดูเป็นแบบอย่าง เสริมแรงบวกแก่เด็กด้วยการชื่นชมผลงาน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูจัดประสบการณ์ศิลปะที่ไม่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมประมาณ 15 – 20 นาที และจัดกิจกรรมซ้ำ ๆ ขาดความหลากหลาย จากการหมุนเวียนกิจกรรมต่อเนื่องเป็นเวลานาน เช่น การวาดภาพระบายสีด้วยสีไม้ กิจกรรมศิลปะบางประเภทขาดหายไป โดยเฉพาะในการกิจกรรมการระบายสีภาพด้วยฟู่กัน หรือการปั้นดิน ที่ต้องการการดูแลอย่างชิตจากครู

เนื่องจากครูไม่มีเวลาหรืออาจมาจากทัศนคติของครู และเด็กยังขาดโอกาสในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง อีกทั้งครูยังเน้นการประเมินผลงานมากกว่ากระบวนการ (ลูกแก้ว มุกดา และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2555; Samuelsson, Sheridan, & Hansen, 2013)

2.3.2 แนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหว

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาการ การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ ครูควรคำนึงถึงองค์ประกอบในการเคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) การเคลื่อนไหวของเด็กมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ ซ้ำ ได้แก่ การคืบคลาน เร็ว ได้แก่ การวิ่ง นุ่มนวล ได้แก่ การไหว้ การบิน ชิงชัง ได้แก่ การกระต๊อบเท้าตัง ๆ ตีกลองตัง ๆ ร่าเร็งมี ความสุข ได้แก่ การตบมือ หัวเราะ และเศร้าโศกเสียใจ ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง

2) ทิศทางการเคลื่อนไหว ได้แก่ เคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง เคลื่อนไหวไปข้างซ้ายและข้างขวา เคลื่อนตัวขึ้นและลง และเคลื่อนไหวรอบทิศ

3) รูปแบบการเคลื่อนไหว

3.1) การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ได้แก่ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี 2 ประเภท คือ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เช่น ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา ชันเข่า และเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควบม้า

3.2) การเลียนแบบ 4 ประเภท ได้แก่ เลียนแบบท่าทางสัตว์ เลียนแบบท่าทางคน เลียนแบบเครื่องดนตรีกลไกและเครื่องเล่น และเลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ

3.3) การเคลื่อนไหวตามบทเพลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือท่าทางประกอบเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงข้ามถนน

3.4) การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลง ได้แก่ การทำท่าทางกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลง หรือคำคล้องจอง

3.5) การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การเคลื่อนไหวที่เด็กคิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเอง อาจชี้หน้าด้วยการป้อนคำถามเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหอย แล็บผ้า ริบบิ้น ถุงทราย ฯลฯ

3.6) การเล่นหรือแสดงท่าทางตามคำบรรยาย เรื่องราว ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการจากเรื่องราวหรือคำบรรยายที่ผู้สอนเล่า

3.7) การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางตามสัญญา หรือคำสั่งตามที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

3.8) การฝึกทำท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ มีข้อเสนอแนะแก่ครู ดังนี้

1) ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องหรือบริเวณที่ฝึก และให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

2) ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระและเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ผู้สอนไม่ควรชี้แนะ

3) ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหวทั้งที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ตามลำดับและกลุ่มไม่ควรเกิน 5 – 6 คน

4) ควรใช้สิ่งของที่อยู่กับใกล้ตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า ท่อนไม้ เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ

5) ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัยหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนท่าทาง หรือหยุดให้เด็กทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

6) ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เพลิดเพลิน และรู้สึกสบาย สนุกสนาน

7) ควรจัดให้มีเกมการเล่นบ้าง เพื่อช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

8) กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรใช้เวลาและโน้มน้าว ให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

9) หลังจากเด็กได้ออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้วต้องให้เด็กได้พักผ่อน โดยอาจให้นอนเล่นบนพื้นห้อง นั่งพัก หรือเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา อาจเปิดเพลงช้า ๆ เบา ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

บุบผา เรืองรอง (2556) ได้กล่าวถึง สิ่งที่ครูควรพิจารณาในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะไว้ดังนี้

1) จัดกิจกรรมท่ามกลางบรรยากาศความสุขและสนุกสนาน ชวนเด็กร่วมกิจกรรมดีกว่าการบังคับ

2) เด็กควรได้รู้จักชื่อท่าการเคลื่อนไหวเบื้องต้นเพื่อการเรียนรู้ภาษาไปด้วย

3) ส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นไปตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย และตอบสนองความต้องการของเด็กให้เพียงพอ

- 4) เน้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมากกว่าการทำท่าทางตามครูบอกหรือการสาธิต
- 5) ให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ก่อน ได้แก่ การใช้กล้ามเนื้อลำตัว แขน ขา
- 6) สร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองให้แก่เด็กว่า ตนมีความสามารถที่จะเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ เป็นการพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและพัฒนาจิตใจ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว เป็นการจัดกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระสอดคล้องไปกับเสียงเพลงหรือจังหวะ เพื่อให้ร่างกายเกิดการประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ ท่ามกลางบรรยากาศที่สนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี สวนแก้ว (2551) ที่ได้กล่าวถึง ความสำคัญของสุนทรียศาสตร์กับเด็กปฐมวัยในด้านบทบาทของดนตรีต่อการศึกษาศิลปะของ วิชา ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบไปด้วย สภาวะทางอารมณ์ก่อนการเข้าเรียน ลักษณะของบทเพลงที่ใช้ในการสอน ความต้องการอยากแสดงออกจกจินตนาการภายใน สภาพครูผู้สอนหรือนักเรียนในห้อง และรูปแบบวิธีการของครูผู้สอน

2.3.3 แนวทางในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กในวัยอนุบาลคือการเปิดโอกาสให้เด็กให้ทดลองสวมบทบาทอื่น เช่น บุคคลในครอบครัว บุคคลในอาชีพต่าง ๆ หรือตัวละครจากนิทาน ผ่านการเล่นอย่างมีอิสระ หรือการแสดงที่มีการวางโครงเรื่องและตัวละครไว้แล้ว โดยมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมกิจกรรมเสรี อันเป็นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น หรือ มุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่าง ๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อนึ่ง กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้ว อาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกม การศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ โดยการจัดกิจกรรมเสรี / เล่นตามมุม อาจจัดได้หลายลักษณะ ดังนี้

- 1) เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมเล่นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ
- 2) เน้นให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างน้อย 1 – 2 อย่าง หรือตามข้อตกลงในแต่ละวัน

3) จัดมุมศิลปะหรือศูนย์ศิลปะให้เป็นส่วนหนึ่งของมุมเล่นหรือศูนย์การเรียนรู้
เรียน ฯลฯ

การจัดกิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ขณะเด็กเล่น ครูต้องคอยสังเกตความสนใจในการเล่นของเด็ก หากพบว่า
มุมใด เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจเล่นแล้ว ควรสับเปลี่ยนจัดสื่อมุมเล่นใหม่ เช่น มุมบ้านอาจจัดแปลง
เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนเป็นมุมร้านค้า มุมเสริมสวย มุมหมอ ฯลฯ

2) หากมุมใดมีจำนวนเด็กในมุมมากเกินไป ครูควรให้เด็กมีโอกาสคิดแก้ปัญหา
หรือผู้สอนชักชวนให้แก้ปัญหาในการเลือกเล่นมุมใหม่

3) การเลือกเล่นมุม การเล่นมุมเดียวเป็นระยะเวลาาน อาจทำให้เด็กขาด
ประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอื่น ครูควรชักชวนให้เด็กเลือกมุมอื่น ๆ ด้วย

4) สื่อ เครื่องเล่นในแต่ละมุม ควรมีการสับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเป็นระยะ เพื่อ
ไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย เช่น เก็บหนังสือนิทานบางเล่มที่เด็กหมดความสนใจ และนำหนังสือ
นิทานเล่มใหม่มาวางแทน ฯลฯ

Rajan (2017) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการนำละครเพลงมาผสมผสานเข้าสู่ห้องเรียนไว้
ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกการแสดง ครูควรเลือกจากวรรณกรรมสำหรับเด็ก บาง
สำนักพิมพ์ในต่างประเทศ จะมีดนตรีประกอบให้ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการแสดงได้

ขั้นที่ 2 เลือกตัวแสดง ครูควรเลือกจากความสนใจของเด็ก บุคลิกภาพ หรือ
ความสามารถทางศิลปะที่โดดเด่น และหลีกเลี่ยงการประกวดหรือเลือกตัวละครที่สร้างความกดดัน
ให้แก่เด็ก

ขั้นที่ 3 การฝึกซ้อม ในการฝึกซ้อมครูจำเป็นต้องเชื่อมโยงเนื้อหาทางวิชาการ
เข้าสู่ขั้นตอนนี้ด้วย ในการฝึกซ้อมจะใช้เวลาประมาณ 15 นาที ต่อครั้งหรือประมาณ 2 ชม.ต่อสัปดาห์
ในทุกการฝึกซ้อมจะเริ่มจากการฟังและร้องเพลงประกอบการแสดง โดยในระหว่างการฝึกซ้อมเด็ก
จะต้องออกแบบชุด ท่าทาง ฉาก และแนวทางในการกำกับเนื้อเรื่อง

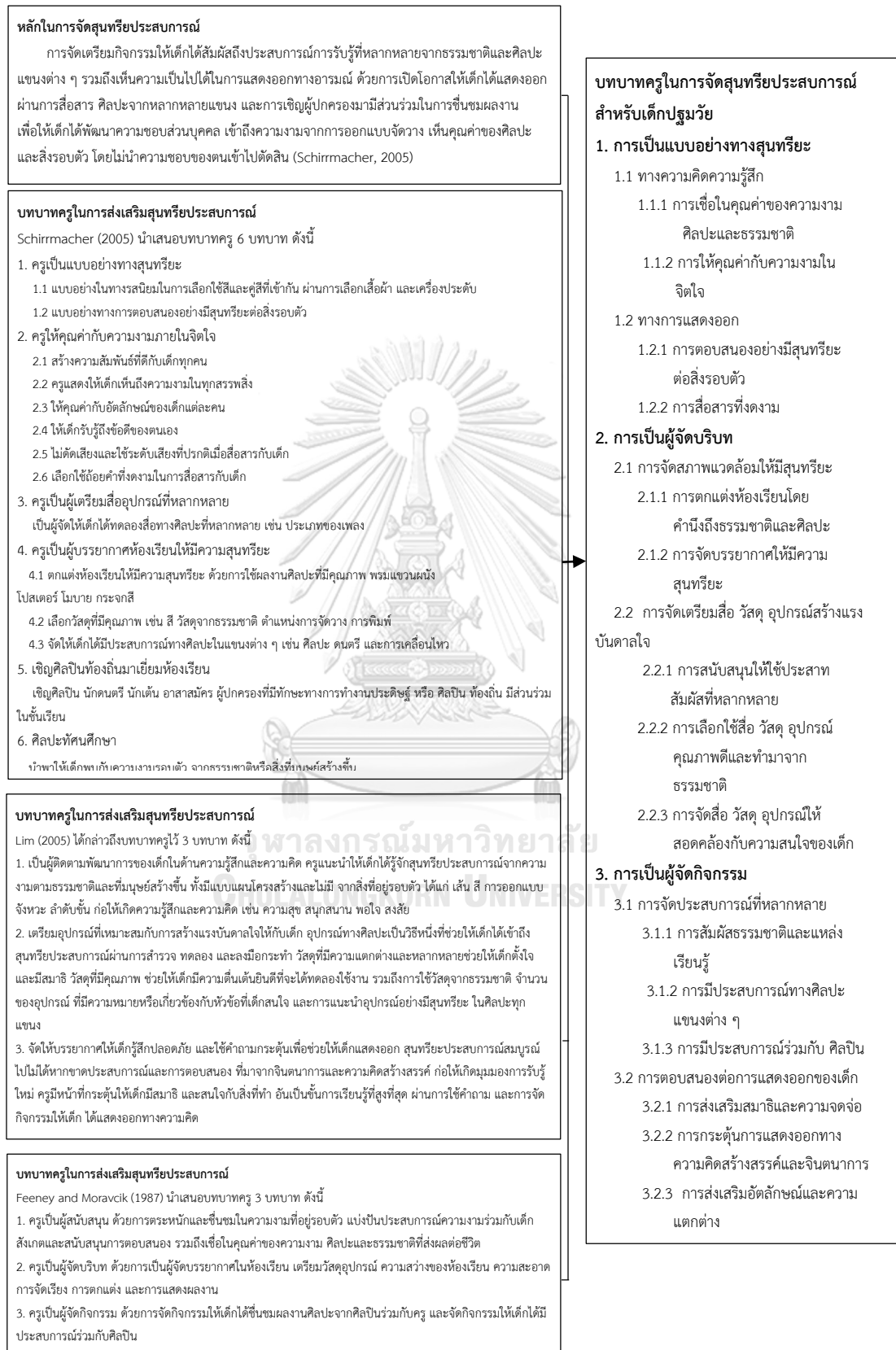
ขั้นที่ 4 การแสดง ก่อนการแสดงต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่ามีการแสดง
ชื่อการแสดง และบทบาทที่เด็กแต่ละคนได้รับในการแสดง บริเวณที่ใช้ในการจัดการแสดงควรเป็น
บริเวณที่เด็กรู้สึกคุ้นเคย

ขั้นที่ 5 การสะท้อนความรู้สึกหลังการแสดง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงของตนที่เพิ่งจบลงไป เด็กหลายคนสะท้อนความคิดว่า ได้พัฒนาทักษะ
และความสามารถทางการแสดงออกของตนเอง

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองสวมบทบาทอื่นที่เด็กได้รับรู้มา ไม่ว่าจะจากเรื่องที่ได้เรียนรู้จากการเรียน จากสิ่งรอบข้าง หรือจากเรื่องเล่า การที่เด็กได้ลองสวมบทบาทเป็นผู้อื่น ช่วยให้เด็กได้เห็นถึงมุมมองที่ต่างไปจนเกิดการเข้าอกเข้าใจผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานที่ดีของพัฒนาการทางสังคม

แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ มีเป้าหมาย คือ การจัดเตรียมกิจกรรมให้เด็กได้สัมผัสประสบการณ์การรับรู้ความงามที่หลากหลายจากทั้งธรรมชาติและศิลปะแขนงต่าง ๆ เพื่อให้เด็กรับรู้ สำนึก และคิดอย่างสร้างสรรค์ จนเกิดเป็นการตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ที่หลอมรวมความคิด สมาธิ และความมุ่งมั่นเข้าด้วยกัน ผ่านการแสดงออกทางศิลปะ โดยการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้งดงาม จัดหาสื่อที่มีคุณภาพ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียประสบการณ์และการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยเรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยมีการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

- 1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับสุนทรียะและสุนทรียประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลทั้งในและต่างประเทศจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 ศึกษาหลักเกณฑ์การสร้างเครื่องมือการประเมินการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลจากตำรา บทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นโครงสร้างในการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ
- 1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับการจัดสุนทรียะประสบการณ์สำหรับเด็กในวัยอนุบาลมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดดังแสดงในแผนภาพที่ 1
- 1.5 นำกรอบแนวคิดการจัดสุนทรียะประสบการณ์สำหรับเด็กในวัยอนุบาลมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย

ตารางที่ 1 ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ตามประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นหลัก	ความหมาย	ประเด็นรอง	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ	การรับรู้และเห็นคุณค่าของความงามจากธรรมชาติและศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยแสดงออก ประพฤติ และปฏิบัติอย่างใส่ใจในความงามและความแตกต่างระหว่างบุคคล		
1.1 การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก	การตระหนักถึงคุณค่าของความงามและความแตกต่างของผู้คนและสิ่งรอบตัว รวมถึงแบ่งปันประสบการณ์ความงามนั้นร่วมกับเด็ก	1.1.1 การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ 1.1.2 การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ	1) การแสดงให้เด็กเห็นถึงความงามของสิ่งรอบตัว 2) การแบ่งปันประสบการณ์ความงามร่วมกับเด็ก 3) การเคารพและให้ความสำคัญกับผลงานหรือการแสดงออกทางสุนทรียะของเด็ก 1) การตระหนักถึงอัตลักษณ์ของเด็กและเด็กอย่างแตกต่าง 2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อเด็กที่ก่อให้เกิดความมั่นใจและไว้ วางใจ 3) การให้เด็กรับรู้ถึงข้อดีของตนเอง
1.2 การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก	การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออกถึงสุนทรียะทางกายที่เด็กสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ในการตอบสนองต่อสิ่งรอบตัว และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน	1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว 1.2.2 การสื่อสารที่งดงาม	1) การแต่งกายที่สะท้อนรสนิยมเรื่อง การเลือกใช้สี ลวดลาย เนื้อผ้า และ เครื่องประดับ 2) การควบคุมอารมณ์ให้แจ่มใส เบิกบาน หัวเราะไปกับเด็ก 1) การสื่อสารด้วยถ้อยคำเชิงบวก และถ้อยคำที่งดงาม อ่อนโยน 2) การใช้ระดับและน้ำเสียงปกติ ไม่ ตัดเสียง 3) การใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน และ เข้าใจง่าย

ตารางที่ 1 (ต่อ) ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ตามประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นหลัก	ความหมาย	ประเด็นรอง	พฤติกรรมบ่งชี้
2. การเป็นผู้จัด บริบท	การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ และ บรรยากาศทางกายภาพ ให้สวยงาม เป็นระเบียบ เรียบร้อย มีความ หลากหลายของประสาท สัมผัสเพื่อสนับสนุนให้ เด็กเข้าถึงสุนทรียภาพ เกิดแรงบันดาลใจและ ความสนใจในการ แสดงออกทางความคิด ความรู้สึกร		
2.1 การจัด สภาพแวดล้อมให้ มีสุนทรียะ	การจัดบรรยากาศให้เด็ก เข้าถึงความงาม ความ ไว้วางใจ ช่วยให้เด็ก มั่นใจในการแสดงออก ทางความคิดและการ กระทำ ผ่านการจัดพื้นที่ ให้งดงาม มีสุนทรียะ และเอื้อต่อการทำ กิจกรรม	2.1.1 การตกแต่ง ห้องเรียนโดย คำนึงถึงธรรมชาติและ ศิลปะ	1) การปรับตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม อยู่เสมอ 2) การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงาน ศิลปะที่หลากหลาย 3) การตกแต่งห้องด้วยวัสดุและพืช พรรณ ธรรมชาติ 4) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะ แขนงต่าง ๆ 5) การให้ความใส่ใจในการเลือกสีส้น และวัสดุในการประดับตกแต่ง ห้องเรียน
		2.1.2 การจัด บรรยากาศให้มีความ สุนทรียะ	1) การจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรม ที่หลากหลาย 2) การจัดพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน และ สามารถเข้าถึงสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ได้ ง่าย 3) การใช้แสงสว่าง กลิ่น เสียง จาก ธรรมชาติ 4) การเลือกใช้เครื่องเรือนจากวัสดุ ธรรมชาติ และขนาดที่เหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ) ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ตามประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นหลัก	ความหมาย	ประเด็นรอง	พฤติกรรมบ่งชี้
		2.2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย	1) การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สนับสนุนประสาทสัมผัสในด้านต่าง ๆ 2) การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ หลากหลายวิธีการใช้งานและรูปร่างลักษณะ จากศิลปะหลากหลายแขนง 3) การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ขนาดเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม 4) การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ปลายเปิด 5) การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ จำนวนมากพอที่เด็กจะสามารถทำงานได้ตามจินตนาการ
2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สร้างแรงบันดาลใจ	การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ศิลปะแต่ละแขนง ให้มีคุณภาพ หลากหลาย และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เด็กเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ความสนใจ และการสำรวจ	2.2.2 การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ 2.2.3 การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก	1) การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ตอบสนองต่อการใช้งานเป็นอย่างดี และใช้วัสดุที่ดีในการผลิต 2) การใช้วัสดุจากธรรมชาติในการผลิตสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ 1) การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความเกี่ยวข้อง กับหัวข้อที่เด็กเรียนรู้ 2) การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความหมายสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

ตารางที่ 1 (ต่อ) ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ตามประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นหลัก	ความหมาย	ประเด็นรอง	พฤติกรรมบ่งชี้
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม	การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สัมผัสรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการผ่าน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ รวมถึงการเฝ้าสังเกต ตอบสนอง และอำนวยความสะดวกแก่เด็กขณะทำกิจกรรมหรือสร้างสรรค์ผลงาน		
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	การสร้างแรงบันดาลใจจากการได้เห็นความงามจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น และแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก ด้วยการจัดสุนทรียประสบการณ์ผ่านกิจกรรมศิลปะในแขนงต่าง ๆ	3.1.1 การสัมผัส ธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ 3.1.2 การมี ประสบการณ์ทาง ศิลปะแขนงต่าง ๆ 3.1.3 การมี ประสบการณ์ร่วมกับ ศิลปิน	1) การจัดทัศนศึกษาเยี่ยมชมความงามจากธรรมชาติรอบตัว 2) การจัดทัศนศึกษาเยี่ยมชมความงามจากผลงานศิลปะ 1) การจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย 2) การเปิดโอกาสให้เด็กได้ คิดและทำกิจกรรมอย่างมีอิสระด้วยกิจกรรมปลายเปิด 1) การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานร่วมกับศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญงานการฝีมือ 2) การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ชื่นชมความงามจากผลงานศิลปะร่วมกับศิลปินหรือผู้ปกครอง

ตารางที่ 1 (ต่อ) ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ตามประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นหลัก	ความหมาย	ประเด็นรอง	พฤติกรรมบ่งชี้
3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก	การให้ความสำคัญกับความต้องการและความคิดเห็นของทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้การจัดกิจกรรมเอื้อต่อพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ สมาธิ และความมุ่งมั่น ในการทำกิจกรรม	3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ 3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ 3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง	1) การจัดเวลาให้สอดคล้องกับการซึมซับความงามและการแสดงออกทางสุนทรียะ 2) การสร้างบรรยากาศให้เด็กได้แสดงออกอย่าง เพลิดเพลิน 3) การจัดกิจกรรมศิลปะที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสุนทรียะ 1) การใช้คำถามปลายเปิด 2) การชี้แนะให้เด็กเห็นทางเลือกในการแก้ปัญหา 3) การเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอผลงานตนเองและชื่นชมผลงานผู้อื่น 1) การสังเกตและสนับสนุน ความถนัดและความสนใจของเด็กทุกรายบุคคลและเป็นกลุ่ม 2) การให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลงาน ด้วยการเก็บบันทึกขั้นตอนการทำงาน

2. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 77 จังหวัด แบ่งเป็น 4 ภาค ตามกรมการปกครอง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ทั้งหมด 183 เขต ประกอบไปด้วยโรงเรียนจำนวน 28,239 โรงเรียน รวมจำนวนครูอนุบาลทั้งหมด 59,476 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

2.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 400 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้การคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) มีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 397 คน

2.2.2 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling) โดยแบ่งประชากรตามภูมิภาค จำนวน 4 ภาค อย่างละเท่า ๆ กัน ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

2.2.3 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากจังหวัดในแต่ละภูมิภาคได้มา 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2.4 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละจังหวัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2

2.2.5 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากรายชื่อโรงเรียนในเขตนั้นจนได้จำนวนครู ครบตามที่กำหนด เขตละ 100 คน ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 100 คนจาก 42 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 100 คน จาก 39 โรงเรียน ภาคกลาง จำนวน 100 คน จาก 33 โรงเรียน และภาคใต้ จำนวน 100 คน จาก 48 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 400 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 162 โรงเรียน ดังตารางที่ 2 (ดูรายละเอียดชื่อโรงเรียนในภาคผนวก ค)

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและตัวอย่าง จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนประชากร			ตัวอย่าง		
	จำนวน เขต	จำนวน	จำนวนครู	จำนวน เขต	จำนวน	จำนวนครู
		โรงเรียน อนุบาล (โรง)	อนุบาล (คน)		โรงเรียน อนุบาล (โรง)	อนุบาล (คน)
ภาคเหนือ	44	6,240	12,192	1	46	100
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	61	12,483	25,784	1	39	100
ภาคกลาง	48	5,552	13,098	1	33	100
ภาคใต้	30	3,964	8,402	1	48	100
รวม	183	28,239	59,476	4	162	400

2.3 ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง แบ่งโรงเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประจำอำเภอ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกจากการจัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภท และเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม ซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษาปฐมวัยในเขตพื้นที่

การศึกษานั้น ภูมิภาคละ 2 คน รวม 8 คน และกลุ่มที่ 2 คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 15 คน มีการเรียนการสอนแบบคละชั้น ซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษาปฐมวัยในเขตพื้นที่การศึกษานั้น ภูมิภาคละ 1 คน รวม 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 12 คน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	ผู้ให้ข้อมูล (คน) จากโรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ	ผู้ให้ข้อมูล (คน) จากโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยและ มีการคละชั้น
ภาคเหนือ	2	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	1
ภาคกลาง	2	1
ภาคใต้	2	1
รวม	8	4

3. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 4 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามครูอนุบาล แบบสัมภาษณ์ครูอนุบาล แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแบบสำรวจเอกสารและการจัดสภาพแวดล้อม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง สุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยและบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์ เพื่อนำมาเป็นโครงสร้างในการสร้างแบบสอบถามครูอนุบาลเกี่ยวกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล แนวในการสัมภาษณ์ครูอนุบาล สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสำรวจเอกสาร และการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล

3.1.2 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และสำรวจ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทบาทครูในการจัดสุนทรีย ประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล	แบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์	แบบสังเกต	แบบสำรวจ
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ				
1.1 ด้านความคิดความรู้สึก	/	/	-	-
1.2 ด้านการแสดงออก	/	/	/	-
2. การเป็นผู้จัดบริบท				
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ	/	/	-	/
2.2 การจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ สร้างแรงบันดาลใจ	/	/	-	/
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม				
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	/	/	/	/
3.2 การสนับสนุนการตอบสนองของเด็ก	/	/	/	/

3.1.3 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเนื้อหาข้อคำถาม ของแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต โดยผู้วิจัยให้นำหนักกับการเป็นผู้จัดกิจกรรมและการจัดบริบท เนื่องจาก ผลการศึกษาเอกสารตามกรอบแนวคิดบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลให้ความสำคัญกับการเป็นผู้จัดกิจกรรมและการจัดบริบท มากกว่าการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ ดังตารางที่ 5 – 6

ตารางที่ 5 โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถาม

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ลำดับข้อคำถามในแบบสอบถาม (ข้อ)
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ		(27.6)	(16)	(1 - 16)
1.1 ทางความคิดความรู้สึก		15.51	9	1 - 9
	1.1.1 การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะและ ธรรมชาติ	8.62	5	1 - 5
	1.1.2 การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ	6.89	4	6 - 9
1.2 ทางการแสดงออก		12.06	7	10 - 16
	1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่ง รอบตัว	5.17	3	10 - 12
	1.2.2 การสื่อสารที่งดงาม	6.89	4	13 - 16

ตารางที่ 5 (ต่อ) โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถาม

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ลำดับข้อ คำถามในแบบสอบถาม (ข้อ)
2. การเป็นผู้จัดบริหาร		(34.5)	(20)	(17 - 36)
2.1	การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ	15.51	9	17 - 25
	2.1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ	6.89	4	17 - 20
	2.1.2 การจัดบรรยากาศให้มีสุนทรียะ	8.62	5	21 - 25
2.2	การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ	18.96	11	26 - 36
	2.2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย	8.62	5	26 - 30
	2.2.2 วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี ธรรมชาติ	5.17	3	31 - 33
	2.2.3 สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก	5.17	3	34 - 36
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม		(37.90)	(22)	(37 - 58)
3.1	การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	13.79	8	37 - 44
	3.1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้	5.17	3	37 - 39
	3.1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ	3.45	2	40 - 41
	3.1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน	5.17	3	42 - 44
3.2	การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก	24.13	14	45 - 58
	3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ	6.89	4	45 - 48
	3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	8.62	5	49 - 53
	3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง	8.62	5	54 - 58
	รวม	100	58	(1 - 58)

ตารางที่ 6 โครงสร้างเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แบบสัมภาษณ์		แบบสังเกต		แบบสำรวจ		รวม	
		น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ		(24.37)	(11)	(33.33)	(6)	-	-	(21.25)	(17)
1.1	ทางความคิด ความรู้สึก	18.75	6	-	-	-	-	7.5	6
1.2	ทางการ แสดงออก	15.62	5	-	6	-	-	13.75	11
2. การเป็นผู้จัดบริหาร		(37.50)	(12)	-	-	(53.33)	(16)	(35)	(28)
2.1	การจัดสภาพ แวดล้อมให้ มีสุนทรียะ	21.88	7	-	-	23.33	7	17.5	14
2.2	การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ สร้างแรง บันดาลใจ	15.62	5	-	-	30	9	17.5	14
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม		(28.12)	(9)	(66.67)	(12)	(46.67)	(14)	(43.75)	(35)
3.1	การจัด ประสบการณ์ที่ หลากหลาย	12.50	4	5.56	1	13.33	4	11.25	9
3.2	การตอบสนอง ต่อการแสดง ออกของเด็ก	15.62	5	61.11	11	33.33	10	32.5	26
รวม		100	32	100	18	100	30	100	80

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1) แบบสอบถามเรื่องบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบแบบเลือกตอบ (checklist) จำนวน 16 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระดับชั้นที่สอน จำนวนเด็กที่ดูแล หน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และระดับความสามารถทางศิลปะ

ตอนที่ 2 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ จำนวน 16 ข้อ การเป็นผู้จัดบริบท จำนวน 20 ข้อ และการเป็นผู้จัดกิจกรรม จำนวน 22 ข้อ รวมทั้งหมด 58 ข้อ โดยกำหนดความหมายแต่ละระดับดังนี้

5 หมายถึง	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ / ปฏิบัติทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
4 หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3 หมายถึง	ปฏิบัติบางครั้ง
2 หมายถึง	ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
1 หมายถึง	ไม่ปฏิบัติเลย / ไม่ปฏิบัติแม้มีโอกาส

2) แบบสัมภาษณ์ เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัน เวลาที่ให้สัมภาษณ์ ชื่อสถานศึกษา ชื่อ-สกุล เพศ หมายเลขโทรศัพท์เพื่อการติดต่อ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาล จำนวนเด็กในการดูแล และสุนทรียในทัศนคติของครู จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กในวัยอนุบาล มีลักษณะคำถามเป็นแบบมีโครงสร้าง จำนวน 32 ข้อ

3) แบบสังเกต เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะและการเป็นผู้จัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสังเกต เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัน เวลาที่สังเกต ชื่อสถานศึกษา ชื่อ-สกุล ระดับชั้น และจำนวนเด็กในการดูแล จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นตารางจัดบันทึก ใน 3 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี และบันทึกเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 18 ข้อ

4) แบบสำรวจ เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 2 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสำรวจ เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัน เวลาที่สำรวจ ชื่อสถานศึกษา และระดับชั้น จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเด็นการสำรวจสภาพแวดล้อมและเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุนทรียะสำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 30 ข้อ

3.1.5 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ เกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล ตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ข้างต้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้ง 4 ชุด เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ดังแสดงรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยภาคผนวก ก เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหา (IOC) รวมถึงตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษาโดยกำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงเนื้อหา / นิยาม / จุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงเนื้อหา / นิยาม / จุดประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความวัดไม่ตรงเนื้อหา / นิยาม / จุดประสงค์

3.2.2 นำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหา (IOC) เป็นรายข้อ โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อความกับเนื้อหา ถ้า $IOC > 0.50$ ถือว่าข้อความนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.0 โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC เฉลี่ย 0.96 แบบสัมภาษณ์ได้ค่า IOC เฉลี่ย 0.96 แบบสังเกตได้ค่า IOC เฉลี่ย 0.98 และแบบสำรวจได้ค่า IOC เฉลี่ย 1 แสดงว่ามีความตรงของเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.2.3 นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงที่แสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและประเด็นปรับปรุงแก้ไข

ประเภทเครื่องมือ	ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	สิ่งที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข
แบบสอบถาม	<ol style="list-style-type: none"> ควรเขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เพิ่มข้อความในหัวข้อการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ด้วยการไม่เร่งรีบ และมีพื้นที่สำหรับพักงาน 	<p>ปรับภาษาให้กระชับเข้าใจง่ายและปรับคำถามให้เป็นเชิงพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น พร้อมยกตัวอย่างประกอบ</p> <p>เพิ่มข้อความเพื่อให้ครอบคลุมถึงเรื่องเวลา และสถานที่ในการพักผลงาน</p>
แบบสัมภาษณ์	<ol style="list-style-type: none"> เพิ่มคำถามเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจยิ่งขึ้น และสามารถตอบคำถามได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น ปรับย้ายข้อความบางข้อให้ตรงกับเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ 	<p>เพิ่มคำถามย่อยเพื่อให้ผู้ตอบสามารถนึกภาพตามได้ในขณะตอบคำถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่ลึกถึงรายละเอียดในแต่ละกิจกรรม เช่น ตัวอย่างการจัดสุนทรียประสบการณ์ในแต่ละด้าน หรือ เหตุผลของการทำสิ่งนั้น ๆ</p> <p>ปรับย้ายข้อความให้ตรงกับเนื้อหามากยิ่งขึ้นเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนของแต่ละหัวข้อ เช่น คำถามเรื่องการปฏิบัติอย่างแตกต่างต่อเด็ก จากการให้คุณค่ากับความงาม ในจิตใจ ไปสู่ หัวข้อ การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะ</p>
แบบสังเกต	ควรเพิ่มการระบุรายละเอียดในข้อย่อย	ระบุพฤติกรรมในข้อย่อยให้ละเอียดมากยิ่งขึ้นตามกรอบแนวคิด
แบบสำรวจ	ควรเพิ่มข้อย่อยในการสำรวจให้ละเอียดเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดขณะเก็บข้อมูล	ระบุพฤติกรรมในข้อย่อยให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

3.2.4 การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปนำร่องกับครูอนุบาลในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่าง แต่มีใช่ตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยแบ่งออกเป็นภูมิภาคละ 10 คน โดยผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีการสอดซองติดแสตมป์พร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร ใช้เวลาดำเนินการ 4 สัปดาห์ พบว่า ครูส่วนใหญ่สามารถตอบแบบสอบถามได้

อย่างเข้าใจและถูกต้อง แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพสูง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจบทบาท ครอบบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

4.1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในแต่ละเขต และผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตและความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.2 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กในวัยอนุบาล ทางไปรษณีย์โดยแนบซองเปล่าติดแสตมป์จ่ายถึงผู้วิจัย พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยไปยังโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จากนั้นให้โรงเรียนนำแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนแล้วใส่ซองที่จัดเตรียมไว้ให้ และส่งกลับคืนทางไปรษณีย์หรือศึกษานิเทศก์ฝ่ายปฐมวัยในแต่ละเขต ในกรณีที่ทางโรงเรียนไม่ได้รับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามอีกรอบทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม - 29 มีนาคม 2661

4.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยการขอความร่วมมือจากโรงเรียนในการช่วยแจกแบบสอบถามให้กับครูอนุบาล นัดหมายเพื่อรับแบบสอบถามคืน ด้วย 2 วิธี ได้แก่ 1) ทางโรงเรียนส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ 2) ผู้วิจัยเข้ารับแบบสอบถามกลับคืนจากศึกษานิเทศก์ด้วยตนเอง

4.1.4 ผู้วิจัยตรวจนับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน หากมีการส่งแบบสอบถามกลับล่าช้า ผู้วิจัยดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืนทางโทรศัพท์ หลังจากติดตามได้รับแบบสอบถามเพิ่มเติม ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนได้ทั้งหมด จำนวน 342 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85 มีแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลได้ ทั้งหมด 332 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83 เป็นค่าที่ยอมรับได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน และแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	ส่งไป	ได้รับคืน		แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	
	จำนวน	จำนวน (ชุด)	ร้อยละ	จำนวน (ชุด)	ร้อยละ
ภาคเหนือ	100	97	96	97	96
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	100	84	84	84	84
ภาคกลาง	100	90	90	80	80
ภาคใต้	100	71	71	71	71
รวม	401	342	85	332	83

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ

4.2.1 ผู้วิจัยติดต่อกับโรงเรียนศูนย์ปฐมวิทยุต้นแบบและโรงเรียนที่มีจำนวนเด็กน้อยและมีการคละชั้นของแต่ละเขต โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ

4.2.2 ผู้วิจัยส่งจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ ไปยังโรงเรียนเพื่อนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าเก็บข้อมูล

4.2.3 ผู้วิจัยเข้าทำการสังเกตการปฏิบัติงานของครู และสำรวจเอกสารและการจัดการเรียนการสอน ตามวันที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบ คือ ช่วงเวลา 8:00 น. – 12:30 น. โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม บันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกร่วมกับการถ่ายภาพ

4.2.4 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูภายหลังจากสังเกตและสำรวจการจัดการเรียนการสอน ระหว่างเวลา 13:00 น. – 14:00 น ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2561 ใช้เวลาสัมภาษณ์รายบุคคลคนละ 60 นาที ในขณะที่สัมภาษณ์ทำการบันทึกข้อมูลเสียง พร้อมผู้ช่วยวิจัย 1 คน จดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ โดยผู้ช่วยวิจัยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) ผู้ช่วยวิจัยกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2) ผู้ช่วยวิจัยเคยผ่านการเรียนวิชาสุนทรียศาสตร์และการเรียนรู้ทางการศึกษาปฐมวัย

3) ผู้ช่วยวิจัยมีความสมัครใจเข้าร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัย

4.2.5 ผู้วิจัยสรุปข้อมูลสถานที่ และวัน เดือน ปี ที่เข้าเก็บข้อมูลตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สถานที่ และวัน เดือน ปี ที่เข้าเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์

ประเภทโรงเรียน	ภูมิภาค	ชื่อโรงเรียน	วัน เดือน ปี ที่เก็บข้อมูล
โรงเรียนปฐมวัย ต้นแบบ	ภาคกลาง	อนุบาลบางละมุง	12 – 13 กุมภาพันธ์ 2561
	ภาคเหนือ	อนุบาลเชียงใหม่	21 – 22 กุมภาพันธ์ 2561
		ชุมชนบ้านช่องม้าเหลียว	26 – 27 กุมภาพันธ์ 2561
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อนุบาลโนนสุวรรณ	5 – 6 มีนาคม 2561
โรงเรียนที่มี จำนวนนักเรียน น้อยและมีการ คละชั้น	ภาคกลาง	บ้านนอก	14 กุมภาพันธ์ 2561
	ภาคเหนือ	แม่ต๋ำน้อย	20 กุมภาพันธ์ 2561
	ภาคใต้	บ้านเกาะมุกด์	28 กุมภาพันธ์ 2561
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บ้านยายคำ	7 มีนาคม 2561

4.2.6 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจัดบันทึก และเทปบันทึก การสัมภาษณ์ นำเทปบันทึกการสัมภาษณ์มาถอดเทปและตรวจสอบความถูกต้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยจัดบันทึก

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน จำนวนเด็ก ที่ดูแล หน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และระดับความสามารถทางศิลปะของ ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ประกอบกับการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทครูในการจัดสุนทรียะประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทาง สุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ประกอบกับการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและประกอบคำบรรยาย

การแปลผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็ก
อนุบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ด้าน ใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง การปฏิบัติของครูอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง การปฏิบัติของครูอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง การปฏิบัติของครูอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง การปฏิบัติของครูอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง การปฏิบัติของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ สังเกต และสำรวจ บทบาทครูในการจัดสุนทรีย-ประสบการณ์
สำหรับเด็กอนุบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์
เนื้อหา โดยการรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ สรุปเรียบเรียง แยกคำตอบเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอ
ข้อมูลออกมาในรูปแบบของการบรรยายประกอบความถี่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล

2.1 การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ

2.1.1 การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก

2.1.2 การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก

2.2 ด้านการเป็นผู้จัดบริบท

2.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ

2.2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ

2.3 ด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม

2.3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย

2.3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

ข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน จำนวนเด็กที่ดูแล หน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และระดับความสามารถทางศิลปะของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอในตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=332)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16	4.8
หญิง	316	95.2

ตารางที่ 10 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

รายการ	จำนวน(คน) (n=332)	ร้อยละ
อายุ		
21 – 25 ปี	18	5.4
26 – 30 ปี	49	14.8
31 – 35 ปี	56	16.9
36 – 40 ปี	35	10.5
41 – 45 ปี	56	16.9
46 – 50 ปี	35	10.5
51 – 55 ปี	31	9.3
56 ปี ขึ้นไป	52	15.7
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	268	80.7
ปริญญาโท	61	18.4
ปวช	1	0.3
อนุปริญญา	2	0.6
สาขาวิชา		
การศึกษาปฐมวัย	210	63.3
การประถมศึกษา	39	11.7
การบริหารการศึกษา	39	11.7
คหกรรมศาสตร์	6	1.8
การบริหารการจัดการ	5	1.5
จิตวิทยาและการแนะแนว	4	1.3
เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา	3	0.9
เกษตรศาสตร์	3	0.9
ภาษาไทย	3	0.9
สุขศึกษา	3	0.9
วิทยาศาสตร์	3	0.9
หลักสูตรและการสอน	2	0.6
การพัฒนาชุมชน	2	0.6

ตารางที่ 10(ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=332)	ร้อยละ
อุตสาหกรรมศิลป์	2	0.6
การบัญชี	1	0.3
คณิตศาสตร์	1	0.3
เคมีอุตสาหกรรมเครื่องมือวิเคราะห์	1	0.3
บริการธุรกิจระหว่างประเทศ	1	0.3
ประวัติศาสตร์ไทย	1	0.3
ภาษาอังกฤษ	1	0.3
วัดผลการศึกษา	1	0.3
สังคมศึกษา	1	0.3
ประสบการณ์สอนระดับชั้นอนุบาล		
น้อยกว่า 3 ปี	37	11.1
3 – 5 ปี	67	20.2
6 – 8 ปี	47	14.2
9 – 11 ปี	42	12.7
12 – 14 ปี	37	11.1
มากกว่า 15 ปี	102	30.7
ระดับชั้น		
คละอายุ	43	13.0
อนุบาลปีที่ 1	51	15.4
อนุบาลปีที่ 2	114	34.3
อนุบาลปีที่ 3	124	37.3
จำนวนเด็กในความดูแล		
น้อยกว่า 6 คน	1	0.3
6 – 10 คน	32	9.6
11 – 15 คน	41	12.3
16 – 20 คน	60	18.1
21 – 25 คน	61	18.4
26 - 30 คน	68	20.5

ตารางที่ 10 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=332)	ร้อยละ
31 – 35 คน	56	16.9
มากกว่า 36 คน	13	3.9
ภาระอื่นนอกจากงานสอน		
ไม่มี	44	13.25
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	288	86.75
งานธุรการ	72	25
งานวิชาการ	132	45.8
การเงินและพัสดุ	132	45.8
อื่น ๆ อาทิเช่น งานอาหารกลางวัน งานอนามัย ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้บริหารในการดูแลโครงการ ต่าง ๆ ห้องสมุด และสหกรณ์	116	40.3
การเข้าร่วมการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย		
ไม่เคย	172	51.81
เคย	160	48.19
≤ 5 ครั้ง	144	90
≥ 6 ครั้ง	16	10
กิจกรรมที่จัดสุนทรียประสบการณ์ให้แก่เด็ก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กิจกรรมเสรี	204	61.44
กิจกรรมสร้างสรรค์	269	81.02
กิจกรรมกลางแจ้ง	212	63.85
กิจกรรมเคลื่อนไหว	298	89.75
กิจกรรมเสริมประสบการณ์	238	71.68
กิจกรรมเกมการศึกษา	157	47.28
กิจวัตรประจำวัน	158	47.59
อื่น อาทิเช่น การทัศนศึกษา กีฬา และวันสำคัญต่าง ๆ	11	3.31

ตารางที่ 10 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครุอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=332)	ร้อยละ
ระดับความสำคัญของสุนทรียประสบการณ์ที่มีต่อเด็กวัยอนุบาล		
มากที่สุด	231	69.6
มาก	91	27.4
ปานกลาง	10	3
น้อย	0	0
น้อยที่สุด	0	0
การมีคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเป็นศิลปิน		
ไม่มี	284	85.54
มี	48	14.46
จิตรกร	17	35.42
นักร้อง	9	18.75
นักดนตรี	16	33.33
นักแสดง	3	6.25
นาฏศิลป์	1	2.08
วรรณกรรม	2	4.17
ระดับความสามารถทางด้านศิลปะ		
มากที่สุด	6	1.8
มาก	81	24.4
ปานกลาง	209	63
น้อย	31	9.3
น้อยที่สุด	5	1.5
ความถนัดทางศิลปะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การวาดภาพ	168	50.60
การแต่งร้อยแก้ว/ร้อยกรอง	23	6.92
การร้องเพลง/เล่นดนตรี	140	42.17
การปั้น	119	35.84
การเดินรำ	112	33.73
การแสดงละคร	38	11.80
อื่น ๆ เช่น งานประดิษฐ์ งานการ ฝีมือ เต้น และทำอาหาร	22	6.63

ตารางที่ 10 (ต่อ) จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของครูอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=332)	ร้อยละ
งานอดิเรกที่ทำในยามว่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อ่านหนังสือ	193	58.13
ท่องเที่ยว	145	43.67
ดูหนัง/ฟังเพลง	254	76.50
ทำอาหาร	171	51.50
เล่นดนตรี	20	6.02
งานประดิษฐ์	118	35.54
งานศิลปะ	76	22.89
เดินร่ำ	54	16.26
อื่น ๆ เช่น ปลูกต้นไม้ ออกกำลังกาย และร้องเพลง	20	6.02

ตารางที่ 12 ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 95.2 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 35 ปี และ 41 – 45 เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.7 โดยจบสาขาวิชาการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.3 และมีประสบการณ์การสอนมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.7 ครูส่วนใหญ่ประจำชั้นอนุบาล 3 คิดเป็นร้อยละ 37.3 มีเด็กในการดูแล จำนวน 26 – 30 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ครูส่วนใหญ่มีภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 86.75 โดยภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน คือ ภาระงานวิชาการ และการเงินและพัสดุ คิดเป็นร้อยละ 45.8

ผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านสุนทรียะ พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 51.81 โดยครูจัดสุนทรียประสบการณ์ในกิจกรรมเคลื่อนไหวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.75 ครูส่วนใหญ่คิดว่าสุนทรียประสบการณ์สำคัญกับเด็กวัยอนุบาลในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.6 ครูส่วนใหญ่ไม่มีคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเป็นศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 85.54 และคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63 โดยการวาดภาพเป็นศิลปะที่ครูถนัดที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.60 ส่วนงานอดิเรกยามว่าง คือ ดูหนัง/ฟังเพลง คิดเป็นร้อยละ 76.50

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทั้ง 12 คน เป็นเพศหญิง ครูจำนวน 6 คน สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย และจำนวน 6 คน สำเร็จปริญญาโท สาขาบริหาร การศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล โดยเฉลี่ย 10 ปี และมีเด็กในห้องเรียนอยู่ระหว่าง 25 - 30 คน ครูสะท้อนความคิดต่อความหมายของสุนทรียะประสบการณ์ว่า เป็นการจัดการเรียน การสอนที่เกี่ยวข้องกับความงาม ผ่านการจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดสุขภาวะแก่เด็ก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

ผลการนำเสนอการวิเคราะห์ภาพรวมของบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัด กิจกรรม

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครู จำแนกตามข้อมูลโดยรวม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ	4.14	0.47	มาก
1.1 ความคิดความรู้สึก	4.03	0.46	มาก
1.2 การแสดงออก	4.28	0.47	มาก
2. การเป็นผู้จัดบริบท	4.01	0.52	มาก
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ	4.04	0.57	มาก
2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ	3.99	0.53	มาก
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม	4.03	0.49	มาก
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	3.67	0.63	มาก
3.2 การสนับสนุนการตอบสนองของเด็ก	4.24	0.50	มาก
รวม	4.06	0.42	มาก

ตารางที่ 11 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูจัดสุนทรีย- ประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน โดยด้านการเป็นแบบอย่างทาง สุนทรียะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ การเป็นผู้จัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.03$) และ การเป็นผู้จัดบริบท ($\bar{X} = 4.01$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบรองแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบรอง ทั้ง 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ การเป็นแบบอย่างทางความคิด ความรู้สึก ($\bar{X} = 4.03$)

2) ด้านการเป็นผู้จัดบริบท ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบรองทั้ง 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา คือ การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.99$)

3) ด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม ครูมีปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบรองทั้ง 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุน การตอบสนองของเด็ก ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.67$)

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดบทบาทของครูในการส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล รายละเอียดเป็นดังนี้

2.1 การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ

ผลการวิเคราะห์บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะทางความคิดความรู้สึก และการเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก นำเสนอในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.1 การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก	4.03	0.46	มาก
1) การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ	3.71	0.58	มาก
การให้ความสำคัญกับความงามตามธรรมชาติหรือศิลปะ	3.69	0.83	มาก
การแสดงให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งเล็กน้อยของสิ่งรอบตัว	3.59	0.88	มาก
การแสดงให้เด็กเห็นถึงความงามของสิ่งรอบตัว	3.88	0.80	มาก
การแบ่งปันประสบการณ์ความงามร่วมกับเด็ก	4.03	0.75	มาก
การเคารพและให้ความสำคัญกับผลงานหรือการแสดงออกทางสุนทรียะของเด็ก	3.37	1.39	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตาม
ข้อมูลด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2) การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ	4.42	0.49	มาก
การใส่ใจเด็กเป็นรายบุคคล โดยปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคน แตกต่างกันตามลักษณะ/พื้นอารมณ์ของเด็ก	4.30	0.69	มาก
การปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา	4.52	0.60	มากที่สุด
การระบุดูจุดแข็งของเด็กแต่ละคนได้ และแสดงให้เห็นให้เด็กรับรู้ใน คุณลักษณะนั้น ๆ ของตน	4.45	0.61	มาก
การยอมรับในผลงานที่เด็กทำ แม้ว่าจะแตกต่างไปจากที่ท่าน ตั้งความหวังไว้	4.44	0.72	มาก
1.2 การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก	4.28	0.47	มาก
1) การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว	4.34	0.55	มาก
การแต่งกายที่ประณีตในการเลือกใช้สี ลวดลาย เนื้อผ้า และ เครื่องประดับ	4.08	0.79	มาก
การแต่งกายอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.53	0.57	มากที่สุด
การใส่ใจและระมัดระวังอากัปกิริยา ท่าที ให้แสดงออกอย่าง งดงาม	4.41	0.74	มาก
2) การสื่อสารที่งดงาม	4.24	0.52	มาก
การสื่อสารด้วยถ้อยคำเชิงบวก	4.22	0.66	มาก
การใช้น้ำเสียง และถ้อยคำที่งดงาม อ่อนโยน	4.25	0.64	มาก
การใช้ระดับเสียงและน้ำเสียงปกติ ไม่ดัดเสียง	4.02	0.78	มาก
การใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน ออกเสียงชัดเจน และเว้นวรรค เข้าใจง่าย	4.48	0.58	มาก
รวม	4.14	0.47	มาก

2.1.1 การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ย
คะแนนการปฏิบัติของของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$), โดยประเด็นรองมีค่าเฉลี่ยคะแนน
สูงสุด คือ การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ การเชื่อในคุณค่าของ
ความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.71$) รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การแบ่งปันประสบการณ์ความงามร่วมกับเด็ก ($\bar{X} = 4.03$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การเคารพและให้ความสำคัญกับผลงานหรือการแสดงออกทางสุนทรียะของเด็ก ($\bar{X} = 3.37$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ทั้ง 12 คน ชอบฟังเพลง ชมวิวทิวทัศน์ที่อยู่รอบตัว และหากมีโอกาสจะพักผ่อนโดยท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เนื่องจากช่วยให้รู้สึกสงบและผ่อนคลาย ครูแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้รับแก่เด็กผ่านการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว การเล่านิทาน เรื่องราวดีดีที่เกี่ยวกับมารยาท คุณธรรม จริยธรรม เมื่อครูแบ่งปันเรื่องราวเด็กมีท่าทีตอบสนองอย่างกระตือรือร้น ด้วยการแย่งกันตอบคำถามหรือเล่าประสบการณ์ของตนเอง

“ ครูพบเจอความงามตามธรรมชาติเป็นประจำเพราะอยู่ในชนบท ทั้งในโรงเรียนและหมู่บ้าน ครูไปต่างจังหวัดบ้าง ทะเล น้ำตก ภูเขา เพราะช่วยให้รู้สึกดี ทำให้ใจสงบ และเอานี้มาปรับให้กับเด็กได้ ทำให้เราไม่หงุดหงิด เวลาอยู่กับเด็ก ทำให้รู้ว่าทุกอย่างเป็นเรื่องธรรมชาติไปไม่ก็ยังมีหลากหลาย ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ไปเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประมาณสองอาทิตย์ครั้ง แต่จะเรียกว่าอยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้วก็ได้ เพราะชอบต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

2) การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การใส่ใจเด็กเป็นรายบุคคล โดยปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคนแตกต่างกันตามลักษณะหรือพื้นอารมณ์ของเด็ก ($\bar{X} = 4.30$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 12 คน เห็นว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ความงามที่ครูสัมผัสรับรู้ได้ ได้แก่ ความโอบอ้อมอารี ความมีน้ำใจ มารยาท ความคิดสร้างสรรค์ในขณะทำงานและการตอบคำถาม โดยครูจัดให้ได้เด็กได้ทำกิจกรรมเหมือนกันทุกคนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ แต่แตกต่างกันตรงการตอบสนอง ครูสังเกตเด็กและเลือกวิธีการตอบสนองให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน ครูจัดกลุ่มเด็กที่มีทักษะแตกต่างกันให้อยู่ด้วยกันเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูแสดงออกให้เด็กได้รับรู้ถึงจุดแข็งหรือจุดอ่อนของตนเอง โดยการชมเชยหรือให้ของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อเด็กทำได้และเติมเต็มจุดอ่อนด้วยการให้

โอกาสเด็กได้ทำซ้ำจนเกิดความมั่นใจ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมครูใช้การตักเตือนหรือเล่านิทานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นให้เด็กฟัง

“ ครูเห็นว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และแต่ละคนจะมีมุมเล็ก ๆ ที่น่ารัก โดยไม่เกี่ยวกับบุคลิกภายนอก ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ครูจัดกิจกรรมให้เด็กทุกคนได้ทำเหมือนกัน แตกต่างตรงที่การจัดกลุ่มโดยละเอียดก่อน และเด็กเก่งเข้าด้วยกัน ใครทำได้เร็วก็ช่วยเพื่อน ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

2.1.2 การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ การสื่อสารที่ตรงตาม ($\bar{X} = 4.24$) รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ การให้ความสำคัญกับการแต่งกายอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ การแต่งกายที่ประณีตในการเลือกใช้สี ลวดลาย เนื้อผ้า และเครื่องประดับ ($\bar{X} = 4.08$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 12 คน เป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกายด้วยการแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมตามกาลเทศะและลักษณะกิจกรรม ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ยังเสริมอีกว่า ให้ความสำคัญกับความสะอาด สีสนที่เรียบง่ายและเข้ากัน รูปแบบการตัดเย็บที่สวมใส่สบาย และเนื้อผ้าระบายความร้อนได้ดี มีเนื้อสัมผัสที่อ่อนนุ่มเหมาะกับการกอดหรือสัมผัสกับตัวเด็ก รวมถึงผมที่รวบหรือมัดผมไว้อย่างเรียบร้อยไม่ห้อยลงมาเมื่อต้องลงทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก

นอกจากนี้ครูกลุ่มที่ 1 และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 12 คน เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านอารมณ์ด้วยการมีอารมณ์ขัน ใจเย็น เน้นการกระทำมากกว่าการพูด ครูแต่ละคนแสดงออกแตกต่างกันเมื่อเกิดความรู้สึกทางลบ ครูส่วนใหญ่แสดงออกด้วยการนั่งเฉยสะกดอารมณ์ตนเองภายใน ครูบางท่านร้องเพลงเพื่อให้อารมณ์ตนเองสงบลงพร้อมกับเด็ก บางท่านเดินออกจากสถานการณ์ชั่วขณะเพื่ออารมณ์สงบก่อนกลับเข้ามาแก้ปัญหาอีกรอบหนึ่ง บางท่านแสดงให้เด็กเห็นว่าโกรธและอธิบายว่ามาจากสาเหตุใด ครูส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างในการใช้ท่าทางด้วยการมีกริยามารยาทที่ตรงตาม ยิ้มแย้ม

แจ่มใส ใช้ท่าทางผสานคำพูด ไมโยนสิ่งของ ไม่ใช่เท้าเขี่ยสิ่งของ และแสดงออกให้เด็กไว้วางใจด้วยการสัมผัสโอบกอดอย่างอ่อนโยน สอบถามและรับฟังเรื่องราวที่เกิดขึ้นรอบตัวเด็ก

“ ครูแต่งกายด้วยชุดสุภาพ ไม่สั้น ไม่รัดรูป คอไม่ลึก เสื้อสีพื้น เข้ากับสีประจำวัน สะอาด ชอบใส่เสื้อที่ตัดเย็บจากผ้าลินิน เพราะระบายความร้อนได้ดี ใส่สบาย ให้สัมผัสสัมผัสธรรมชาติ เวลาเด็กกอดให้ความรู้สึกอบอุ่น มากกว่าสังเคราะห์ ไม่ปล่อยผม ให้งู้งาง ไม่อยากให้ผมไปโดนเด็ก ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ทุก ๆ เช้าคุณครูจะกอดเด็ก และจับตัวเด็กก่อนว่าไม่สบาย มีแผลอะไรหรือเปล่า ใต้ถามเรื่องครอบครัว เพื่อให้เด็กรู้สึกมั่นใจและไว้วางใจเมื่ออยู่กับครู ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 7 มีนาคม 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ทั้ง 12 คน แต่งหน้าโทนสีธรรมชาติ สวมเครื่องประดับชิ้นเล็ก เล็บสั้น ครูผมยาวรวบผมไว้ที่ท้ายทอย หรือเกล้าผมมวย แต่งกายตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละวัน เช่น วันจันทร์ใส่เครื่องแบบราชการ ครูสาวที่ยังอายุน้อยส่วนใหญ่ใส่กระโปรงสั้นพอดีเข้า สำหรับครูที่ไม่แต่งเครื่องแบบจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เหมาะสมแก่การเคลื่อนไหว เช่น ใส่กางเกงเพื่อให้เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วเมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ครูส่วนใหญ่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีอารมณ์ขันเสมอเมื่ออยู่กับเด็ก นอกจากนี้เมื่อมีเหตุการณ์ไม่คาดคิด ครูสามารถแก้ไขสถานการณ์ภายใต้จิตใจที่สงบ เช่น มีงูเลื้อยเข้ามาในห้องขณะเด็กกำลังหลับ ครูปลุกให้เด็กตื่นแล้วออกไปเข้าแถวหน้าห้องด้วยน้ำเสียงปรกติ หรือ ครูเห็นเด็กกำลังจะอาเจียน ครูรีบลุกไปหยิบขันน้ำมารอง และจูงไปล้างหน้าล้างตา พร้อมบอกเด็กว่า “ไม่เป็นไรลูก” ครูส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยท่าทางผสานกับคำพูด ใช้การโอบกอดหรือสัมผัสอย่างแผ่วเบาเมื่อเด็กต้องการกำลังใจ บางครั้งที่ครูใช้การเพิกเฉยโดยไม่ตอบสนองต่อคำถามของเด็ก

2) การสื่อสารที่ตรงตาม ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน ออกเสียงชัดเจน และเว้นวรรคเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การใช้ระดับเสียงและน้ำเสียงปรกติ ไม่ดัดเสียง ($\bar{X} = 4.02$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน สื่อสารกับเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวกที่ให้กำลังใจกับเด็ก เช่น “เก่งมากคะ” “เยี่ยมมากคะ” “หนูทำได้นะ” และถ้อยคำเชิงชวน ได้แก่ “เจียบ ๆ นะลูก” “เบา ๆ หน่อยลูก” “เด็ก ๆ ค่ะตั้งใจฟังนะคะ” เป็นคำพูดประจำในห้องเรียน ในการเป็นแบบอย่างทางการใช้น้ำเสียง โทนเสียง และการออกเสียง พบว่า ครูส่วนใหญ่เสียงดัง ออกเสียงชัดเจน มีการนำภาษาถิ่นมาใช้

และใช้ศัพท์ง่ายในการสื่อสารกับเด็ก ในการใช้ถ้อยคำเชิงบวก ครูส่วนใหญ่ใช้ถ้อยคำเชิงบวกในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี และเคลื่อนไหว ในลักษณะการเสริมแรง เมื่อเด็กตอบคำถาม หรือทำกิจกรรมได้ดี

“ ครูมักพูดกับเด็กทุกวันว่า เก่งมาก เยี่ยมมาก น่ารัก โดยจะใช้มากในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 5 มีนาคม 2561)

“ ครูออกเสียงชัดเจน ในการพูด การร้องเพลง หากเด็กพูดผิดครูต้องแก้ไขให้ถูกโดยทันที เวลาอยู่กับเด็กต้องไม่พูดศัพท์ยาก และต้องแทรกภาษาถิ่นและภาษากลางเพื่อให้เด็กเข้าใจทั้งสองภาษา ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ทั้ง 12 คน ใช้เสียงและการออกคำสั่งในการควบคุมชั้นเรียน เมื่อครูต้องการอธิบายบางอย่างให้เด็กเข้าใจครูจะใช้ภาษาที่ให้ภาพหรือภาษาถิ่นประกอบการบรรยาย

ขณะที่ครูกำลังสอนเรื่องความสะอาดและยกตัวอย่างเหตุผลที่ต้องล้างมือว่า “ ถ้าเด็ก ๆ ไม่ล้างมือก่อนทานอาหาร เชื้อโรคนอนหลับอยู่ในซอกเล็บจะออกมาจะเอ๋ โดยเฉพาะเวลาที่หนู ๆ กินไก่ย่างแล้วดูตอนนี้จู้จี้ ”

(ข้อมูลจากการสังเกตครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561)

ครูมักพูดกับเด็กด้วยเสียงดังว่า “ เอ้า! เด็กๆ เบบๆ หน่อยลูก ”

(ข้อมูลจากการสังเกตครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561)

คำพูดที่ครูใช้บ่อยในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี ส่วนใหญ่เป็นคำพูดให้กำลังใจและชี้ชวนให้ทำกิจกรรม เช่น “ เยี่ยมมาก ” “ สวยค่ะ ” “ วาดอะไรก็ได้ไม่ผิด ” และเมื่อเด็กติดขัดครูใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กคิดต่อยอด ครูส่วนใหญ่มีน้ำเสียงอ่อนโยน ไม่ดัดเสียง ใช้ระดับเสียงปกติ พูดเบาลงเมื่อเด็กอยู่ใกล้ และเสียงดังขึ้นเมื่อต้องการเน้นย้ำคำสั่ง ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 9 จาก 12 คน ออกเสียงชัดเจน ครูบางท่านที่จัดฟันทำให้การออกเสียงบางคำไม่ชัดเจน มีติดสำเนียงพื้นถิ่นบ้างเล็กน้อย บางท่านที่สื่อสารด้วยภาษาถิ่นจะมีการพูดที่สลับไหลได้ดีกว่าภาษากลาง แต่โดยรวมครูสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ สลับไหล เว้นวรรคถูกต้อง และพูดซ้ำ

2.2 การเป็นผู้จัดบริบท

ผลการวิเคราะห์บทบาทครูในการจัดสุนทรียะประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ด้านการเป็นผู้จัดบริบท ประกอบด้วย การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ และการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ นำเสนอในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดบริบท

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ	4.04	0.57	มาก
การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ	4.00	0.61	มาก
การปรับตกแต่งห้องเรียนให้สวยงามอยู่เสมอ	4.28	0.68	มาก
การนำงานศิลปะ วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ มาประดับตกแต่งห้องเรียน	4.02	0.73	มาก
การเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน	3.78	0.85	มาก
การใส่ใจในการตกแต่งห้องเรียนให้ดูงามด้วยการเลือกสีสันทันและวัสดุที่เข้ากันได้	3.96	0.77	มาก
การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรียะ	4.08	0.59	มาก
การจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมของเด็ก	4.31	0.69	มาก
การจัดพื้นที่ให้เด็กผ่อนคลาย ด้วยการจัดพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน	3.90	0.84	มาก
การจัดบรรยากาศห้องเรียนให้ความรู้สึกสบายกายใจ ด้วยแสงสว่าง กลิ่น เสียง จากธรรมชาติ	4.02	0.83	มาก
การเลือกใช้เครื่องเรือนที่มาจากธรรมชาติและมีขนาดเหมาะสมกับเด็ก	3.90	0.82	มาก
การจัดพื้นที่ ที่เด็กสามารถเข้าถึงสื่อ และมีอิสระในการหยิบใช้สื่อได้ด้วยตนเอง	4.29	0.65	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดบริบท

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ	3.99	0.53	มาก
การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย	3.98	0.58	มาก
การจัดเตรียมสื่อซึ่งเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายในการเรียนรู้	4.11	0.64	มาก
การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ศิลปะหลากหลายประเภทให้เด็กได้สำรวจและใช้งาน	3.98	0.70	มาก
การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่จัดให้เด็ก	3.93	0.74	มาก
การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ปลายเปิด	3.96	0.74	มาก
การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์จำนวนมากพอที่เด็กจะสามารถทำงานได้ตามจินตนาการ	3.94	0.72	มาก
การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ	3.82	0.62	มาก
การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ตอบสนองต่อการใช้งานเป็นอย่างดี	3.87	0.73	มาก
การเลือกซื้อหรือจัดหาของที่นำมาจากธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์	3.72	0.75	มาก
การคัดสรรวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวมาให้เด็กได้สร้างสรรค์งานศิลปะ	3.86	0.75	มาก
การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก	4.17	0.57	มาก
การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับหัวข้อที่เด็กเรียนรู้	4.22	0.63	มาก
การปรับเปลี่ยนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ตามความสนใจของเด็กในขณะนั้น	4.19	0.64	มาก
การเลือกสื่อที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวเด็ก	4.11	0.66	มาก
รวม	4.01	0.52	มาก

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครู ในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในด้านการเป็นผู้จัดบริบท มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) โดยประเด็นรองมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรียะ ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา คือ การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ ($\bar{X} = 4.00$) รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การปรับตกแต่งห้องเรียนให้สวยงามอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน ($\bar{X} = 3.78$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน จัดบรรยากาศให้เด็กอยากอยู่ในห้องเรียน ด้วยสื่อที่กระตุ้นทางด้านสติปัญญา เช่น บัตรคำ ภาพตัวการ์ตูนแต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบของอาชีพต่าง ๆ ภาพการเชื่อมโยงระหว่างจำนวนและตัวเลข ภาพมีสีสันสดใสและรูปแบบที่น่าตื่นตาตื่นใจ เช่น ภาพการ์ตูนที่เด็กชื่นชอบ ภาพจากแผ่นยาง EVA สีสด ในการจัดห้องเรียนครูคำนึงถึงความปลอดภัย มีประโยชน์ และสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กกำลังศึกษา สิ่งที่ครูนำมาประดับตกแต่ง ได้แก่ ผลงานเด็ก ภาพตัวการ์ตูน ภาพตัวอักษร บัตรคำ ตุ๊กตา

ภาพที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ตกแต่งห้องด้วยบัตรคำ และภาพจากแผ่นยาง EVA

การเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน พาเด็กออกไปพบกับธรรมชาติในบริเวณโรงเรียน หรือนำต้นไม้ ดอกไม้ ก้อนหิน มาประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนการตกแต่งสื่อในห้องเรียนภาค การศึกษาระยะ 1 ครั้ง ส่วนน้อยเท่านั้นที่ตกแต่งด้วยผลงานของศิลปะจากศิลปินท้องถิ่น หรือมาจากการ ทำงานร่วมกันของครู ได้แก่ รูปปั้นอนุสาวรีย์ผู้ก่อตั้งโรงเรียน ศาลานั่งเล่นอันเป็นสถาปัตยกรรม ของท้องถิ่นที่ได้รับบริจาคมา บ้านจากกระดาษลังที่ครูช่วยกันประดิษฐ์ให้เด็กเล่นในสนามหญ้ากลางแจ้ง

ภาพที่ 2 บ้านจากกระดาษลังที่ครูในกลุ่มที่ 1 ช่วยกันประดิษฐ์ให้เด็กเล่นในสนามหญ้ากลางแจ้ง

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดบริบท ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ ในประเด็น การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะนำเสนอในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ ในประเด็นการตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
	(n=12)	(n=8)	(n=4)
การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ			
การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ			
การตกแต่งห้องด้วยศิลปะที่หลากหลาย			
การตกแต่งห้องด้วยผลงานศิลปะจากศิลปิน	7	5	2
การตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็ก	10	7	3
การตกแต่งห้องด้วยของสะสม	5	4	1
การตกแต่งห้องด้วยของใช้	10	7	3
การตกแต่งห้องด้วยของเล่นที่มีกลไกเป็นส่วนประกอบ	8	6	2
การตกแต่งห้องด้วยวัสดุและพืชพรรณธรรมชาติ			
การตกแต่งห้องด้วยพืชพรรณธรรมชาติ	6	5	1

**ตารางที่ 14 (ต่อ) ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มี
สุนทรียะในประเด็นการตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ**

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การตกแต่งห้องด้วยวัสดุธรรมชาติ	5	5	0
การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะแขนงต่าง ๆ			
การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะ	11	8	3
การตกแต่งห้องด้วยเครื่องดนตรี	9	7	2
การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์เพื่อการเคลื่อนไหว	5	3	2
การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์สำหรับการแสดง	9	7	2
การเลือกใช้สีส้นและวัสดุในการประดับตกแต่ง			
การเลือกใช้สีส้นที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายใน ห้องเรียน	7	6	1
การเลือกใช้วัสดุที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายใน ห้องเรียน	5	4	1

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็กและของใช้ มากที่สุด ได้แก่ แก้วน้ำ แปรงสีฟัน แผ่นผลงานของเด็ก อุปกรณ์ทำความสะอาดห้องเรียน แผนการสอน และสื่อการสอนของครู และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ตกแต่งด้วยของสะสมน้อยที่สุด ได้แก่ ตุ๊กตาสัตว์ กระจ่างดอกไม้ ในการตกแต่งห้องด้วยวัสดุและพืชพรรณธรรมชาติ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน นำพืชพรรณธรรมชาติมาตกแต่งมากที่สุด ได้แก่ เมล็ดข้าว เมล็ดถั่ว ลูกไม้ ดอกไม้ ต้นไม้ในกระถางห้อย ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน ตกแต่งห้องด้วยวัสดุธรรมชาติ ได้แก่ โคมบายเปลือกอง้อย ก้อนหิน ในการตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะ ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน ตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะมากที่สุด ได้แก่ สีไม้ สีเทียน ที่วางอยู่ในชั้นวางของ และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 3 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์เคลื่อนไหวน้อยที่สุด ได้แก่ ลูกบอล เซกเกอร์ ในการเลือกใช้สีส้นและวัสดุในการประดับตกแต่ง ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เลือกใช้สีส้นที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน ได้แก่ การเลือกสีมันและสีแผ่นรองภาพเพื่อตกแต่งห้องให้เป็นสีเดียวกัน หรือสีที่เข้ากัน แต่เลือกใช้สีส้นฉูดฉาด และขาดการจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 จาก 8 คน ครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน

รวมทั้งสิ้น 5 คน เลือกใช้วัสดุที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน ได้แก่ การเลือกแผ่นรองรูปภาพด้วยฟิวเจอร์บอร์ดเหมือนกัน

2) การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรีย์ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมของเด็ก ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การเลือกใช้เครื่องเรือนที่มาจากธรรมชาติและมีขนาดเหมาะสมกับเด็ก ($\bar{X} = 3.90$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน จัดบรรยากาศให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ และมั่นใจในการทำงาน โดยจัดมุมสงบ คือ มุมหนังสือให้อยู่ห่างจากมุมที่เสียงดัง คือ มุมบล็อกไม้ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน จัดของให้เป็นที่เป็นทาง และคอยตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องเรือน นอกจากนี้ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน จัดห้องเรียนให้เอื้อต่อกิจกรรมโดยการจัดพื้นที่โล่งว่างกลางห้องเพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมได้สะดวก และจัดบรรยากาศให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายด้วยการใช้เสียง แสง อากาศธรรมชาติ โดยการเปิดหน้าต่างเพื่อรับแสง เสียง อากาศจากธรรมชาติ เนื่องจากครูบางท่านเชื่อว่า การเปิดแอร์เป็นการสะสมเชื้อโรค และต้องการปลูกฝังให้เด็กไม่ฟุ้งเฟ้อ

“ ครูไม่ชอบให้ห้องรก ตำแหน่งโต๊ะครูต้องมองเห็นทุกมุมเพื่อง่ายต่อการควบคุม มุมหนังสือต้องจัดให้อยู่ต้องจัดให้ห่างจากมุมอื่นจะได้สงบ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ครูมีหลักการในการแต่งห้องโดยการตกแต่งห้องให้สวย ด้วยสีเขียว ๆ เพราะเด็กชอบเด็กจะมีความสุข ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ครูเปิดหน้าต่างรับแสงให้ห้องโปร่ง โล่ง หากเปิดแอร์จะเป็นการสะสมเชื้อโรค และเป็นการปลูกฝังให้เด็กไม่ฟุ้งเฟ้อ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561)

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดบริบท ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความสุนทรีย์ ในประเด็นการจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรีย์ นำเสนอในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ
ในประเด็นการจัดบรรยากาศให้มีสุนทรียะ

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรียะ			
การจัดพื้นที่ในห้องเรียน			
การจัดพื้นที่สอดคล้องกับกิจกรรม	11	8	3
การจัดสรรพื้นที่ในการเก็บสื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็น สัดส่วน	12	8	4
การจัดพื้นที่ให้เด็กสามารถเข้าถึงสื่อได้ด้วยตัวเอง	12	8	4
การสร้างบรรยากาศจากธรรมชาติ			
แสงจากธรรมชาติเป็นหลัก	7	6	1
อากาศบริสุทธิ์จากภายนอก	12	8	4
เสียงที่ไม่ดังเกิน 80 เดซิเบล	12	8	4
มีกลิ่นหอมจากธรรมชาติ	3	2	1
การใช้เครื่องเรือนจากธรรมชาติและมีขนาดเหมาะสม			
การใช้เครื่องเรือนผลิตจากวัสดุธรรมชาติ	9	7	2
การใช้เครื่องเรือนใช้สีธรรมชาติ หรือสีกลางที่ไม่รบกวนใจเด็ก	10	8	2
การใช้เครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กและการใช้งาน	11	8	3

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า การจัดพื้นที่ในห้องเรียน ครูทั้ง 12 คน จัดพื้นที่ให้เด็กเข้าถึงสื่อได้ด้วยตนเองมากที่สุด ได้แก่ การจัดหนังสือและอุปกรณ์ในชั้นเตี้ยที่เด็กสามารถเอื้อมหยิบได้ด้วยตนเอง ครูทั้ง 12 คน จัดสรรพื้นที่ในการเก็บสื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็นสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ สีไม้ สีเทียน อยู่ในกล่องแยกกันแต่ไม่เรียบร้อย หนังสือนิทานมีหลายเล่มแต่จัดวางไม่เรียบร้อย ที่นอนเด็กวางรวมกัน แต่ขาดการจัดวางที่เป็นระเบียบ และครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน จัดพื้นที่สอดคล้องกับกิจกรรมน้อยที่สุด ได้แก่ เว้นที่ว่างกลางห้อง เพื่อให้สอดคล้องกับทุกกิจกรรม ไม่พบการปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายสิ่งของใดใดก่อนการทำกิจกรรม เนื่องจากห้องเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโต๊ะนักเรียน

ในการสร้างบรรยากาศจากธรรมชาติ ครูทั้ง 12 คน ใช้เสียงที่ไม่ดังเกิน 80 เดซิเบล มากที่สุด และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน สร้างบรรยากาศธรรมชาติด้วยกลิ่นหอมจากธรรมชาติน้อยที่สุด ในการใช้เครื่องเรือนจากธรรมชาติ และมีขนาดเหมาะสม ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน

ใช้เครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กและการใช้งานมากที่สุด ได้แก่ การเตรียมโต๊ะเตี้ยเพื่อให้เด็กทำกิจกรรม ชั้นวางของใช้มีความสูงที่เหมาะสมกับการหยิบจับด้วยตัวเด็กเอง และม้านั่งมีขนาดเหมาะสมกับความสูงของเด็ก และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ใช้เครื่องเรือนผลิตจากวัสดุธรรมชาติน้อยที่สุด โดยเครื่องเรือนที่ใช้ทำมาจากเหล็กหรือพลาสติกซึ่งมีสภาพเก่า ได้แก่ ชั้นวางหนังสือจากไม้อัดเคลือบผิวด้วยโฟมเก่าสภาพเก่า ชั้นจากโครงเหล็กขึ้นสนิม นอกจากนี้ยังพบการทาสีผนังห้องด้วยสีฉูดฉาด สีผนังไม่เรียบ สีไม่เสมอกัน มีเศษสีหกตามพื้นห้องเรียน

ภาพที่ 3 ครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็ก

ภาพที่ 4 ครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ที่เน้นการใช้แสงจากธรรมชาติเป็นหลัก

ภาพที่ 5 การจัดเก็บที่นอนของเด็กในโรงเรียนกลุ่มที่ 1

ภาพที่ 6 การทำสีห้องเรียนด้วยสีฉูดฉาด และสีไม่เรียบเสมอกันของโรงเรียนในกลุ่มที่ 2

ภาพที่ 7 การทำสีผนังห้องเรียนด้วยสีเขียวอ่อนสะท้อนแสง และการเลือกใช้เครื่องเรือนของครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 2

ภาพที่ 8 ครูในโรงเรียนที่กลุ่มที่ 2 คณะชั้น ระหว่างเด็กอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.2.2 การจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.98$) และการเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดเตรียมสื่อซึ่งเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่จัดให้เด็ก ($\bar{X} = 3.93$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็นหมวดหมู่ ง่ายต่อการเข้าถึงของเด็ก และมีปริมาณเพียงพอ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คนจัดเตรียมสื่อปลายเปิดในห้องเรียน ได้แก่ บล็อกไม้ ตัวต่อพลาสติก ดินน้ำมัน

“ ครูจัดเตรียมสื่อให้เพียงพอ จัดเป็นหมวดหมู่ แยกตามมุมประสบการณ์ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 6 มีนาคม 2561)

“ ในห้องเรียนครูมีสื่อปลายเปิดอยู่ 2 – 3 ชนิด ได้แก่ เชือก บล็อกไม้ ตัวต่อพลาสติก ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561)

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดบริบท ด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ
ในประเด็นการสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย นำเสนอในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้าง
แรงบันดาลใจ ในประเด็นการสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย			
การเลือกใช้สื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสในหลาย ๆ ด้าน			
การมองเห็น	10	7	3
การได้ยิน	11	8	3
การได้กลิ่น	3	3	0
การลิ้มรส	3	3	0
การสัมผัส	10	8	2
การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย			
ความหลากหลายของประเภทศิลปะ	10	7	3
ความหลากหลายในวิธีการใช้งาน	9	7	2
การมีขนาดที่หลากหลาย	9	6	3
การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีขนาดเหมาะสมกับช่วงวัย ของเด็ก	11	8	3
การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ปลายเปิด	10	8	2
การจัดปริมาณของวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อเด็กทุกคน	9	6	3

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ในการเลือกใช้สื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสในหลาย ๆ ด้าน ครู
กลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คนเลือกใช้สื่อที่กระตุ้น
การได้ยินมากที่สุด ได้แก่ การจัดให้มีมุนดนตรี รำมะนา กลอง เครื่องเสียงสำหรับเปิดเพลง และห้อย
โคมบายห้อยที่ส่งเสียงกู่กึ่งเมื่อลมพัด และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 3 จาก 8 คน กระตุ้นการได้กลิ่น
และลิ้มรสน้อยที่สุด ประกอบด้วย ได้แก่ นำดอกไม้สดมาเป็นสื่อการสอน และการให้เด็กได้ชิมรส
เปรี้ยวจากใบมะขามในขณะที่เดินชมธรรมชาติในบริเวณโรงเรียน

ในการจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จัดเตรียมความหลากหลายของประเภทศิลปะมากที่สุด ได้แก่ ศิลปะ วรรณกรรม การละคร ของเล่นปลายเปิด ดนตรี และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คนจัดเตรียมความหลากหลายในวิธีการใช้งานและความหลากหลายของขนาดน้อยที่สุด โดยที่ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน จัดเตรียมความหลากหลายในวิธีการใช้งาน ได้แก่ อุปกรณ์ศิลปะ ประกอบด้วย สีไม้ สีเทียน สีน้ำ และวรรณกรรม มีนิทานหลายเล่ม แต่มีสภาพเก่า และครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน จัดเตรียมความหลากหลายของขนาด ได้แก่ กระดาษวาดรูปมีหลายขนาดตามลักษณะกิจกรรม บล็อกไม้มีขนาดเล็กใหญ่ให้เด็กเลือกใช้ ในการเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีขนาดเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก ได้แก่ ตัวต่อขนาดใหญ่ ไม้บล็อกขนาดใหญ่ กระดาษสำหรับวาดรูปที่เด็กสามารถวาดเสร็จได้ด้วยตนเองในระยะเวลาที่กำหนด กระดาษฉีกตัดปะที่มีขนาดเหมาะกับการฉีกของเด็ก และกรรไกรขนาดเล็กพอดีมือเด็ก ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ปลายเปิด ได้แก่ บล็อกไม้ บล็อกพลาสติก ดินน้ำมัน และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน จัดปริมาณของวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อเด็กทุกคน ได้แก่ สีไม้ สีเทียน

ภาพที่ 9 เด็กจากโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กำลังเล่นทรายซึ่งนับเป็นสื่อปลายเปิดที่สนับสนุนประสาทสัมผัสในหลาย ๆ ด้าน

2) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ตอบสนองต่อการใช้งานเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.88$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การเลือกซื้อหรือจัดหาของที่ทำมาจากธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์ ($\bar{X} = 3.72$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทั้ง 12 คน เลือกสื่อที่มีความปลอดภัย แข็งแรง มีอายุการใช้งานยาวนาน เป็นสื่อปลายเปิด และมีประโยชน์ต่อเด็กในหลาย ๆ ด้าน หากต้องเลือกระหว่างสื่อที่มีคุณภาพกับปริมาณ ครูทุกท่านเลือกสื่อที่มีคุณภาพ เพราะครูเชื่อว่าสื่อที่มีคุณภาพจะปลอดภัย ทนทาน และสามารถตอบสนองต่อการใช้งานได้ดี สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องเรียนมีความพร้อมในการใช้งานในระดับปานกลางขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของโรงเรียน ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ไม่สามารถใช้งบส่วนกลางในการเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในชั้นเรียนด้วยตนเอง

“ ถ้าเลือกได้ ครูอยากเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มาจากรัฐมากกว่า เพราะมันให้สัมผัสที่ดีกว่า แต่บางอย่างครูก็เลือกที่สะดวกกว่า เช่น การใช้ดินน้ำมันแทนดินเหนียว ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ครูเลือกสื่อที่ไม่เป็นอันตรายกับเด็ก เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น พวกหนังสือสำหรับเด็กที่มีคำสั้น ๆ เน้นรูปภาพ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 7 มีนาคม 2561)

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดบริบท ด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ นำเสนอในตารางที่ 17 ตารางที่ 17 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ			
การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพ			
เลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ตอบสนองการใช้งานได้เป็นอย่างดี	7	6	1
การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	8	7	1
การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความปลอดภัยต่อเด็ก	10	7	3
การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาจากธรรมชาติ	7	7	0

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 ใน 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 ใน 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน เลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความปลอดภัยต่อเด็กมากที่สุด ได้แก่ กรรไกรปลายมน ไม่มีอุปกรณ์ชำรุดเสียหายหรือเป็นอันตรายแก่เด็กในห้องเรียน และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 ใน 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 ใน 4 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์

ตอบสนองการใช้งานได้เป็นอย่างดีน้อยที่สุด ได้แก่ สีไม้และสีเทียนมีเนื้อแข็งระบายยาก ดินน้ำมันเก่า แข็งกระด้าง และครูกุ่มที่ 1 จำนวน 7 ใน 8 คน เลือกใช้สี วัสดุ อุปกรณ์มาจากธรรมชาติ ได้แก่ ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ดพืช เปลือกไข่ บล็อกไม้

ภาพที่ 10 เด็กจากโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กำลังตัดไม้กิ่งเล็ก ๆ ที่ครูนำมาเป็นสื่อในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ภาพที่ 11 เด็กจากโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กำลังสังเกตตักแตนสองตัว ที่เคลื่อนไหวแตกต่างกันอย่างตั้งใจ

3) การจัดสี วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุด คือ การจัดสี วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เด็กเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ การเลือกสื่อที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวเด็ก ($\bar{X} = 4.11$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนสื่อในห้องเรียน ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง

หรือตามอายุการใช้งานของสื่อ แต่หากสื่อเกิดการชำรุด เสียหาย ครูจะนำของใหม่มาทดแทน ครูทุกท่านมีข้อจำกัดทางงบประมาณในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เด็ก

“ สื่อบางอย่างมาจากส่วนกลาง ทำให้ครูไม่มีสิทธิ์เลือกด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดทางงบประมาณในการเลือกซื้อสื่อ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561)

“ สื่อกับสื่อที่ครูจะให้เด็กเหลาเอง แต่ถ้าเหลือน้อยก็หามาเพิ่ม สมุดหากใช้หมดก็สามารถนำมาแลกเปลี่ยนใหม่ได้ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 7 มีนาคม 2561)

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดบริบท ด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก นำเสนอในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความถี่การเป็นผู้จัดบริบท จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ในประเด็นการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก			
การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์สอดคล้องกับเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้	9	8	1
การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจหรือมีความหมายกับตัวเด็ก	10	8	2

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน จัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์สอดคล้องกับเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้ ได้แก่ ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ในมุมบทบาทสมมติและจัดกิจกรรมศิลปะสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจหรือมีความหมายกับตัวเด็ก ได้แก่ ครูชี้ให้เห็นผลจากต้นมะม่วงข้างห้องเรียนที่สอดคล้องกับฤดูร้อน ครูนำใบปลิวโฆษณามาใช้ในกิจกรรมฉีกตัดปะ ในช่วงวันวาเลนไทน์ครูนำดอกกุหลาบมาสอนเรื่องการดูต้นน้ำของดอกไม้

ภาพที่ 12 ครูกลุ่มที่ 1 ในเขตภาคกลาง นำดอกกุหลาบมาเป็นสื่อการสอนในช่วงวันวาเลนไทน์

2.3 การเป็นผู้จัดกิจกรรม

ผลการวิเคราะห์บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม ประกอบด้วย การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย และการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก นำเสนอในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	3.67	0.63	มาก
การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้	3.71	0.73	มาก
การพาเด็กออกไปเดินชมธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียง	4.21	0.72	มาก

ตารางที่ 19 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การพาเด็กไปเยี่ยมชมผลงานศิลปะที่พิพิธภัณฑ์หรือตามนิทรรศการ	3.30	1.04	ปานกลาง
การพาเด็กไปแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน	3.62	0.96	มาก
การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ	4.24	0.62	มาก
การจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลาย	4.27	0.71	มาก
การให้อิสระแก่เด็กในการเลือกและทำกิจกรรมศิลปะด้วยตนเอง	4.22	0.72	มาก
การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน	3.25	0.88	ปานกลาง
การจัดกิจกรรมที่เชิญศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในห้องเรียน	3.00	1.08	ปานกลาง
การจัดกิจกรรมเชิญผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ด้านศิลปะมาเป็นผู้นำหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสุนทรียะในชั้นเรียนร่วมกับเด็ก	3.12	1.05	ปานกลาง
การจัดโอกาสให้เด็กและผู้ปกครองได้เยี่ยมชมผลงานและการแสดงของห้องอื่น ๆ	3.64	0.95	มาก
3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก	4.24	0.50	มาก
การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ	4.07	0.62	มาก
การให้เวลาเด็กในการทำกิจกรรมสุนทรียะอย่างไม่เร่งรีบ	4.14	0.79	มาก
การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานจนเสร็จ โดยไม่เร่งรีบ หรือมีพื้นที่เก็บผลงานที่ยังไม่เสร็จไว้ทำต่อภายหลัง	4.18	0.78	มาก
การสร้างบรรยากาศด้วยการฮัมเพลง หรือเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ ในขณะที่เด็กกำลังทำงานศิลปะ	3.87	0.91	มาก
การให้พื้นที่ส่วนตัวแก่เด็กในการทำงาน	4.14	0.75	มาก
การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	4.29	0.55	มาก
การใช้คำถามปลายเปิด	4.26	0.65	มาก
การอดทนรอฟังคำตอบของเด็กโดยไม่เร่งรัด	4.22	0.71	มาก
การเปิดโอกาสให้เด็กคิดและหาทางออกของปัญหาด้วยตนเอง	4.24	0.74	มาก

ตารางที่ 19 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาล จำแนกตามข้อมูลด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=332)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การเปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์วิธีการนำเสนอความคิดและผลงานด้วยตนเอง	4.32	0.65	มาก
การเปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานของเพื่อนในห้อง	4.43	0.63	มาก
การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง	4.34	0.52	มาก
การส่งเสริมจุดแข็งและความถนัดของเด็กแต่ละคนโดยการสร้างโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ	4.36	0.63	มาก
การเก็บร่องรอย หลักฐาน ผลงานศิลปะและการแสดงออกที่สร้างสรรค์	4.24	0.72	มาก
การประเมินพัฒนาการด้านสุนทรียะของเด็กโดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน	4.19	0.76	มาก
การชื่นชมหรือให้กำลังใจแก่เด็กที่แสดงออก หรือสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่ม	4.47	0.59	มาก
การสนับสนุนเด็กให้แสดงออก หรือกล้าปฏิบัติในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปจากความคุ้นชินเดิมของเด็ก	4.45	0.61	มาก
รวม	4.03	0.49	มาก

ตารางที่ 19 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครู ในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครูโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.67$) โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.71$) และการมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน ($\bar{X} = 3.25$) ตามลำดับ รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงที่สุด คือ การพาเด็กออกไปเดินชมธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียง ($\bar{X} = 4.2$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การพาเด็กไปเยี่ยมชมผลงานศิลปะที่พิพิธภัณฑ์หรือตามนิทรรศการ ($\bar{X} = 3.30$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน พาเด็กเดินเล่นนอกห้องเรียนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในบริเวณชุมชนรอบโรงเรียน เช่น วัด ตลาด สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง และไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ที่มีระยะทางไกล ปีละ 1 ครั้ง เช่น สวนสัตว์หรือเทศกาลประจำปี

“ ครูพาเด็ก ๆ ไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้เทอมละ 2 - 3 ครั้ง ระยะทางประมาณไกลกว่าเพื่อพาเด็ก ๆ ไปเล่นทรายริมน้ำโขง ไปวัด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดยมีความรู้ที่คนอื่น ๆ และพี่ ๆ มัธยมเดินไปด้วย ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ครูพาเด็ก ๆ ไปเดินรอบโรงเรียน สัปดาห์ละครั้ง ไปทัศนศึกษาเขาเขียวหรือสวนน้ำปีละครั้ง ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน พาเด็กเดินเล่นภายในบริเวณโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะสร้างสรรค์

ภาพที่ 13 ครูในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 พาเด็กเดินเล่นบริเวณบ่อน้ำขอโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะสร้างสรรค์

การสำรวจ เกี่ยวกับการเป็นผู้จัดกิจกรรม ด้านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ใน
ประเด็นการสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ นำเสนอในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย
ในประเด็นการสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย			
การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้			
แผนการสอนระบุกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสธรรมชาติ	9	8	1
แผนการสอนระบุกิจกรรมที่ได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้	5	5	0

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2
จำนวน 1 จาก 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้ระบุกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสธรรมชาติ ได้แก่
การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ชื่นชมธรรมชาติบริเวณรอบโรงเรียน การเลือกใช้สื่อการสอนจากธรรมชาติมา
ใช้ในกิจกรรมสร้างสรรค์หรือกิจกรรมเสริมประสบการณ์ แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก
8 คน ระบุกิจกรรมที่ได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การพาไปตลาด วัด หรือพิพิธภัณฑ์ ในบริเวณใกล้เคียง
หรือธรรมชาติในบริเวณโรงเรียนที่มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้

2) การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มี
ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.27$) ส่วน
รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การปฏิบัติโดยให้อิสระแก่เด็กในการเลือกและทำกิจกรรมศิลปะ
ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.22$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก
4 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน จัดสุนทรีประสบการณ์ให้เด็กผ่านกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรม
สร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน
5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน จัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ โดย
เฉลี่ยประมาณ 40 นาที หากพบว่าเด็กต้องการเวลาในการทำงานมากกว่าที่กำหนดไว้ ครูจะให้ทำต่อ
ในช่วงเวลาพักเที่ยงและช่วงเย็นขณะคอยผู้ปกครอง ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่
2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะทุกวัน โดยใช้
เวลา เฉลี่ยประมาณ 15 – 20 นาที ในช่วงเช้าโดยเลือกเพลงหรือบทกลอนให้สอดคล้องกับหน่วยการ

เรียนรู้ในขณะนั้น ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการละคร ผ่านการเล่นในมุมบทบาทสมมติ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน เล่นนิทานให้เด็กฟังเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง/สัปดาห์ ในช่วงเช้าขณะที่ทักทายเด็ก กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หรือก่อนเข้านอนในช่วงบ่าย

“ครูจัดสุนทรียประสบการณ์ให้เด็กผ่าน ดนตรี การเคลื่อนไหว เป็นเวลา 15 – 20 นาที ศิลปะ วาดภาพ ระบายสี 40 นาที ถ้าเด็กทำไม่เสร็จครูให้ทำต่อได้ตอนเย็นระหว่างรอผู้ปกครองมารับ และเล่นนิทาน ให้เด็กฟังในช่วงทักทายตอนเช้า หรือในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และก่อนเด็กนอนตอนบ่ายครูจะเปิดนิทานเสียงให้เด็กฟัง”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2561)

“ครูร้องเพลงร่วมกับเด็กทุกวัน เพลงที่เลือกเป็นเพลงที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ หรือเป็นเพลงที่เด็กชื่นชอบ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ขาดการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย และเปิดกว้างทางความคิด ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ครูส่วนใหญ่นำบทกลอน บทเพลงมาใช้ในการทำกิจกรรม โดยครูจะเริ่มต้นเพลงให้เด็กร้องต่อ ในขณะที่ครูเตรียมของอย่างอื่น มีเพียงส่วนน้อยที่นำเครื่องดนตรีมาใช้ เช่น รำมะนา ไม่พบครูนำอุปกรณ์สำหรับการเคลื่อนไหวมาใช้ในการทำกิจกรรม การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามคำสั่ง หรือผู้นำผู้ตาม ท่าที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นท่าพื้นฐาน เช่น หมุนหัวไหล่ กระโดดตบ มีเพียงครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 จาก 8 คน ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ตามที่เด็กคิดขึ้นมาเอง เช่น ผู้นำท่าท่าจรเข้ (เด็กและครูลงไปคลานกับพื้น) หรือท่า เอลิคอปเตอร์ (ยืนชูแขนแนบหู ข้อมือติดกัน แล้วหมุนข้อมือไปรอบ ๆ พร้อมกับเคลื่อนไหวไปรอบห้อง) ครูในกลุ่ม 2 จำนวน 1 จาก 4 คน ประยุกต์ใช้กิจกรรมเคลื่อนไหว ผ่านฐานกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบเสียงเพลง เช่น กระโดดกระต่าย โหนบาร์ ลอดท่อ วิ่งซิกแซก ทุกเช้าก่อนเข้าห้องเรียน

ภาพที่ 14 เด็กอนุบาลในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 เคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ขณะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวยามเช้าด้วยท่า
เฮลิคอปเตอร์ตามท่าที่เด็กคิดขึ้นมา

ภาพที่ 15 เด็กอนุบาลในโรงเรียนกลุ่มที่ 2 ในเขตภาคเหนือทุกคน เคลื่อนไหวผ่านฐานกิจกรรมออกกำลังกาย
ประกอบเสียงเพลง

กิจกรรมสร้างสรรค์ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก
4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน ให้เด็กวาดรูประบายสีไม้หรือสีเทียนตามโจทย์ที่ครูกำหนดลงบนกระดาษ

ขนาด A4 หรือสมุดวาดเขียนของโรงเรียน โดยการระบายสีต้องระบายให้เข้ม ทัวบริเวณที่กำหนด
 ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน ให้เด็ก
 ระบายสีเป็นไปตามความเป็นจริง เช่น ผสมคนในรูปควรใช้สีดำ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 จาก 8 คน นำ
 อุปกรณ์ศิลปะชนิดอื่นมาให้เด็กได้ใช้ เช่น สีโปสเตอร์ แต่ยังคงขาดการแนะนำขั้นตอนการใช้งานอย่างถูก
 วิธี ทำให้ควบคุมการใช้งานลำบากส่งผลให้อุปกรณ์ชำรุด ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน สร้างแรง
 บันดาลใจให้เด็กก่อนเริ่มทำงานด้วยการปล่อยให้เด็กได้สัมผัสหรือเลือกสี วัสดุ อุปกรณ์ จาก
 ธรรมชาติในบริเวณโรงเรียนมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 16 การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในโรงเรียนกลุ่มที่ 1 เด็กนั่งหรือนอนบนพื้นขณะวาดรูปร่างอิสระลงสมุดวาดเขียนของโรงเรียน

ภาพที่ 17 เด็กอนุบาลจากโรงเรียนกลุ่มที่ 1 ระบายสีโปสเตอร์ 3 สี ลงบนกระดาษ A4 สลับกันไปมา โดยไม่มีน้ำล้างพู่กัน

กิจกรรมเสรี มุมที่มีส่วนใหญ่มุมที่อยู่มานาน ไม่น่าสนใจ และไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กกำลังศึกษา หรือเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวของเด็ก ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน นำวัสดุเหลือใช้มาประยุกต์เป็นสื่อปลายเปิด เช่น เปลือกหอยที่เหลือจากการทำอาหารนำมาล้างจนสะอาด นอกจากนี้ยังพบว่าครูในกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน มีหน้าที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควบคู่กันไปด้วยเนื่องจากครูมีจำนวนน้อย ส่งผลให้เด็กอนุบาลต้องทำกิจกรรมเหมือนกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นนักเรียนส่วนมากของห้องเรียน เด็กอนุบาลกลุ่มนี้จึงไม่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง

ภาพที่ 18 สภาพของมุมหนังสือในโรงเรียนกลุ่มที่ 1

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดกิจกรรม ด้านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ในประเด็นการมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ นำเสนอในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ในประเด็นการมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย			
การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ			
แผนการสอนระบุประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ	7	7	0

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน มีการระบุประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยการเล่านิทาน เคลื่อนไหว และกิจกรรมศิลปะ

3) การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดโอกาสให้เด็กและผู้ปกครองได้เยี่ยมชมผลงานและการแสดงของห้องอื่น ๆ

($\bar{X} = 3.6$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมที่เชิญศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในห้องเรียน ($\bar{X} = 3.0$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน เชิญศิลปินท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ หรือผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมในห้องเรียนในช่วงวันสำคัญต่าง ๆ หรือ มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กกำลังศึกษา เช่น วันลอยกระทงเชิญผู้ปกครองมาร่วมทำกระทง หน่วยข่าวเชิญผู้ปกครองมาสอนดำเนินา โดยครูทั้ง 12 คน มีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมสันทนาการที่หลากหลาย ได้แก่ งบประมาณที่จำกัด ครูมีเวลาในการจัดเตรียมน้อยเนื่องจากภาระงานอื่น และครูขาดประสบการณ์ทางด้านการจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย

“ที่โรงเรียนมีกิจกรรมผู้ปกครองอาสา โยงกับวันสำคัญและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น ลอยกระทง ผู้ปกครองมาช่วยทำกระทง หรือ สอนอาชีพให้ผู้ปกครองทำอยู่ อย่างอาชีพตำรวจ หมอ นักดับเพลิง”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561)

“ครูจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องข่าว ครูให้ผู้ปกครองที่เป็นชาวนา มาสอนเรื่องการเตรียมข้าว และการดำเนินา”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต ไม่พบการทำงานร่วมกับศิลปิน หรือผู้ปกครอง

2.3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ($\bar{X} = 4.92$) และการส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ รายละเอียดเป็นดังนี้

1) การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานจนเสร็จ โดยไม่เร่งรีบ หรือมีพื้นที่เก็บผลงานที่ยังไม่เสร็จไว้ทำต่อภายหลัง ($\bar{X} = 4.1$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การสร้างบรรยากาศด้วยการฮัมเพลง หรือเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ ในขณะที่เด็กกำลังทำงานศิลปะ ($\bar{X} = 4.1$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทั้ง 12 คน สังเกตพฤติกรรม และชื่นชม หรือให้คำแนะนำเมื่อเห็นว่าติดขัด หรือเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขณะทำกิจกรรมศิลปะ ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน สนับสนุนให้เด็กเกิดสมาธิ โดยการเริ่มต้น

กิจกรรมด้วยการทำสมาธิ เปิดเพลงคลอ ไม่แทรกแซงขณะเด็กทำงาน รวมทั้งเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและต้องใช้ความตั้งใจในการทำงาน

“ ครูมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ครูจะรู้อยู่แล้วว่าเด็กคนไหนทำไม่ได้และคอยให้คำแนะนำเด็กคนนั้น ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561)

“ ครูจะให้เด็กนั่งสมาธิก่อนเริ่มกิจกรรมศิลปะ และจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความตั้งใจ เช่น ร้อยลูกปัด และการฉีกตัดปะ ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการใช้คำสั่งหรือประโยคบอกเล่า เช่น “เด็ก ๆ วันนี้ครูจะสอนเรื่องฤดูร้อน” “นักเรียน เบาๆหน่อยค่ะ” “อ๊ะ! วันนี้พอก่อน เกือบของได้” โดยมีระยะเวลาในการกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เฉลี่ยประมาณ 25 นาที กิจกรรมสร้างสรรค์ เฉลี่ยประมาณ 55 นาที กิจกรรมเสรี เฉลี่ยประมาณ 30 นาที บรรยากาศขณะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นบรรยากาศที่สนุกสนาน ครูเคลื่อนไหวไปพร้อมกับเด็ก ในขณะที่บรรยากาศขณะทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นไปด้วยความสนุกสนาน เด็กตั้งใจทำงานของตนเองคุยกับเพื่อนบ้าง ร้องเพลงบ้าง เช่นเดียวกับบรรยากาศกิจกรรมเสรี ที่เด็กเล่นด้วยกันอย่างสงบ เด็กรู้ว่าต้องเล่นอย่างไร ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมครูสังเกตพฤติกรรมเด็ก แต่ไม่เข้าไปรบกวนการทำงาน และไม่เร่งรีบให้เด็กทำให้เสร็จ ครูทั้ง 12 คน เปลี่ยนกิจกรรมด้วยคำสั่ง หรือบอกเงื่อนไขเพื่อเข้าสู่กิจกรรมต่อไป ในการกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดกิจกรรม ด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ นำเสนอในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็กในประเด็นการส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก			
การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ			
แผนการสอนกำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรม	2	2	0
แผนการสอนระบุถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก	9	8	1

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน กำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรม ได้แก่ ตารางกิจกรรมรายวันที่มีตารางเหมือนกันเกือบทุกวัน แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ระบุถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก ได้แก่ ระดับความยากง่ายเหมาะสมกับช่วงวัย และเป็นสิ่งของ เรื่องใกล้ตัวหรือวันสำคัญในช่วงนั้น ๆ แต่ไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวเด็กเองแต่เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าของครู

2) การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานของเพื่อนในห้องมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การอดทนรอฟังคำตอบของเด็กโดยไม่เร่งรัด ($\bar{X} = 4.22$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน สรรหากิจกรรมที่แปลกใหม่และหลากหลายเพื่อให้เกิดความสนใจ ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดการต่อยอดทางความคิด และใช้คำพูดเสริมแรงเพื่อให้เกิดความภูมิใจและมั่นใจในการทำงาน ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 ทั้ง 4 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน กระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์โดยการปล่อยให้เด็กได้ทำงานอย่างมีอิสระ

“ครูพยายามหากิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมที่แปลกใหม่ท้าทาย
เพื่อให้เกิดความสนใจ เช่น สีน้ำ”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 6 มีนาคม 2561)

“ครูใช้คำพูดในการเกริ่นนำ เพื่อให้เกิดความท้าทาย โดยครูจะบอกเสมอว่าไม่ควรทำตามผลงานของเพื่อน”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน ใช้คำถามปลายเปิด แต่มีคำถามปลายเปิดแบบที่มีคำตอบตายตัวผสมอยู่บ้าง เช่น “ไปทำอะไร” “ผนังห้องเรียนสีอะไร” “นี่คือตัวอะไร” ครูส่วนใหญ่แนะนำให้เด็กเห็นถึงความเป็นไปได้ที่หลากหลาย ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 จาก 8 คน ให้เด็กสลับกันออกมาเล่าข่าวความเป็นไปบ้านของตน และเปิดโอกาสให้เด็กอื่นถามคำถามต่อเด็กที่เล่าข่าวอย่างเปิดกว้าง เช่น เด็กเล่าเรื่องวัวที่บ้านออกลูก เด็กอีกคนถามว่า “ได้จับกันลูกวัวหรือไม่” ในการเปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอผลงานของตนเอง ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เลือเด็กจำนวนหนึ่งออกมานำเสนอผลงาน และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน เปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานเพื่อน ด้วยการนำมาประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ให้เด็กเก็บผลงานที่เสร็จแล้วลงในแฟ้มส่วนตัวของเด็ก

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดกิจกรรม ด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ นำเสนอในตารางที่ 23 ตารางที่ 23 ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก			
การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ			
แผนการสอนระบุกิจกรรมปลายเปิด	5	5	0
แผนการสอนระบุการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง	7	7	0
แก้ปัญหาด้วยตนเอง			

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน ระบุกิจกรรมปลายเปิด ได้แก่ การวาดรูปอย่างอิสระภายใต้หัวข้อที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ แผนการสอนของครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน ระบุการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้แก่ การทำอาหาร การปลูกต้นไม้ด้วยตนเอง

3) การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การชื่นชมหรือให้กำลังใจแก่เด็กที่แสดงออก หรือสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่ม ($\bar{X} = 4.47$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด คือ การประเมินพัฒนาการด้านสุนทรียะของเด็กโดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 4.19$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน สนับสนุนจุดแข็งและจุดอ่อนรายบุคคลโดยการ สังเกตและสนับสนุนจุดแข็งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไป เสริมจุดอ่อนด้วยการกล่าวชม ทำให้กิจกรรมนั้นมีความซับซ้อนน้อยลง และจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นบ่อยมากยิ่งขึ้น และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน สนับสนุนจุดแข็งและจุดอ่อนรายกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานเป็นกลุ่มแทนการทำงานเดี่ยว จับคู่เด็กที่มีทักษะต่างกันเข้าด้วยกันในกลุ่ม และใช้วิธีเพื่อช่วยเพื่อน ครูทั้ง 12 คน มีวิธีการประเมินพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก โดยสังเกตจากการตอบสนองในขณะที่ทำกิจกรรม รวมถึงสีหน้า แววตา ท่าทาง ในขณะที่สื่อสารกับครูและเพื่อนร่วมชั้น รายละเอียดของผลงานของเด็ก และช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวัน

“ครูฝึกเด็กชื้อายให้เอาเอกสารไปส่งครูท่านอื่นบ้าง เชิญธงชาติบ้าง ในการทำงานกลุ่ม ครูจะให้เด็กเก่งอ่อนอยู่ด้วยกัน”

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 1 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561)

“ครูประเมินพัฒนาการจากการแสดงออกของเด็ก ชอบเต้นมัย ร้องเพลงบ้างหรือไม่ สีหน้า ท่าทาง แววตา ดูจากผลงานศิลปะก็ได้ บางคนจากไม่ได้กลับทำได้ดีกว่า เด็กที่เคยทำได้เสียอีก

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูอนุบาลกลุ่มที่ 2 วันที่ 7 มีนาคม 2561)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน สังเกตและสนับสนุนเด็กเป็นรายบุคคลโดยการ ใส่ใจในรายละเอียดความต้องการเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเด็ก เช่น รู้ว่าเด็กคนไหนจะติดขัดในการทำกิจกรรมจะเข้าไปชมเชยหรือให้กำลังใจ หลังตื่นนอนครูจะหิวผมให้เรียบร้อย ครูทั้ง 12 คน สามารถจดจำครอบครัว เข้าใจถึงที่มาของการแสดงออกของเด็กแต่ละคน และสนับสนุนรายกลุ่มด้วยการ จัดให้เด็กที่มีทักษะและระดับความสามารถที่หลากหลายได้ทำงานร่วมกัน และกล่าวชื่นชมเมื่อทำงานร่วมกันอย่างสามัคคี ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 6 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน เก็บบันทึกผลงาน

ในแฟ้มสะสมผลงาน มีครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 จาก 8 คน ที่บันทึกกระบวนการการทำงานด้วยการถ่ายภาพเด็กขณะทำงาน ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน บันทึกสิ่งที่ได้กวาดลงบนผลงานเด็ก ด้วยปากกา แต่ไม่พบการจดบันทึกกระบวนการทำงานในขณะเด็กทำกิจกรรม

ผลการสำรวจการเป็นผู้จัดกิจกรรม ด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง นำเสนอในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ความถี่การเป็นผู้จัดกิจกรรม จำแนกตามข้อมูลด้านการตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก ในประเด็นการส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง

ประเด็นในการสำรวจ	จำนวน (n=12)	กลุ่มที่ 1 (n=8)	กลุ่มที่ 2 (n=4)
การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง			
ผลงานเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลาย	5	5	2
บันทึก/เอกสารการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก			
รายบุคคล	12	8	4
รายกลุ่ม	8	7	1
บันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละกิจกรรม	2	2	0
บันทึกคำสนทนาระหว่างเด็กกับครู	5	4	1
พอร์ตโฟลิโอของกิจกรรมศิลปะ	9	8	1
ภาพถ่ายของเด็กขณะทำกิจกรรม	5	4	1

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 5 จาก 8 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 2 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความแตกต่างแต่ยังขาดความหลากหลายทางด้านอุปกรณ์และเทคนิคการทำงาน เห็นได้จากผลงานเด็กที่ส่วนใหญ่เป็นผลงาน 2 มิติ เช่น การวาดรูประบายสีด้วยสีไม้หรือสีเทียน ครูทั้ง 12 คน บันทึกพัฒนาการเด็กรายบุคคล ลงในแฟ้มสะสมผลงานเด็ก สมุดพก/สมุดบันทึกพัฒนาการ บันทึกการอ่าน ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 7 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน บันทึกเอกสารการส่งเสริมพัฒนาการรายกลุ่ม ลงในบันทึกหลังสอนและรายงานประจำปี

ในการบันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละกิจกรรม ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 2 จาก 8 คน บันทึกพฤติกรรมเด็กลงในบันทึกหลังสอนแต่ไม่ครบทุกคนเป็นเพียงภาพรวมขอการจัดกิจกรรม และครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน บันทึก

คำสนทนาระหว่างเด็กกับครู โดยการบันทึกสิ่งที่เด็กวาดในขณะที่เด็กนำเสนอผลงานรายบุคคลกับครู ด้วยปากกาลงบนผลงานศิลปะของเด็ก ครูกลุ่มที่ 1 ทั้ง 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน เก็บรวบรวมผลงานศิลปะของเด็กในแฟ้มสะสมผลงาน ครูกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 จาก 8 คน และครูกลุ่มที่ 2 จำนวน 1 จาก 4 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน เก็บภาพถ่ายของเด็กขณะทำกิจกรรม ได้แก่ ภาพการทดลองวิทยาศาสตร์ในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่ระดับอยู่บริเวณหน้าห้อง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 400 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน โดยที่ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม โดยแบ่งประชากรตามภูมิภาค จำนวน 4 ภาค อย่างละเท่า ๆ กัน และใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากจังหวัดในแต่ละภูมิภาค หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลากเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละจังหวัด และใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากรายชื่อโรงเรียนในเขตนั้น ๆ จนได้จำนวนครูครบตามที่กำหนด ได้แก่ ภาคเหนือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 100 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 100 ภาคกลาง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 จำนวน 100 คน และภาคใต้ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 100 คน สำหรับผู้ให้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยการคัดเลือกโรงเรียน 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในแต่ละภูมิภาค ภูมิภาคละ 2 คน รวม 8 คน กลุ่มที่ 2 คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 15 คน และมีการคล้อยชั้น ภูมิภาคละ 1 คน รวม 4 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน โดยได้รับการเสนอชื่อจากศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษาปฐมวัยในเขตพื้นที่การศึกษานั้น

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามครูอนุบาล 1 ชุด แบบสัมภาษณ์ครูอนุบาล 1 ชุด แบบสังเกตครูอนุบาล 1 ชุด และแบบสำรวจการจัดบริบทและการจัดกิจกรรม 1 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและประกอบคำบรรยาย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ สสำรวจ และสังเกต โดยการรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ สรุปเรียบเรียง แยกคำตอบเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลออกมาเชิงบรรยายตามประเด็น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา สามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 332 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 31 – 35 ปี และ 41 – 45 ปี ครูส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์การสอนมากกว่า 15 ปี มีเด็กในการดูแล จำนวน 26 -30 คน นอกจากนั้นยังมี ภาระงานวิชาการ และการเงินพัสดุ ครูส่วนใหญ่คิดว่า สุนทรีย-ประสบการณ์สำคัญกับเด็กวัยอนุบาลในระดับมากที่สุด และจัดสุนทรียประสบการณ์ให้กับเด็กในกิจกรรมเคลื่อนไหว โดยไม่เคยเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในส่วนของเรื่องความสัมพันธ์กับศิลปิน ครูส่วนใหญ่ไม่มีคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิท เป็นศิลปิน และคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะอยู่ในระดับปานกลาง โดยศิลปะที่มีความถนัดมากที่สุด คือ การวาดภาพ ในยามว่างครูส่วนใหญ่ ดูหนัง/ฟังเพลงเป็นงานอดิเรก

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มจำนวน 12 เป็นเพศหญิง 6 จาก 12 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 6 คน สำเร็จปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา โดยเฉลี่ยครูทั้ง 12 คน มีประสบการณ์การสอนอนุบาล 10 ปี และมีเด็กในห้องเรียนอยู่ระหว่าง 25 - 30 คน นอกจากนี้ครู 5 จาก 12 คน เคยเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และครูสะท้อนความคิดต่อความหมายของสุนทรีย-ประสบการณ์ ว่า เป็นการเรียนการสอนที่มาจากความงาม ผ่านการจัดกิจกรรมศิลปะในแขนงต่าง ๆ จนก่อให้เกิดสุขภาวะ

2. บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล มีรายละเอียด ดังนี้

การจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในภาพรวม พบว่า ครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน โดยด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ การเป็นผู้จัดกิจกรรม และการเป็นผู้จัดบริบท ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบข้อมูล ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก รองลงมา คือ การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก

2.1.1 การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นรองมีค่าเฉลี่ยคะแนน

สูงสุด คือ การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ รองลงมา คือ การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ชอบฟังเพลง มองวิถีชีวิตที่อยู่นอกห้อง และหากมีโอกาสจะพักผ่อนโดยท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เนื่องจากช่วยให้รู้สึกสงบและผ่อนคลาย และแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้รับมาผ่านการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อครูแบ่งปันเรื่องราวเด็กมีท่าทีตอบสนองอย่างกระตือรือร้น ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน โดยครูจะจัดให้ได้เด็กได้ทำกิจกรรมเหมือนกันทุกคนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ แต่แตกต่างกันตรงการตอบสนอง ครูจะสังเกตเด็กและเลือกวิธีการตอบสนองให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน ครูจัดกลุ่มให้เด็กที่มีทักษะแตกต่างกันได้อยู่ด้วยกันเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูแสดงออกให้เด็กได้รับรู้ถึงจุดแข็ง/จุดอ่อนของตนเอง โดยการ ให้เด็กพูดถึงข้อดีของตนเองและเพื่อน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่เด็กที่ทำกิจกรรมได้ดี เติมเต็มจุดอ่อนด้วยการให้โอกาสเด็กได้ทำซ้ำจนเกิดความมั่นใจ และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมครูจะตักเตือนหรือหาหนทางที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

2.1.2 การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว รองลงมา คือ การสื่อสารที่งดงาม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มเป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกายด้วยการแต่งกายเรียบร้อย เหมาะสมตามกาลเทศะ โดยให้ความสำคัญกับความสะอาด สีสันที่เรียบง่ายและเข้ากัน รูปแบบการตัดเย็บที่สวมใส่สบาย และเนื้อผ้าระบายความร้อนได้ดี มีเนื้อสัมผัสที่อ่อนนุ่มเหมาะกับการกอดหรือสัมผัสกับตัวเด็ก รวมถึงผมที่รวบหรือมัดอย่างเรียบร้อยไม่ห้อยลงมาเมื่อก้มลงทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ครูส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านอารมณ์ด้วยการมีอารมณ์ขัน ใจเย็น เน้นการกระทำมากกว่าการพูด และเมื่อมีอารมณ์จะครูแต่ละท่านจะแสดงออกต่างกัน ครูส่วนใหญ่แสดงออกด้วยการนิ่งเฉย สะกดอารมณ์ตนเองภายใน บางท่านร้องเพลงเพื่อให้อารมณ์ตนเองสงบลงพร้อมกับเด็ก บางท่านแสดงให้เด็กเห็นว่าโกรธและอธิบายว่ามาจากสาเหตุใด ครูส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างในการใช้ท่าทางด้วยการมีกริยามารยาทที่งดงาม ยิ้มแย้มแจ่มใส ใช้ท่าทางผสานคำพูด ไมโยนสิ่งของ ไม่ใช่ทำเขี่ยสิ่งของ และแสดงออกให้เด็กไว้วางใจด้วยการสัมผัสโอบกอดเด็กอย่างอ่อนโยน สอบถามและรับฟังเรื่องราวที่เกิดขึ้นรอบตัวเด็ก ครูส่วนใหญ่สื่อสารกับเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวกในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี และเคลื่อนไหว เพื่อใช้ในการเสริมแรง เมื่อเด็กตอบคำถาม หรือทำกิจกรรมได้ดี เพื่อให้กำลังใจกับเด็ก ครูส่วนใหญ่เสียงดัง ออกเสียงชัดเจน มีการนำภาษาถิ่นมาใช้ และใช้ศัพท์ง่าย ๆ ในการสื่อสารกับเด็ก

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูสองกลุ่มแต่งหน้าโทนสีธรรมชาติ สวมเครื่องประดับชิ้นเล็ก เล็บสั้น ครูผมยาวจะรวบผมไว้ที่ท้ายทอย หรือเกล้าผมมวย แต่งกายตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดในแต่ละวัน ครูสาวที่ยังอายุน้อยส่วนใหญ่จะใส่กระโปรงสั้นพอดีเข้า สำหรับครูที่ไม่แต่งเครื่องแบบจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เหมาะสมแก่การเคลื่อนไหว ครูส่วนใหญ่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีอารมณ์ขันเสมอเมื่ออยู่กับเด็ก ถึงแม้มีเหตุการณ์ไม่คาดคิด ครูสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างดีด้วยใจที่สงบ

ครูทั้งสองกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการใช้ท่าทางผสมกับคำพูด โอบกอด หรือสัมผัสอย่างแผ่วเบาเมื่อเด็กต้องการกำลังใจ มีบ้างที่ครูไม่ตอบสนองต่อคำถามของเด็ก ลักษณะภาษาที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็นการออกคำสั่ง และใช้เสียงในการควบคุมชั้นเรียน เมื่อครูต้องการอธิบายบางอย่างให้เด็กเข้าใจครูจะใช้ภาษาที่ให้ภาพหรือภาษาถิ่นประกอบการบรรยาย คำพูดที่ครูใช้บ่อยในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี ส่วนใหญ่เป็นคำพูดให้กำลังใจและชี้ชวนให้ทำกิจกรรม และเมื่อเด็กติดขัดครูจะใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กคิดต่อยอด ครูส่วนใหญ่มีน้ำเสียงอ่อนโยน แต่ไม่ตัดเสียง ใช้ระดับเสียงปกติ พูดเบาลงเมื่อเด็กอยู่ใกล้ และเสียงดังขึ้นเมื่อต้องการเน้นย้ำคำสั่ง ครูส่วนใหญ่ออกเสียงชัดเจน ครูบางท่านที่จัดพื้นที่การออกเสียงบางคำไม่ชัดเจน มีติดสำเนียงพื้นถิ่นบ้างประปราย บางท่านสื่อสารด้วยภาษาถิ่นจะมีความสับสนได้ดีกว่าภาษากลาง แต่โดยรวมครูมีความสับสนในการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ เว้นวรรคได้เข้าใจง่าย และพูดซ้ำ

2.2 ด้านการเป็นผู้จัดบริบท ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ รองลงมา คือ การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ

2.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรียะ รองลงมา คือ การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งสองกลุ่มจัดบรรยากาศให้เด็กอยากอยู่ในห้องเรียน ด้วยสื่อที่กระตุ้นทางด้านสติปัญญา มีสีสันสดใสและรูปแบบที่น่าสนใจ มีพื้นที่โล่งกว้าง ในการจัดห้องเรียนครูกำหนดถึงความปลอดภัย มีประโยชน์และสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กกำลังศึกษา สิ่งที่ครูนำมาประดับตกแต่ง ได้แก่ ผลงานนักเรียน ภาพตัวการ์ตูน ภาพตัวอักษร บัตรคำ ตึกตา ครูส่วนใหญ่เชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน ด้วยการนำพาเด็กออกไปพบกับธรรมชาติในบริเวณโรงเรียน หรือนำต้นไม้ ดอกไม้ ก้อนหิน มาประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนการตกแต่งสื่อในห้องเรียนภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง โรงเรียนส่วนน้อยมีผลงานของศิลปะจากศิลปินท้องถิ่น หรือมาจากการทำงานร่วมกันของครู ครูส่วนใหญ่จัดบรรยากาศให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ และมั่นใจ

ในการทำงาน โดยจัดให้มีมุมสงบ เช่น มุมหนังสือ อยู่ห่างจากมุมที่เสียงดัง เช่น มุมบล็อกไม้ จัดของให้เป็นที่เป็นทาง และคอยตรวจสอบความปลอดภัย

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ทั้งสองกลุ่มจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ โดยการ ตกแต่งห้องเรียนด้วยอุปกรณ์ศิลปะมากที่สุด รองลงมา คือ ตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็กและของใช้ สิ่งที่ครู นำมาตกแต่งห้องน้อยที่สุด คือ ของสะสม วัสดุธรรมชาติ อุปกรณ์เพื่อการเคลื่อนไหว และการเลือกใช้วัสดุที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน ครูส่วนหนึ่งจัดบรรยากาศโดยคำนึงถึงการจัดสรรพื้นที่ในการเก็บสื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็นสัดส่วนแต่ไม่เรียบร้อย การจัดพื้นที่ให้เด็กสามารถเข้าถึงสื่อได้ด้วยตัวเอง และเสียงที่ไม่ดังเกิน 80 เดซิเบล มากที่สุด รองลงมา คือ การจัดพื้นที่สอดคล้องกับกิจกรรม และการใช้เครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กและการใช้งาน สิ่งที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน คือ กลิ่นหอมจากธรรมชาติ

2.2.2 การการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก รองลงมา คือ การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ลำดับสุดท้าย คือ การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่เปิดหน้าต่างเพื่อรับแสงเสียง อากาศจากธรรมชาติ เนื่องจากครูบางท่านเชื่อว่า การเปิดแอร์เป็นการสะสมเชื้อโรคและต้องการปลูกฝังให้เด็กไม่ฟุ้งเฟ้อ ในการเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ ครูส่วนใหญ่เลือกสื่อที่มีความปลอดภัย แข็งแรง มีอายุการใช้งานยาวนาน เป็นสื่อปลายเปิด และมีประโยชน์ต่อเด็กในหลาย ๆ ด้าน หากต้องเลือกระหว่างสื่อที่มีคุณภาพกับปริมาณ ครูทุกท่านเลือกสื่อที่มีคุณภาพ เพราะ ครูเชื่อว่าสื่อที่มีคุณภาพจะปลอดภัย ทนทาน และสามารถตอบสนองต่อการใช้งานได้ดี นอกจากนี้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องเรียนมีความพร้อมในการใช้งานในระดับปานกลางขึ้นอยู่กับบริหารจัดการของโรงเรียน ครู ส่วนหนึ่งไม่สามารถใช้งานส่วนกลางเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในชั้นเรียนได้ด้วยตนเอง

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจโดยการเลือกใช้สื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสทางการได้ยิน และขนาดเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็กมากที่สุด รองลงมา คือ การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่กระตุ้นประสาทสัมผัสทางการมองเห็น การสัมผัส สื่อปลายเปิด มีความปลอดภัยต่อเด็ก และมีความสอดคล้องกับความสนใจหรือมีความหมายกับตัวเด็ก สิ่งที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดในการจัดสื่อในห้องเรียน คือ การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่กระตุ้นประสาทสัมผัสทางการได้กลิ่น และการลิ้มรส

2.3 ด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย รองลงมา คือ การสนับสนุนการตอบสนองของเด็ก

2.3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นรองที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ รองลงมา คือ การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ และการมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน ตามลำดับ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่พาเด็กเดินเล่นนอกห้องเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในบริเวณชุมชนรอบโรงเรียน เทอมละ 1 ครั้ง และไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ที่มีระยะทางไกล ปีละ 1 ครั้ง ครูส่วนใหญ่จัดสุนทรียประสบการณ์ให้เด็ก ผ่านกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ มีระยะเวลาการจัดโดยเฉลี่ยประมาณ 40 นาที หากพบว่า เด็กต้องการเวลาในการทำงานมากกว่าที่กำหนดไว้ ครูจะให้ทำต่อในช่วงเวลาพักเที่ยง และช่วงเย็นขณะคอยผู้ปกครอง ในการจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหว มีระยะเวลาการจัดโดยเฉลี่ยประมาณ 15 – 20 นาที ในช่วงเช้าของทุกวัน โดยเลือกเพลงหรือบทกลอนให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ในขณะนั้น ในการจัดกิจกรรมการละคร ครูจัดกิจกรรมผ่านการเล่นในมุมบทบาทสมมติ ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวรรณกรรม ครูจัดกิจกรรมผ่านการเล่านิทาน โดยเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ในช่วงเช้าขณะพักทักทายเด็ก กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หรือก่อนเข้านอนในช่วงบ่าย

ครูส่วนใหญ่เชิญศิลปินท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ หรือผู้ปกครอง มาร่วมกิจกรรมในห้องเรียนในช่วงวันสำคัญต่าง ๆ หรือมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของเด็ก กำลังศึกษา โดยมีครูมีงบประมาณและเวลาในการจัดเตรียมน้อย เนื่องจากติดภาระงานอื่นและขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย และเปิดกว้างทางความคิด ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ครูส่วนใหญ่นำบทกลอน บทเพลงมาใช้ในการทำกิจกรรม โดยครูเริ่มต้นเพลงให้เด็กร้องต่อ ในขณะที่ครูเตรียมของอย่างอื่น มีเพียงส่วนน้อยที่นำเครื่องดนตรีมาใช้ และไม่พบครูนำอุปกรณ์สำหรับการเคลื่อนไหวมาใช้ในการทำกิจกรรม การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งหรือผู้นำผู้ตาม ท่าที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นท่าพื้นฐาน

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ครูส่วนใหญ่ให้เด็กวาดรูประบายสีไม้หรือสีเทียนตามโจทย์ที่ครูกำหนด โดยการระบายสีต้องระบายให้เข้ม ทั่วบริเวณที่กำหนด และสีเป็นไปตามความเป็นจริง มีส่วนน้อยที่นำอุปกรณ์ศิลปะชนิดอื่นมาให้เด็กได้ใช้ เช่น สีโปสเตอร์ แต่ยังขาดการ

แนะนำขั้นตอนการใช้งานอย่างถูกวิธี ทำให้ควบคุมการใช้งานลำบากส่งผลให้อุปกรณ์ชำรุด ครูเพียงส่วนน้อยที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กก่อนเริ่มทำงานด้วยการปล่อยให้เด็กได้สัมผัสหรือเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ จากธรรมชาติในบริเวณโรงเรียนมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

การจัดกิจกรรมเสรี มุมที่มีส่วนใหญ่มุมที่อยู่มานาน ไม่น่าสนใจ และไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กกำลังศึกษา หรือเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวของเด็ก มีครูเพียงส่วนน้อยที่ประยุกต์ของใช้เพื่อมาทำจัดเป็นสื่อปลายเปิด ในทุกกิจกรรมไม่พบการทำงานร่วมกับศิลปิน หรือผู้ปกครอง นอกจากนั้นในบางห้องเรียนที่มีการคละชั้น เนื่องจากเด็กนักเรียนในชั้นอนุบาลมีจำนวนน้อย และจำนวนครูไม่เพียงพอ ครูในชั้นอนุบาลต้องทำหน้าที่สอนชั้นประถมปีที่ 1 ควบคู่กันไปด้วย ส่งผลให้เด็กอนุบาลต้องทำกิจกรรมเหมือนกับเด็กชั้นประถมปีที่ 1 ที่เป็นนักเรียนส่วนมากของห้องเรียน เด็กอนุบาลกลุ่มนี้จึงไม่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง

2.3.2 การสนับสนุนการตอบสนองของเด็ก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง รองลงมา คือ การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ลำดับสุดท้าย คือ การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมสุนทรียะโดยการ สังเกตพฤติกรรม ให้คำแนะนำ ตั้งคำถามให้คิด และชื่นชมเมื่อเห็นว่าเด็กติดขัดหรือเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด และสนับสนุนให้เด็กเกิดสมาธิโดยการเริ่มกิจกรรมด้วยการทำสมาธิ เปิดเพลงคลอ ไม่แทรกแซงขณะเด็กทำงาน เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและต้องใช้ความตั้งใจในการทำงาน ครูกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการโดยการปล่อยให้เด็กได้ทำงานอย่างมีอิสระ หากิจกรรมที่แปลกใหม่และหลากหลายเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กเกิดการต่อยอดทางความคิด และใช้คำพูดเสริมแรงเพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจและมั่นใจในการทำงาน

ครูส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่างโดยการสนับสนุนจุดแข็งและจุดอ่อนรายบุคคลโดยการสังเกตและสนับสนุนจุดแข็งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไป เสริมจุดอ่อนด้วยการกล่าวชม ทำให้กิจกรรมนั้นมีความซับซ้อนน้อยลง และจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นบ่อยมากยิ่งขึ้น และครูสนับสนุนจุดแข็งและจุดอ่อนรายกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมที่ต้องทำงานเป็นกลุ่มแทนการทำงานเดี่ยว จับคู่เด็กที่มีทักษะต่างกันเข้าด้วยกันในกลุ่ม และใช้วิธีเพื่อช่วยเพื่อน ครูส่วนใหญ่มีวิธีการประเมินพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก โดยสังเกตจากการตอบสนองในขณะที่ทำกิจกรรม รวมถึงสีหน้า แววตา ท่าทางในขณะที่สื่อสารกับครูและเพื่อนร่วมชั้น รายละเอียดของผลงานของเด็ก และช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวัน

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ครูส่วนใหญ่นำเข้าสู่งิจกรรมด้วยการใช้คำสั่งหรือประโยคบอกเล่า โดยมีระยะเวลาในการกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เฉลี่ยประมาณ 25 นาที กิจกรรมสร้างสรรค์ เฉลี่ยประมาณ 55 นาที กิจกรรมเสรี เฉลี่ยประมาณ 30 นาที บรรยากาศขณะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นบรรยากาศที่สนุกสนาน ครูเคลื่อนไหวไปพร้อมกับเด็ก ในขณะที่บรรยากาศขณะทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นไปด้วยความสงบ เด็กตั้งใจทำงานของตนเองคุยกับเพื่อนบ้าง ร้องเพลงบ้าง เช่นเดียวกับบรรยากาศกิจกรรมเสรี ที่เด็กเล่นด้วยกันอย่างสงบ เด็กรู้ว่าต้องเล่นอย่างไร ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมครูสังเกตพฤติกรรมเด็ก แต่ไม่เข้าไปรบกวนการทำงาน และไม่เร่งรีบให้เด็กทำให้เสร็จ ครูเปลี่ยนกิจกรรมด้วยคำสั่ง หรือบอกเงื่อนไขเพื่อเข้าสู่กิจกรรมต่อไป

การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ครูส่วนใหญ่ใช้คำถามปลายเปิด แต่มีคำถามปลายเปิดแบบที่มีคำตอบตายตัวผสมอยู่บ้าง ครูส่วนใหญ่แนะนำให้เด็กเห็นถึงความเป็นไปได้ที่หลากหลาย ครูส่วนใหญ่เลือกเด็กจำนวนหนึ่งออกมานำเสนอผลงานของตน และครูเพียงส่วนน้อยที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานเพื่อน ด้วยการนำมาประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ให้เด็กเก็บผลงานที่เสร็จแล้วลงในแฟ้มสะสมผลงาน ในการส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง ครูส่วนใหญ่สังเกตและสนับสนุนเด็กเป็นรายบุคคลโดยการ ใส่ใจในรายละเอียดความต้องการเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเด็ก ครูส่วนใหญ่สามารถจดจำครอบครัว เข้าใจถึงที่มาของการแสดงออกของเด็กแต่ละคน และสนับสนุนรายกลุ่มด้วยการ จัดให้เด็กที่มีทักษะและระดับความสามารถที่หลากหลายได้ทำงานร่วมกัน และกล่าวชื่นชมเมื่อทำงานร่วมกันอย่างสามัคคี ครูส่วนใหญ่เก็บบันทึกผลงานในแฟ้มสะสมผลงาน มีครูเพียงส่วนน้อยที่บันทึกกระบวนการการทำงานด้วยการถ่ายภาพเด็กขณะทำงาน และไม่พบครูจดบันทึกกระบวนการการทำงานในขณะที่เด็กทำกิจกรรม

ข้อมูลจากการสำรวจ ด้านการผู้จัดกิจกรรม พบว่า แผนการสอนของครูระบุถึงกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสธรรมชาติ มากที่สุด รองลงมา คือ แผนการสอนระบุประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ และที่น้อยที่สุด คือ แผนการสอนระบุถึงการมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน ครูส่วนใหญ่ตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก โดยการทำการบันทึกการส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ แผนการสอนระบุถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กและแฟ้มสะสมงานศิลปะ และที่น้อยที่สุด คือ แผนการสอนกำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูปฐมวัยสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ครูอนุบาลส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กในระดับมาก ซึ่งค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติของครูอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน อาจเนื่องมาจากครูอนุบาลส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งครูให้ความสำคัญกับสุนทรียประสบการณ์ในระดับมาก และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานและอยู่กับเด็กอนุบาลมากกว่า 15 ปี จึงถูกหล่อหลอมให้มีคุณลักษณะครูอนุบาลที่มีความอ่อนโยน นุ่มนวล ละเอียดอ่อน รักเด็ก คุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณสมบัติที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กดังที่ Schirmacher (2005) กล่าวว่า ครูสามารถเป็นตัวอย่างทางความงามจากภายในได้โดยการสร้างสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก การให้คุณค่ากับความแตกต่างรายบุคคล รวมถึงการเห็นถึงเอกลักษณ์และความงามของเด็กแต่ละคน การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะของครูอนุบาลจึงประกอบด้วย ความอ่อนโยน นุ่มนวล ละเอียดอ่อน ในขณะที่เดียวกัน มีอารมณ์ขัน และเข้าใจธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาล

นอกจากนี้ การสื่อสารของครูเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งเสริมสุนทรียะประสบการณ์แก่เด็ก ครูอนุบาลต้องใช้คำพูดเชิงบวก เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นการเสริมแรงให้แก่เด็ก ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมาก แต่จากการสังเกตพบว่า ครูทั้ง 2 กลุ่ม มักใช้คำพูดและน้ำเสียงในลักษณะควบคุมและออกคำสั่งกับเด็กมากกว่าการใช้คำพูดซึ่งให้ภาพที่งดงาม โดยครูใช้คำพูดเชิงบวกเมื่อต้องการให้กำลังใจหรือชี้ชวนให้เด็กทำกิจกรรมเท่านั้น อาจเนื่องมาจากครูขาดการตระหนักถึงผลของการสื่อสารที่งดงาม ประกอบกับความคุ้นชินในการใช้เสียงดังเพื่อควบคุมชั้นเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่มีเด็กจำนวนมากถึง 25 – 30 คน ในห้องเรียน อย่างไรก็ตามครูควรได้รับคำแนะนำให้เกิดความตระหนักในประเด็นการใช้เสียงในการสื่อสารที่งดงาม ดังที่ ศิริประภา พุทธิกุล (2560) กล่าวว่า เสียงเป็นสิ่งร้ายที่เด็กไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เสียงที่ใช้กับเด็กอนุบาลควรเป็นเสียงที่ไพเราะ อ่อนโยนนุ่มนวล มีความดังในระดับที่เหมาะสม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้จิตใจอ่อนโยน

2. ครูมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการจัดห้องเรียนให้มีสุนทรียะ

ห้องเรียนเป็นดังครูคนที่ 2 ของเด็ก การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดสภาพห้องเรียนสามารถช่วยทั้งครูและเด็กให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างราบรื่นและมีความสุข แต่จากการศึกษาผู้วิจัยพบความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของครูอนุบาลในการจัดสภาพห้องเรียนให้มีสุนทรียะใน 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ยังขาดการเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน เช่น ไม่พบการตกแต่งห้องเรียนให้สวยงามจากธรรมชาติ หรือวัสดุในท้องถิ่น อีกทั้งตกแต่งด้วยสีที่ฉูดฉาด เนื่องจากมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับองค์ความรู้ในเรื่องของการจัดบริบทและการใช้สีกระตุ้นการเรียนรู้ภายในห้องเรียนว่า การใช้สีในการจัดห้องเรียนเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของสมอง (BBL) ในขณะที่ (อรอนงค์ ฤทธิ์ฤทัย สัญชัย สันติเวช และ นิธิวีดี ทองปอง) กล่าวว่า ควรใช้สีอ่อน เช่น เขียวอ่อน เหลืองอ่อน ชมพูอ่อน ฟ้า หรือสีไม้ และยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีกว่า ในหนึ่งห้องไม่ควรใช้สีมากจนกลายเป็นห้องเรียนลูกกวาด สอดคล้องกับ Feeney and Moravcik (1987) ที่กล่าวถึงคำแนะนำในการใช้สีเพื่อจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมสุนทรียะไว้ คือ สีที่สดใสจะช่วยให้ห้องโดดเด่นแต่อาจรบกวนรูปทรงทางศิลปะ และความงามจากธรรมชาติ การใช้สีอ่อนเบาบาง ไม่ฉูดฉาด สำหรับผนังและเพดานจะช่วยให้เด็กมองทุกอย่างเป็นองค์รวม ไม่แยกส่วน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ลวดลายในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เนื่องจากเป็นการรบกวนทางสายตาและเร้าเด็กมากเกินไป

2.2 การจัดหาสุนทรียวัตถุ ครูขาดงบประมาณในการจัดหาสุนทรียวัตถุ ตามข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ครูทั้งสองกลุ่มแสดงความคิดเห็นไว้ว่า มีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับผลจากการสำรวจที่พบว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียนขาดคุณภาพรวมทั้งมีปริมาณไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก สะท้อนให้เห็นการขาดงบประมาณสนับสนุน ส่งผลกระทบกับการพัฒนาเด็ก ซึ่งขัดกับมุมมองทางด้านเศรษฐศาสตร์ Hackman นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลที่ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในระดับอนุบาลหรือระดับปฐมวัย เป็นระดับการศึกษาที่ให้ผลตอบแทนการลงทุนสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในด้านอื่น ๆ (พิริยะ ผลพิรุฬห์ และ ศิวัช เทียมทัต, 2559) แต่ในทางกลับกัน ผลข้อมูลจากแบบสอบถามและการสำรวจ พบว่า ครูไม่ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติ เนื่องจากครูให้ความสำคัญกับการใช้งบประมาณซื้อสื่อที่เป็นวัสดุสังเคราะห์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วครูสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดทางงบประมาณด้วยการประยุกต์ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์จากธรรมชาติรอบตัวอย่างสร้างสรรค์ เช่น สีนํ้าจากพืชท้องถิ่น การใช้ดินเหนียวแทนดินน้ำมัน ซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำในการเลือกสื่อในการจัดบริบทให้มีสุนทรียะของ Schirmacher (2005) ที่แนะนำว่า ควรจัดบรรยากาศห้องให้รอบล้อมด้วยของสวยงาม เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ ของจากธรรมชาติ หรือผลไม้ประจำฤดูกาล ชิ้นส่วนอุปกรณ์ช่าง เครื่องปั้นดินเผา เครื่องสาน เครื่องทอ ของใช้พื้นเมือง

กล่าวได้ว่า เป็นสื่อที่หาได้รอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับการจัดห้องเรียนที่สร้างบรรยากาศแห่งความสงบ มั่นคง ที่ให้พลังในการสร้างแรงบันดาลใจของ ศิริประภา พุทธิกุล (2560) ที่กล่าวว่า การตกแต่ง ห้องเรียนควรเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติ สื่อ สิ่งของที่เป็นของจริงและของที่ครูหรือเด็กทำขึ้น

3. ครูขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและการมีประสบการณ์ตรงทางด้านสุนทรียะ

การมีประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสามารถช่วยสนับสนุน พัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมถึงเป็นการจุดประกาย เพื่อให้เด็กเห็นความเป็นไปได้ในการคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ จากการศึกษาการจัดกิจกรรมของครู อนุบาล ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับอบรมที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และผลจากแบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์ที่หลากหลายของครู มีค่าเฉลี่ยของ คะแนนต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลการสังเกตที่พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุนทรีย- ประสบการณ์ไม่หลากหลาย ในทั้ง 3 กิจกรรม เนื่องจากขาดความคิดสร้างสรรค์ และเทคนิคใหม่ ๆ ในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Samuelsson et al. (2013) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ภายในห้องเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนมีข้อจำกัดอย่างมาก โดยเฉพาะกิจกรรมการระบายสีภาพด้วยฟู่กัน หรือการปั้นดิน ที่ต้องการการดูแลอย่างชิดจากครู เนื่องจากครูไม่มีเวลาหรืออาจมาจากทัศนคติของครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของลูกแก้ว มุกดา และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2555) ที่ศึกษาบทบาทครูในการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กไม่ตอบสนองต่อธรรมชาติและ พัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ จัดกิจกรรมซ้ำ ๆ ขาดความหลากหลาย โดยจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กทำครั้งละ 1 ประเภท ขาดโอกาส ในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง และในระยะเวลา 1 เดือน ครูจัดให้มีกิจกรรม ศิลปะ 1-2 ประเภท ทำให้เกิดการใช้ซ้ำและหมุนเวียนต่อเนื่องเป็นเวลานาน

3.2 ครูขาดความตระหนักรู้ในรับประสบการณ์สุนทรียะ ผลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับสุนทรียประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ ทำอาหาร และท่องเที่ยว เมื่อสัมภาษณ์ครูถึงการรับประสบการณ์ทาง สุนทรียะ ครูจะใช้เวลาในการคิดคำตอบนาน แต่เมื่อผู้วิจัยยกตัวอย่างกิจกรรมและถามถึงความถี่ใน การทำกิจกรรม ครูสามารถตอบคำถามได้อย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นว่าครูขาดการตระหนักรู้และ ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับสุนทรียประสบการณ์ กิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องเรียนจึงเป็นเพียงการจัด กิจกรรมตามที่เคยปฏิบัติกันมา หากครูตระหนักรู้และเข้าใจถึงสุนทรียะที่อยู่รอบตัวจะช่วยให้ครู มองเห็นถึงความเป็นปัจเจกของตัวครู ตัวเด็ก และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ก่อให้เกิดการบูรณาการใน การจัดกิจกรรมที่ประยุกต์การใช้วัสดุและเทคนิคจากท้องถิ่น ส่งผลให้กิจกรรมเป็นไปอย่างมี

ความหมายต่อตัวเอง รวมถึงผลงานที่ได้ยังแสดงถึงควมมีอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลและท้องถิ่น สอดคล้องกับ ทิศนา แชมมณี (2560) ที่กล่าวถึงปัญหาพื้นฐานของครูไว้ 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ ปฏิบัติการสอนไปตามที่เคยได้รับการศึกษาเล่าเรียนและฝึกฝนมา เคยเห็น เคยทำอย่างไร ก็ทำตามนั้น โดยไม่ตระหนักว่า สิ่งที่ทำนั้น ๆ มาจากหลักการหรือฐานความคิดใด หรือไม่รู้ตัวว่า ตนทำสิ่งนั้น ๆ เพราะอะไร การปฏิบัติมักอยู่ในรูปแบบของการเลียนแบบ ไม่สามารถยืดหยุ่นการสอนของตนให้ เหมาะสม กับผู้เรียนได้ และไม่สามารถสร้างสรรค์สิ่งนั้นให้องงามได้ และ2) ครูบางคนบอกว่าตนมี ความเชื่อถือ เห็นดีเห็นงามกับแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง และสอนตามแนวคิดนั้น แต่ปรากฏว่า ครูมีการกระทำหลายอย่างที่ เป็นไปในทางตรงกันข้าม เช่น เมื่อผู้เรียนเสนอความคิดที่ไม่ตรงกับ ความคิดเห็นของตน มักแสดงกิริยาท่าทางที่ไม่พอใจ รวมถึงปฏิบัติต่อดังกล่าวอย่างไม่เสมอภาค

3.3 ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับศิลปิน ครูส่วนใหญ่ไม่มีคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเป็นศิลปิน ครูส่วนใหญ่มีระดับความสามารถทางด้านศิลปะในระดับปานกลาง รวมถึงผลการสัมภาษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าครูทั้งสองกลุ่ม ไม่ค่อยใช้เวลาว่างในการเยี่ยมชมผลงานศิลปะ ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนน การปฏิบัติของครูในการจัดกิจกรรมประสบการณ์ร่วมกับศิลปินอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผล สันเกต และสำรวจ ที่พบว่า การจัดกิจกรรมให้เด็กมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญงาน หัตถกรรมในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในห้องเรียนยังมีอยู่น้อย ชัดแย้งกับ Feeney & Moravcik (1987) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางสุนทรียะเกิดขึ้นจากการที่เด็กต้องได้รับประสบการณ์ความงามที่อยู่ รอบตัวทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน การเปิดรับทัศนศิลป์ และโอกาสที่จะได้สนทนาเกี่ยวกับ ศิลปะและความงามกับผู้ใหญ่ที่มีความคิดอย่างรอบคอบ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้ เด็กได้ชื่นชมผลงานศิลปะจากศิลปินร่วมกับครู และจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน

3.4 การประเมินผลงานศิลปะ ผลจากการวิจัย พบว่า ครูทั้ง 2 กลุ่มให้ความสำคัญกับผลงาน มากกว่ากระบวนการ ประกอบกับครูขาดการประเมินพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กอย่างเป็นระบบ ครูใช้เพียงการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กขณะทำกิจกรรมร่วมกับการเก็บผลงานเด็ก โดยปราศจากการจดบันทึกพฤติกรรมหรือคำพูดของเด็ก ครูส่วนใหญ่ให้เด็กส่งผลงานและบันทึกสิ่งที่ เด็กวาดลงบนผลงานของเด็กด้วยปากกา ซึ่งขัดแย้งกับ Koster (2009) ที่กล่าวว่า ครูควรให้คุณค่ากับ กระบวนการการทำงานมากกว่าผลงาน โดยต้องหาวิธีในการบันทึกและนำเสนอขั้นตอนการทำงาน ทั้งหมด และ Rucci and McKenna (2016) ที่กล่าวว่า กระบวนการทำงานเป็นดังภาพสะท้อนของเด็ก เป็นการแสดงออกอย่างแท้จริง ทางความคิด ความรู้สึก

4. โรงเรียนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีความพร้อมในการจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมแผนการสอน แตกต่างกัน

ความแตกต่างของขนาดโรงเรียน จำนวนเด็ก และการจัดการของผู้บริหาร ล้วนแต่ส่งผลต่อ ความพร้อมในการจัดเตรียมสถานที่และการเรียนการสอน จากการศึกษาผู้วิจัยพบความแตกต่าง ระหว่างโรงเรียนกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ใน 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 ความพร้อมทางกายภาพของทั้ง 2 โรงเรียน ผลจากการสำรวจสภาพห้องเรียน พบว่า โรงเรียนทั้งสองกลุ่มมีสภาพห้องเรียนที่แตกต่างกัน โรงเรียนกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่ จะเป็นห้องโปร่งโล่ง อากาศและแสงสว่างจากภายนอกเข้าถึงได้ง่าย ผังหน้าต่างด้วยสีอ่อน เลือกม่านหรือช่องในการแต่งห้อง ค่อนข้างคลุมโทนสี ในขณะที่โรงเรียนกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่ห้องเรียนอับทึบ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก ผัง หน้าต่างด้วยสีที่มีความเข้มข้นในเนื้อสีสูง เช่น สีเขียวอ่อนเปลือกมะนาว หรือสีชมพูบานเย็น ทาด้วยสีแปร่ง ที่ไม่เรียบร้อย มีคราบสีหยดอยู่ตามพื้น ในบางกรณีพื้นไม้กระดานเรียนไม่เรียบเสมอกันส่งผลให้ ตัวแมลงจากพื้นบินขึ้นมากัดเด็กในขณะนอนกลางวัน อีกทั้งสี วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่ง ยังอยู่ในสภาพเก่า ชำรุด และไม่มีคุณภาพ ผลจากการสังเกตดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความ ใส่ใจในการจัดการสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนของครูและผู้บริหาร ซึ่งขัดกับ เคน โรบินสัน และ ลู ออร์นิกา (2559) ที่กล่าวว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนสามารถหาทางออกได้หาก ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรสายสนับสนุนอื่น ๆ ร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

4.2 การจัดเตรียมแผนการจัดประสบการณ์ ผลจากการสำรวจการจัดกิจกรรมของครูใน โรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า โรงเรียนกลุ่มที่ 1 ครูเขียนแผนการสอนของปัจจุบันและเทอมที่ผ่านมาด้วย ตนเอง ขณะที่กลุ่มที่ 2 ไม่พบแผนการสอนที่ครูเขียนขึ้นเองในช่วงปัจจุบัน มีเพียงแผนการสอน สำเร็จรูปและแผนการสอนที่ใช้สืบนี้อีกมาเป็นเวลานาน จากการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ครูขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและไม่ให้ความสำคัญกับจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุนทรียะ ใน 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสรี ที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตาม จังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง

โดยสรุปครูอนุบาลยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดบริบทและกิจกรรมที่ส่งเสริมสุนทรีย- ประสพการณ์แก่เด็กแม้ว่าจะสามารถเป็นแบบอย่างทางความคิด ความรู้สึกได้ดีก็ตาม ข้อจำกัดในทาง งบประมาณที่เป็นอุปสรรคหลักของครูอนุบาลจะสามารถลดลงได้ หากครูได้รับการแนะนำแนวทางใน การจัดสุนทรียประสพการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลอย่างถูกต้อง โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่จะ ช่วยให้ผู้ครูสามารถจัดกิจกรรมศิลปะแขนงต่าง ๆ จากสิ่งรอบตัว หรือสี วัสดุ อุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น

รวมถึงการได้รับคำแนะนำในการเขียนแผน และการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อให้การจัดกิจกรรม เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ด้านการเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ

1.1.1 ครูควรสร้างสุนทรียประสบการณ์ให้ตนเองโดยการเยี่ยมชมความงามตาม ธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว หรือผลงานศิลปะในแขนงต่าง ๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลายแก่ตนเองและเป็น การสร้างแรงบันดาลใจในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแก่เด็กในชั้นเรียน

1.1.2 ครูควรตระหนักในเรื่องการสื่อสารที่ตรงตามกับเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องการเลือกใช้ คำพูด ระดับเสียง และน้ำเสียง

1.2 ด้านการเป็นผู้จัดบริบท

1.2.1 ครูควรศึกษาข้อมูลการจัดบริบทอย่างลึกซึ้งจากหลากหลายทฤษฎี ทั้งในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับช่วงวัย และการจัดพื้นที่ รวมถึงการเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาประดับ ตกแต่งห้องเรียน

1.2.2 ครูควรทดลองใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ไปพร้อมกับเด็ก ๆ เพื่อเข้าถึงคุณลักษณะของ สื่อที่ดีสำหรับเด็ก อีกทั้งควรทดลองเปรียบเทียบคุณภาพของสื่อจากหลายยี่ห้อ เพื่อการตัดสินใจใน การเลือกซื้อหรือจัดหาเพื่อใช้ในการทำกิจกรรม

1.3 ด้านการเป็นผู้จัดกิจกรรม

1.3.1 ครูควรพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมการอบรมกิจกรรมที่ส่งเสริมสุนทรียะ สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการทางสุนทรียะ การจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัย

1.3.2 ครูควรศึกษาเป้าหมายและคำแนะนำในการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพและ หลากหลายตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้ระบุไว้

1.4 คำแนะนำสำหรับผู้บริหารและครูฝึกหัด

1.4.1 ผู้บริหารควรตระหนักถึงการระดมทรัพยากรเพื่อการลงทุนในเด็กปฐมวัย

1.4.2 นิสิตหรือนักศึกษาในการศึกษาปฐมวัยควรได้รับการอบรมเรื่องสุนทรีย- ประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนที่มีบริบทการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างและหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น โรงเรียนจากสังกัดอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยในลักษณะการให้ความรู้แก่ครูอนุบาลในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กในวัยอนุบาล

2.3 ควรมีการศึกษบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

2.4 ควรมีการศึกษบทบาทครูในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กอนุบาลในโรงเรียนที่มีการคละชั้นเรียนในโรงเรียนจากสังกัดต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2560*: กรุงเทพฯ.

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-5)*. กรุงเทพฯ. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

เคน โรบินสัน และ ลู อโรนิกา (2559) *โรงเรียนบันดาลใจ* (ว. ปิตชามุก, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพน

เวิลด์ส พับลิชชิง เฮ้าส์

ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). *การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ:

บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุพผา เรืองรอง. (2556). กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ. สืบค้นจาก [http://taamkru.com/th/](http://taamkru.com/th/กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ/#article107)

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ/#article107

บุษบง ต้นติววงศ์. (2552). การศึกษาวอลดอร์ฟ หลักสูตรและการสอนปรัชญา. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษบง ต้นติววงศ์ และ ศศิลักษณ์ ชัยนิจ. (2551). สุนทรียะสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารครุศาสตร์*,

36(1), 70-85.

พัชรี สวนแก้ว. (2551). สุนทรียศาสตร์กับเด็กปฐมวัย. *การศึกษาระดับประถมศึกษา*, ตุลาคม, 36-41.

- พริยะ ผลพิรุฬห์ และศิวัช เทียมทัต. (2559). เศรษฐศาสตร์การศึกษาปฐมวัย: การเข้าถึงการศึกษาปฐมวัยและผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาต่อในอนาคต *วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์*, 23(1), 1-34.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลูกแก้ว มุกดา และ ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2555). การศึกษาบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 อำเภอเดิมบางนางบวช. *Online Journal Education*, 7(1), 1072-1082.
- วนิดา ขำเขียว. (2543). *สุนทรียศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พรวนนกการพิมพ์.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา พฤทธิกุล. (2560). นวัตกรรมการศึกษาออนไลน์ในระดับชั้นอนุบาล. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนาออนไลน์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *จำนวนนักเรียนและห้องเรียน จำแนกรายชั้นและเพศ ปีการศึกษา 2560*. สืบค้นจาก กลุ่มสาระสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน <http://www.bopp-obec.info/home/wp-content/uploads/2018/01/29.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *มองเมืองไทยด้วยสถิติ*. สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/thailand/thailand.jsp>
- อรอนงค์ ฤทธิ์ฤทัย สัมชาย สันติเวช และ นิธิวดี ทองปอง. (2560). จิตวิทยาสีกับห้องเรียน BBL. *วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(1), 1-14

อัชยา ศาลยาชีวิน. (2548). *การศึกษาการจัดการจัดสุนทรียศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนที่ใช้แนว
การศึกษาวอลดอร์ฟและเรกจิโอ เอมีเลีย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Apps, L., & MacDonald, M. (2012). Classroom aesthetics in early childhood education. *Journal of Education and Learning, 1*, 49-59.

Arce, E. M. (2000). *Curriculum for young children: An introduction*. Albany, New York: Delmar.

Brady, E. (2003). *Aesthetics of the natural environment*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Chen, Y. T. (2014). A study on early childhood educators' aesthetic teaching beliefs and practices in Taiwan. *Pacific Early Childhood Education Research Association, 8*(September), 21-39.

Eckhoff, A. (2017). Meaningful art and aesthetic experiences for young children. *Young Children, 72*(5), 14-20.

Feeney, S., & Moravcik, E. (1987). A thing of beauty: Aesthetic development in young children. *Young Children* (September), 7-14.

Grandstaff, L. (2012). *Children's artistic development and the influence of visual culture*. (Master' thesis). University of Kansas, Kansas.

Hernes, L., & Gulpinar, T. (2015). *Quality in Norwegian kindergarten - research related to transition issues as seen from a holistic perspective*. Retrieved from http://www.pecera2016.com/Proceeding-book_30072016.pdf

Kindler, A. M. (1995). Significance of adult input in early childhood artistic development. *The Visual Arts and Early childhood Learning*.

- Koster, J. B. (2009). *Growing artists: Teaching the arts to young children* (4th ed.). New York: Thomson Delmar Learning.
- Lim, B. (2005). Aesthetic experience in a dynamic cycle: Implications for early childhood teachers and teacher educators. *Early Childhood Teacher Education, 25*, 367-373. doi:10.1080/1090102050250411
- Lowenfeld, V., & Brittain, W. L. (1982). *Creative and mental growth*. New York: Macmillan.
- Massey, K. J. (2017). Art at the heart: Creating a meaningful art curriculum for young children. *Young Children, 72*(5), 8-13.
- Mayesky, M. (2003). *How to foster creativity in all children*. Canada: Delmar Learning.
- Parsons, M. J. (1976). A suggestion concerning the development of aesthetic experience in children. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism, 34*(Spring, 1976).
- Rajan, R. S. (2017). Take center stage: Enriching academics with musical theater in the primary grades. *Young Children, 72*(5), 29-37.
- Rucci, B., & McKenna, B. (2016). *Art workshop for children: how to foster original thinking with more than 25 process art experiences*. Massachusetts: Quarry Books.
- Samuelsson, I. P., Sheridan, S., & Hansen, M. (2013). Young children's experience of aesthetics in preschool. *Nordic Early Childhood Education Research, 6*(3), 1-12.
- Schirmacher, R. (2005). *Art and creative development for young children*. New York: Delmar Publishers Inc.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพยจุฑา สุภิमारส	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. อาจารย์ ดร.มานิตา ลีโทชวลิต	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. อาจารย์ ปณิตา ศิลารักษ์	ครูชำนาญการ
โรงเรียนบ้านหนองขาม สพป.ราชบุรี เขต 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม
เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ลำดับข้อคำถามในแบบสอบถาม (ข้อ)
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ		(25.5)	(14)	(1 - 14)
1.1 ทางความคิดความรู้สึก		12.75	7	1 - 7
	1.1.1 การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ	7.3	4	1 - 4
	1.1.2 การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ	5.45	3	5 - 7
1.2 ทางการแสดงออก		12.72	7	8 - 14
	1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว	5.45	3	8 - 10
	1.2.2 การสื่อสารที่งดงาม	7.3	4	11 - 14
2. การเป็นผู้จัดบริหาร		(36.32)	(20)	(15 - 34)
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ		16.36	9	15 - 23
	2.1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ	7.3	4	15 - 18
	2.1.2 การจัดบรรยากาศให้มีสุนทรียะ	9.06	5	19 - 23
2.2 การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ		19.96	11	24 - 34
	2.2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย	9.06	5	24 - 28
	2.2.2 วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี ธรรมชาติ	5.45	3	29 - 31
	2.2.3 สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก	5.45	3	32 - 34
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม		(38.18)	(21)	(35 - 55)
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย		14.55	8	35 - 42
	3.1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้	5.45	3	35 - 37
	3.1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ	3.65	2	38 - 39
	3.1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน	5.45	3	40 - 42

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)	ลำดับข้อคำถามในแบบสอบถาม (ข้อ)
3.2	การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก	23.63	13	43 - 55
	3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ	5.45	3	43 - 45
	3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	9.06	5	46 - 50
	3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง	9.06	5	51 - 55
	รวม	100	55	(1 - 55)

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

- 1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย √ ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับการปรับแก้รายข้อในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้และเห็นคุณค่าของความงามจากธรรมชาติและศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยแสดงออก ประพฤติ และปฏิบัติอย่างใส่ใจในความงามและความแตกต่างระหว่างบุคคล			
1.1 การเป็นแบบอย่างทางความคิดความรู้สึก หมายถึง การตระหนักถึงคุณค่าของความงามและความแตกต่างของผู้คนและสิ่งรอบตัว รวมถึงแบ่งปันประสบการณ์ความงามนั้นร่วมกับเด็ก			
1.1.1 การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ			
1. ท่านพักผ่อนหย่อนใจด้วยการไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติ หรือเยี่ยมชมงานศิลปะ	3	1	
2. ท่านเล่าให้เด็กฟังถึงเรื่องราวความงามที่น่าประทับใจ เช่น ความสวยงามของพระอาทิตย์ที่กำลังตกดิน ความขาวและละเอียดของหาดทราย หองฟุ้งนาที่เขียวขจีซึ่งเต็มไปด้วยรวงข้าว	3	1	ปรับภาษาที่ใช้อธิบายหาดทราย เพราะ “ความขาว” “ความละเอียด” เป็นการบรรยายคุณสมบัติ/คุณลักษณะเฉพาะเจาะจง ซึ่งค่อนข้างจำกัดจินตนาการ ถ้าเทียบกับ พระอาทิตย์ตกดิน(สวยงาม) หองฟุ้งนาสีทองอร่าม+เต็มไปด้วยรวงข้าว
3. ท่านชี้ชวนให้เด็กสังเกตและชื่นชมความงามในธรรมชาติรอบตัว เช่น ดอกกระดุมทองบนพื้นต้นตะขบที่ออกผลสีแดงอมส้ม แมลงเต่าทองเกาะอยู่บนใบไม้	3	1	
4. ท่านไม่ต่อเติม เปลี่ยนแปลง และขีดเขียนข้อความ หรือสัญลักษณ์ใดใดลงบนผลงานของเด็ก	3	1	ใดใด ไต่ๆ
1.1.2 การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ			
5. ท่านใส่ใจเด็กเป็นรายบุคคล โดยปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคนแตกต่างกันตามลักษณะและความต้องการจำเป็นของเด็ก	2	0.6	ควรใช้ว่า “ความต้องการพื้นฐาน ของเด็ก” หรือ ปรับเป็น “โดยปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคนแตกต่างกันตามลักษณะ/พื้นอารมณ์ของเด็ก”
6. ท่านปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา เช่น สัมผัสอย่างอ่อนโยน โอบกอด	3	1	
7. ท่านทราบจุดแข็งของเด็กแต่ละคนและชื่นชมในคุณลักษณะนั้น ๆ ของเด็ก	3	1	
1.2 การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออก หมายถึง การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออกถึงสุนทรียะทางกายที่เด็กสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ในการตอบ สนองต่อสิ่งรอบตัว และการสื่อสารใน ชีวิตประจำวัน			
1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว			

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
8. ท่านพิถีพิถันในการแต่งกาย เช่น เลือกเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่เข้าชุดกัน	3	1	
9. ท่านเลือกใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และกาลเทศะ เช่น เครื่องแต่งกายท่านเหมาะแก่การคุกเข่า คลาน กระโดด เครื่องแต่งกายของมีขนาดที่พอดีไม่คับจนเกินไป	3	1	เดิมเงื่อนไขให้เห็นชัดว่าถูกกาลเทศะอย่างไร และอธิบายคำว่ากิจกรรมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น การทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก
10. ท่านประคองใจให้มีความแจ่มใส เบิกบาน ตลอดวันเมื่ออยู่กับเด็ก เช่น ไม่หงุดหงิดเมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปรกติ หรือโมโหมโหมเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามที่คาด	3	1	ควรเพิ่มการปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างงดงาม เช่น ไม่ใช่เท่าเหยียงของ
1.2.2 การสื่อสารที่งดงาม			
11. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวก เช่น ใช้ถ้อยคำเชิญชวน หรือบทเพลงแทนการออกคำสั่ง ไม่ใช่คำขู่ และลดการใช้คำว่า “ไม่” กับเด็ก	3	1	เพิ่มข้อการสื่อสารระหว่างผู้ใหญ่ในโรงเรียน ก็น่าจะดี
12. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล อ่อนหวาน เช่น พูดในระดับเสียงปรกติ พูดด้วยเสียงที่ไพเราะน่าฟัง ไม่ตะคอก ตะโกน	3	1	
13. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยโทนเสียงที่เป็นปรกติ เช่น ไม่ดัดเสียงเมื่อพูดคุยกับเด็ก หรือไม่ทำเสียงเล็ก เสียงใหญ่ ตามตัวละครเมื่อเล่านิทาน	2	0.6	ไม่ดัดเสียงจนน่ากลัว ไม่เป็นธรรมชาติครูอนุบาลทุกท่าน น่าจะมีการจัดประสบการณ์ การเล่านิทานโดยการดัดเสียง ทำเสียงเล็ก - ใหญ่ เสียงดัง - เบา ตามอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครรายการคำถ่านนี้ อ่านแล้วสับสน
14. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยภาษาที่ชัดเจน เช่น ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงตามอักขระ เว้นวรรคถูกต้อง และไม่ตะกุกตะกัก	3	1	

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
2. การเป็นผู้จัดบริหาร คือ การจัดสภาพแวดล้อม สื่ออุปกรณ์ และบรรยากาศทางกายภาพให้สวยงาม มีความหลากหลายของประสาทสัมผัสเพื่อสนับสนุนให้เด็กเข้าถึงสุนทรียภาพ เกิดแรงบันดาลใจ และความสนใจในการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก			
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ คือ การจัดบรรยากาศให้เด็กเข้าถึงความงาม ความไว้วางใจ ช่วยให้เด็กมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดและการกระทำ ผ่านการจัดพื้นที่ให้งดงาม มีสุนทรียะ และเอื้อต่อการทำกิจกรรม			
2.1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ			
15. ท่านตกแต่งห้องเรียนให้มีความน่าสนใจและสวยงามอยู่เสมอ	3	1	
16. ท่านนำงานศิลปะ วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ มาประดับตกแต่งห้องเรียน เช่น ผลงานศิลปะจากศิลปิน ผลงานนักเรียน อุปกรณ์ศิลปะ เครื่องดนตรี ของสะสม ของใช้ ชิ้นส่วนที่มีกลไกเป็นส่วนประกอบ	3	1	ขยายความชิ้นส่วนที่มีกลไก
17. ท่านเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน เช่น ตกแต่งห้องเรียนและบริเวณทางเดินด้วย ต้นไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้ ขอนไม้ ดอกไม้แห้ง เปลือกหอย ก้อนหิน เมล็ดพืช	3	1	
18. ท่านใส่ใจในการตกแต่งห้องเรียนให้งดงามด้วยการเลือกสีและวัสดุที่เข้ากันได้ เช่น เลือกภาพตกแต่งให้มีสีสันสอดคล้องกลมกลืนกับห้องเรียน เลือกใช้วัสดุธรรมชาติจากในท้องถิ่นแทนการใช้ภาพการ์ตูนสีสันสดใส เลือกใช้ผ้ามา่านสีชมพูแทนสีส้มฉูดฉาดหรือหม่นทึบ	3	1	ทำไมต้องชมพู เป็นสีอ่อน สีโทนอุ่น แทนได้หรือไม่
2.1.2 การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรียะ			
19. ท่านจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่เด็กทำ เช่น พื้นที่โล่งกว้างในการทำงานกิจกรรม เคลื่อนไหว การทำงานกลุ่มและทำงานเดี่ยวบนโต๊ะหรือขาดังผลงาน	3	1	ตัดขาดังผลงานออกไปก็ได้คะ ในโรงเรียนสพฐ มักใช้เป็นอุปกรณ์การสอนของครู
20. ท่านจัดพื้นที่ให้เด็กเกิดความสบายใจ มั่นคงปลอดภัยทางจิตใจ เช่น มีการจัดแบ่งพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน มีโซฟาตุ๊กตาหมอน ในมุมอ่านหนังสือ มีการโยงผ้าเหมือนกระโจมให้เด็กเข้าไปเล่นข้างใน	3	1	

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
21. ท่านจัดบรรยากาศห้องเรียนให้มีความสบายตา เช่น การใช้แสงสว่างจากธรรมชาติแทนแสงจากหลอดไฟ การใช้อากาศธรรมชาติแทนการเปิดแอร์ การใช้กลิ่นหอมจากมะกรูดหรือกลิ่นดอกไม้แทนการใช้น้ำหอมหรือสเปรย์ปรับอากาศ	2	0.6	รายละเอียดของการจัดบรรยากาศมากกว่าความสบายตา (ตา จมูก ผิวสัมผัส + ใจ) อาจปรับใช้คำว่า ให้ความรู้สึกสบายกายใจ / หรือ ความรู้สึกผ่อนคลาย
22. ท่านเลือกใช้เครื่องเรือนที่มาจากธรรมชาติและมีความเหมาะสมกับเด็กเพื่อให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย เช่น เก้าอี้ทำจากไม้ ที่เด็กนั่งแล้วเท้าไม่ลอยจากพื้น โต๊ะไม้ที่มีขนาดไม่สูงหรือเตี้ยจนเกินไป	2	0.6	บางครั้งการนั่งเก้าอี้ที่ทำให้เท้าลอยจากพื้น ก็ทำให้รู้สึกสบายกายใจได้ - ข้อนี้ จากคำอธิบาย น่าจะเน้นที่ความปลอดภัย สร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ฯลฯ
23. ท่านจัดพื้นที่ ที่เด็กสามารถเข้าถึงสื่อได้ด้วยตนเอง และมีอิสระในการหยิบใช้	3	1	ปรับเป็นท่านจัดพื้นที่ ที่เด็กสามารถเข้าถึงสื่อ และมีอิสระในการหยิบใช้สื่อด้วยตนเอง
2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ศิลปะแต่ละแขนง ให้มีคุณภาพ หลากหลาย และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เด็กเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ความสนใจ และการสำรวจ			
2.2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย			
24. ท่านจัดเตรียมสื่อซึ่งเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายในการเรียนรู้ เช่น การสัมผัส สี สีสัน รสชาติ กลิ่น และเสียงที่แตกต่างกัน	2	0.6	เน้น ที่ "สื่อ" ดังนั้น คำอธิบาย จึงต้องขยาย คำว่า สื่อ ข้อนี้ น่าจะใช้คำว่า ประเภท/ชนิด รูปร่าง รูปทรง สี สัน รสชาติ กลิ่น เสียง ผิวสัมผัส ที่มีคุณลักษณะแตกต่างหลากหลาย
25. ท่านจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ศิลปะหลากหลายประเภทให้เด็กได้สำรวจและใช้งาน เช่น อุปกรณ์สำหรับการวาดรูป สีน้ำ สีเทียน สีไม้ อุปกรณ์สำหรับงานปั้น ดินเหนียว แป้งโดว์ ไม้ปั้น อุปกรณ์สำหรับการเคลื่อนไหว เครื่องดนตรี ริบบิ้น ผ้า	3	1	ระบุ รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้มีความชัดเจน
26. ท่านจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่จัดให้เด็ก เช่น กระดาษสำหรับวาดสีน้ำควรมีขนาดเหมาะสมกับแปรงที่ใช้ กระดาษสำหรับวาดสีไม้ไม่ควรใหญ่เกินที่เด็กจะระบายได้ทั่วในเวลาที่กำหนด เครื่องดนตรีที่ให้เสียงตรงตามคีย์เสียง	3	1	
27. ท่านจัดให้มีของเล่นปลายเปิด เช่น บล็อกไม้ ผ้า กิ่งไม้ เปลือกหอย เมล็ดพืช ก้อนหิน	3	1	เพิ่มการจัดให้มีของเล่นปลายเปิด เพื่อให้เด็กคิดค้น การเล่นด้วยตนเอง
28. ท่านจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในปริมาณที่มากพอที่เด็กสามารถลองผิดลองถูกได้	3	1	เพิ่มการกระตุ้น ความคิด และการสำรวจ

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
2.2.2 การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ			
29. ท่านเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี เช่น เลือกใช้สีน้ำที่มีคุณภาพดีให้สีชัดเจนแทนสีน้ำที่เป็นเนื้อแป้ง เลือกใช้กระดาษที่มีความหนาเรียบร้อยปอนด์ขึ้นไปในการวาดสีน้ำแทนกระดาษ A4 ทั่วไป เลือกใช้สีเทียนหรือสีไม้ที่เนื้อสีอ่อนนุ่มระบายง่าย ไม่ต้องออกแรงกด และไม่เป็นขุย แทนการใช้สีไม้หรือสีเทียนที่มีเนื้อแข็งระบายยาก เลือกกลองที่ให้เสียงก้องกังวาล	3	1	แก้คำผิด กังวาน
30. ท่านเลือกซื้อหรือจัดหาของที่ทำมาจากธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์ เช่น ท่านเลือกของเล่นจากไม้แทนของเล่นพลาสติก ท่านให้เด็กใช้แป้งปั้นหรือใช้ขี้ผึ้งที่ทำขึ้นเองแทนการใช้ดินน้ำมัน คุณครูร้องเพลงและเคาะจังหวะแทนเสียงจากลำโพง	3	1	ท่านร้องเพลงและเคาะจังหวะ โดยไม่ใช่เครื่องขยายเสียง
31. ท่านคัดสรรวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวมา ให้เด็กได้สร้างสรรค์งานศิลปะ เช่น การใช้สีน้ำที่ได้จากดอกไม้ ใบหญ้ารอบโรงเรียน ใช้กิ่งไม้ ใบไม้ ในการทำอุปกรณ์ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ	3	1	
2.2.3 การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก			
32. ท่านเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้	3	1	
33. ท่านปรับเปลี่ยนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจของเด็กในขณะนั้น	3	1	
34. ท่านเลือกสื่อที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวเด็ก	3	1	
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม คือ การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สัมผัสรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการ มากกว่าผลลัพธ์ที่ได้ รวมถึงการเฝ้าสังเกตการตอบสนอง			
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย คือ การสร้างแรงบันดาลใจ จากการใช้สื่อที่ได้เห็นความงามจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น และแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก ด้วยการจัดสุนทรียะประสบการณ์ ผ่านกิจกรรมศิลปะในแขนงต่าง ๆ			
3.1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้			

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
35. ท่านพาเด็กออกไปเดินชมธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียง เช่น บริเวณโรงเรียน สวนสาธารณะ หรือชุมชนที่ใกล้เคียง	3	1	
36. ท่านพาเด็กไปเยี่ยมชมผลงานศิลปะที่พิพิธภัณฑ์หรือตามนิทรรศการ	3	1	
37. ท่านพาเด็กไปแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน	3	1	
3.1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ			
38. ท่านจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทัศนศิลป์ ดนตรี การเคลื่อนไหว การละคร	3	1	
39. ท่านให้อิสระแก่เด็กในการเลือกและทำกิจกรรมศิลปะด้วยตนเอง	3	1	
3.1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน			
40. ท่านเชิญศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในห้องเรียน เช่น ศิลปินท้องถิ่นมาช่วยร้องหรือเล่นดนตรีร่วมกับเด็ก ช่างทำว่าวมาสาธิตและประดิษฐ์ว่าวร่วมกับเด็ก	3	1	ช่างทำว่าว อาจใช้คำอื่น เช่น ผู้รู้ หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน
41. ท่านเชิญผู้ปกครองมาเป็นผู้นำหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสุนทรียะในชั้นเรียนร่วมกับเด็ก เช่น เชิญผู้ปกครองมาร่วมร้องในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว เชิญผู้ปกครองมาสอนเด็กทำอาหารที่บ้าน เชิญผู้ปกครองมาเล่านิทานหรือประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น	3	1	
42. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมาชมผลงานหรือการแสดงของเด็กในห้องเรียน	3	1	ให้ผู้ปกครองเข้ามาชม ผู้ปกครองก็เป็นผู้ชมไม่ใช่ศิลปิน หากให้เด็กแสดงผลงานเองแล้วเพื่อนมาชมผลงาน ก็จะมีประสบการณ์ทั้ง 2 ทาง ถือเป็นกรณีประสบการณ์ร่วมกับศิลปินได้หรือไม่
3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก คือ การให้ความสำคัญกับ ความต้องการและความถนัดของทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้การจัดกิจกรรมเอื้อต่อพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ สมาธิ และความมุ่งมั่น ในการทำกิจกรรม			
3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ			

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
43. ท่านให้เวลาเด็กในการทำกิจกรรมสุนทรีย์อย่างไม่เร่งรีบ เช่น ท่านจัดสรรเวลานานพอในการทำงานศิลปะไม่ต่ำกว่า 45 นาที จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะไม่ต่ำกว่า 30 นาที	3	1	
44. ท่านเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ ในขณะที่เด็กทำงานศิลปะเพื่อสร้างบรรยากาศ	2	0.6	จะขัดกับข้อ 30 หรือไม่คะ เพราะครูร้องเพลงแทนเสียงกับลำโพง
45. ท่านให้พื้นที่ส่วนตัวแก่เด็กในการทำงาน เช่น ไม่เข้าไปแทรกแซง รบกวน ไม่เข้าไปนั่งจ้องใกล้ ๆ ไม่เข้าไปตั้งคำถาม ในขณะที่เด็กกำลังทำงานศิลปะ	3	1	
3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ			
46. ท่านใช้คำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เช่น คำถามที่ลงท้ายด้วย อย่างไร	3	1	เพิ่มเติม เช่น คำถามที่ลงท้ายด้วยคำว่าอย่างไร
47. ท่านอดทนรอฟังคำตอบของเด็กโดยไม่เร่งรัด	3	1	
48. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กคิดและหาทางออกของปัญหาด้วยตนเอง	3	1	
49. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์วิธีการนำเสนอความคิดและผลงานด้วยตนเอง	3	1	
50. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานของเพื่อนร่วมห้อง	3	1	
3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง			
51. ท่านส่งเสริมจุดแข็งและความถนัดของเด็กแต่ละคนโดยการสร้างโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ เช่น ให้เด็กที่ชอบเต้นได้มีโอกาสนำเพื่อนเคลื่อนไหว ให้เด็กที่มีความถนัดทางศิลปะได้มีโอกาสแนะนำเพื่อนในการทำงาน	3	1	
52. ท่านเก็บร่องรอย หลักฐาน ผลงานศิลปะและการแสดงออกที่สร้างสรรค์ เช่น บันทึกคำพูดที่สะท้อนการแก้ปัญหา ถ่ายภาพเด็กขณะกำลังทำกิจกรรมเคลื่อนไหว	3	1	

รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	คะแนนรวม	IOC	
53. ท่านประเมินพัฒนาการด้านสุนทรียะของเด็ก โดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน เช่น ไม่ตัดลีน ถูกผิด ไม่ให้คะแนน	3	1	
54. ท่านชื่นชมหรือให้กำลังใจแก่เด็กที่แสดงออก หรือสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง แสดงให้เห็นถึง ความคิดริเริ่ม	3	1	
55. ท่านสนับสนุนเด็กให้แสดงออก หรือกล้า ปฏิบัติในลักษณะที่ต่างกันไป จากความคุ้น ชินเดิมของเด็ก	3	1	

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ		(33.33)	(10)
1.1	ทางความคิดความรู้สึก	16.665	5
1.2	ทางการแสดงออก	16.665	5
2. การเป็นผู้จัดบริบท		(33.33)	(10)
2.1	การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ	16.665	5
2.2	การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ	16.665	5
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม		(33.33)	(10)
3.1	การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	16.665	5
3.2	การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก	16.665	5
รวม		100	30

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินมีความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

- 1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับการปรับ แก่รายข้อ ในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
1 การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้และเห็นคุณค่าของความงามจากธรรมชาติและศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยแสดงออก ประพฤติ และปฏิบัติอย่างใส่ใจในความงามและความแตกต่างระหว่างบุคคล			
1.1 ทางความคิดความรู้สึก หมายถึง การตระหนักถึงคุณค่าของความงามและความแตกต่างของผู้คนและสิ่งรอบตัว รวมถึงแบ่งปันประสบการณ์ความงามนั้นร่วมกับเด็ก			
1.1.1 การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ			
1) ท่านคิดว่าความงามเกี่ยวข้องกับอะไรได้บ้าง และมีความจำเป็นกับชีวิตเรามากน้อยแค่ไหน กรุณายกตัวอย่าง 1.1) ท่าน <u>พาตัวเอง</u> ไปสัมผัสกับความงามจากธรรมชาติมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ธรรมชาติแบบใดที่ท่านชื่นชอบ 1.2) ท่านสัมผัสกับความงามจากศิลปะมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ศิลปะลักษณะใดที่ท่านชื่นชอบ	3	1	1.1 ทำไม่ต้อง <u>พาตัวเอง</u> หากไม่ได้ไปไหนแต่สัมผัสถึงความงามจากธรรมชาติรอบตัวได้หรือไม่
2) ท่านคิดว่าสุนทรียประสบการณ์จำเป็นกับเด็กอนุบาลมากน้อยเพียงไร 2.1) เด็กควรได้รับการส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์หรือไม่ เพราะเหตุใด และเริ่มตั้งแต่วัยใด 2.2) ครูอนุบาลสามารถส่งเสริมสุนทรียประสบการณ์แก่เด็กได้อย่างไร	3	1	
3) ท่านมีโอกาสได้แบ่งปันประสบการณ์ความงามร่วมกับเด็กหรือไม่ อย่างไร 3.1) เรื่องราวหรือประสบการณ์ความงามแบบใดที่ท่านถ่ายทอดให้เด็กได้รับรู้ 3.2) เมื่อท่านถ่ายทอดเรื่องราวหรือประสบการณ์ความงามแก่เด็ก เด็กมีท่าทีอย่างไร	3	1	เพิ่มเติม เด็กมีท่าที่ <u>ตอบสนอง</u> อย่างไร
1.1.2 การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ			
4) ท่านคิดว่าเด็กแต่ละคนมีความงามในตัวเองหรือไม่อย่างไร ความงามในตัวเด็กที่ท่านเห็นได้แก่อะไรบ้าง	3	1	

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
5) ท่านปฏิบัติต่อเด็กในห้องเรียนเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร 5.1) ท่านแสดงออกเพื่อให้เด็กรับรู้ถึงจุดแข็ง/จุดอ่อนของตนเองหรือไม่ด้วยวิธีใด 5.2) ท่านส่งเสริมจุดแข็งและจุดอ่อนของเด็กแต่ละคนหรือไม่ อย่างไร	2	0.6	อยู่ในข้อ 1.1 ไม่เหมาะสมย้ายไป 1.2
1.2 การแสดงออก หมายถึง การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออกถึงสุนทรียะทางกายที่เด็กสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ในการตอบสนองต่อสิ่งรอบตัว และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน			
1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว			
6) ท่านคิดว่าท่านเป็นตัวอย่างที่ดีในการตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัวหรือไม่ อย่างไร 6.1) ในด้านการแต่งกาย ท่านคิดเห็นอย่างไร 6.2) ในด้านอารมณ์ ท่านคิดเห็นอย่างไร	3	1	ยกตัวอย่างประกอบ / หรือเตรียมตัวอย่าง ประกอบการสัมภาษณ์)
7) ท่านคิดว่าเด็กในห้องรู้สึกอย่างไรกับท่าน ท่านสร้างปฏิสัมพันธ์/สัมพันธ์ภาพแบบใดในห้องเรียนกับเด็ก ๆ	2	0.6	
1.2.2 การสื่อสารที่ตรงตาม			
8) ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยถ้อยคำในลักษณะใด กรุณายกตัวอย่างคำที่พูดเป็นประจำในห้องเรียน	3	1	
9) ท่านคิดว่าท่านเป็นแบบอย่างทางการใช้น้ำเสียง โทนเสียง และการออกเสียงที่ชัดเจนหรือไม่ อย่างไร	3	1	
10) ท่านใช้ถ้อยคำเชิงบวกมากน้อยเพียงใดในแต่ละวัน และมักใช้ในกิจกรรมหรือสถานการณ์ใด	3	1	

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
2. การเป็นผู้จัดบริบท หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ และบรรยากาศทางกายภาพให้สวยงาม มีความหลากหลายของประสาธัมผัสเพื่อสนับสนุนให้เด็กเข้าถึงสุนทรียภาพ เกิดแรงบันดาลใจและความสนใจในการแสดงออกทางความคิดความรู้สึก			
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ หมายถึง การจัดบรรยากาศให้เด็กเข้าถึงความงาม ความไว้วางใจ ช่วยให้เด็กมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดและการกระทำ ผ่านการจัดพื้นที่ห้องงาม มีสุนทรียะ และเอื้อต่อการทำกิจกรรม			
2.1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ			
11) ท่านรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในห้องเรียนของท่าน	3	1	คำถามควรสร้างความชัดเจนระหว่าง 11.1) และ 11.2)
11.1) ท่านตกแต่งห้องเรียนอย่างไร			
คำนึงถึงอะไรบ้างในการจัด/ตกแต่งห้องเรียน			
11.2) ท่านนำสิ่งใดมาประดับตกแต่งห้องเรียนของท่านบ้าง			
12) ท่านเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียนด้วยวิธีใด	3	1	เพิ่ม หรือไม่ อย่างไร
13) ความถี่หรือระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนทิวทัศน์ของประดับตกแต่งในห้องเรียนท่านมีมากน้อยเพียงไร	3	1	ถามเหตุผลด้วยก็ดีค่ะ และแก้ไข ท่านมีการปรับเปลี่ยนของประดับตกแต่งในห้องเรียนของท่านบ่อยแค่ไหน อย่างไร
2.1.2 การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรียะ			
14) ท่านสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอย่างไร	3	1	แก้ไข ท่านมีแนวคิดในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนอย่างไร
15) ท่านคิดว่าบรรยากาศในห้องเรียนของท่านเป็นอย่างไร เมื่อเด็กอยู่ในห้องเรียนของท่าน ท่านคิดว่าพวกเขาจะรู้สึกอย่างไร	3	1	แก้ไข เมื่อเด็กอยู่ในห้องเรียนของท่าน ท่านคิดว่าพวกเขาจะรู้สึกอย่างไร
2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ศิลปะแต่ละแขนง ให้มีคุณภาพ หลากหลาย และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เด็กเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ความสนใจ และการสำรวจ			
2.2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย			
16) ท่านมีหลักในการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างไร	3	1	

ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
17) ท่านคิดว่าสื่อปลายเปิดส่งผลอย่างไรต่อเด็ก 17.1) ในห้องเรียนของท่านมีสื่อปลายเปิดหรือไม่ อย่างไร 17.2) ในห้องเรียนของท่านมีสื่อปลายเปิดชนิดใดบ้าง	3	1	
2.2.2 การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ			
18) ท่านคิดว่าสื่อที่มีคุณภาพเป็นเช่นไร 18.1) หากท่านต้องเลือกระหว่างสื่อที่มีคุณภาพและปริมาณ ท่านเลือกข้อใด 18.2) เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกเช่นนั้น	3	1	
2.2.3 การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก			
19) ความถี่หรือระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียนของท่านมีมากน้อยเพียงไร	3	1	ถามถึงเหตุผลในการปรับเปลี่ยนด้วยก็จะชัดเจนและแก้ไข ท่านมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียนของท่านบ่อยแค่ไหนอย่างไร และเพราะเหตุใด
20) อะไรคือข้อจำกัดในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ	3	1	
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สัมผัสรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้ รวมถึงการเฝ้าสังเกตการตอบสนอง			
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย หมายถึง การสร้างแรงบันดาลใจ จากการได้เห็นความงามจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น และแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก ด้วยการจัดสุนทรียประสบการณ์ผ่านกิจกรรมศิลปะในแขนงต่าง ๆ			
3.1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้			
21) ท่านพาเด็กออกไปเดินเล่นนอกห้องเรียนหรือไม่ อย่างไร	3	1	ควรรวมถึง ทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ

ข้อความคำถามในแบบสัมภาษณ์	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
3.1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ			
22) สุนทรียประสบการณ์ที่ท่านจัดให้เด็ก มีอะไรบ้าง	3	1	
23) ท่านจัดกิจกรรมศิลปะ แขนงใด ให้แก่เด็กบ้าง 23.1) ในการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์ ท่านจัดให้เด็กทำกิจกรรมใดบ้าง ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเพียงไร 23.2) ในการจัดกิจกรรมดนตรี ท่านเลือกเพลงให้เด็กร้องและเลือกเครื่องดนตรีอย่างไร และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเพียงไร 23.3) ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว ท่านให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเพียงไร 23.4) ในการจัดกิจกรรมการละคร ท่านจัดให้เด็กได้แสดงออกอย่างไร และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเพียงไร	2	0.6	ประโยชน์ควรมีความเชื่อมโยงกัน เน้นที่ครูผู้จัดกิจกรรมว่า ออกแบบการใช้เวลาในการจัดกิจกรรมไว้อย่างไรแต่ข้อความถาม และให้ความสำคัญกับการเป็นครูผู้จัดกิจกรรมที่เน้น กระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ รวมถึงการจัดการหากเด็กทำงานเกินเวลาที่กำหนดไว้
3.1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน			
24) กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเชิญศิลปิน ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ หรือ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วม และมีความถี่มากน้อยเพียงไร	3	1	
25) ท่านมีข้อจำกัด หรือปัญหาอะไรในการจัดกิจกรรมสุนทรียะที่หลากหลาย	3	1	

ข้อความคำถามในแบบสัมภาษณ์	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก หมายถึง การให้ความสำคัญกับ ความต้องการและความ ถนัดของทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้การจัดกิจกรรมเอื้อต่อพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก นำไปสู่ ความคิดสร้างสรรค์ สมาธิ และความมุ่งมั่น ในการทำกิจกรรม (ควรเพิ่มความสำคัญกับความต้องการราย กลุ่มในประเด็นนี้)			
3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ			
26) ท่านมีบทบาทอย่างไรในการจัด กิจกรรมสุนทรียะ เช่น ท่านทำอะไร ในขณะที่เด็กทำงานศิลปะ	3	1	
27) ท่านใช้วิธีใดในการสนับสนุนให้เด็ก เกิดสมาธิ ความจดจ่อ ความมุ่งมั่น ใน การทำงาน	3	1	
3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ			
28) ท่านใช้วิธีใดในการกระตุ้นให้เด็ก แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ และ จินตนาการ	3	1	
3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง			
29) ท่านสนับสนุนความถนัดของเด็กแต่ ละคนอย่างไร	3	1	
30) ท่านประเมินเด็กในการจัดกิจกรรม สุนทรียะเหล่านี้อย่างไร	3	1	แก้ไข ท่านมีวิธีการประเมิน พัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก อย่างไร

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบบันทึกการสังเกต
เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แบบสังเกต	
		น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ		(33)	(6)
1.1 ทางความคิดความรู้สึก		-	-
1.2 ทางการแสดงออก		33	6
2. การเป็นผู้จัดบริบท		-	-
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ		-	-
2.2 การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ		-	-
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม		(67)	(12)
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย		6	1
3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก		61	11
	รวม	100	18

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินมีความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

- 1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับการปรับ แก่รายข้อ ในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

ประเด็นในการสังเกต	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	
	รวม	IOC		
1.การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้และเห็นคุณค่าของความงามจากธรรมชาติและศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยแสดงออก ประพฤติ และปฏิบัติอย่างใส่ใจในความงามและความแตกต่างระหว่างบุคคล				
1.2 ทางการแสดงออก หมายถึง การเป็นแบบอย่างทางการแสดงออกถึงสุนทรียะทางกายที่เด็กสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ในการตอบสนองต่อสิ่งรอบตัว และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน				
1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว				
1) การแต่งกาย	3	1		
2) การควบคุมอารมณ์	3	1		
3) การปฏิสัมพันธ์ต่อเด็ก	3.1) ท่าทาง	3	1	
	3.2) การตอบสนอง	3	1	
1.2.2 การสื่อสารที่งดงาม				
4) การใช้ถ้อยคำที่งดงาม	4.1) ลักษณะภาษาที่ใช้กับเด็ก	3	1	เพิ่มลักษณะภาษา (วัจนภาษา/อวัจนภาษา)
	4.2) ถ้อยคำที่มักสื่อสารกับเด็ก	3	1	
	4.3) ภาษาที่ให้ภาพ/จินตนาการ	3	1	
5) การใช้ระดับเสียงโทนเสียง	5.1) โทนเสียงที่ใช้	3	1	สูง-กลาง-ต่ำ / น้ำเสียง
	5.2) ระดับเสียง	3	1	ขยายความ ความแตกต่างระหว่างโทนเสียงและระดับเสียง
	5.3) การตัดเสียง	3	1	
6) การสื่อสารที่ชัดเจน	6.1) การออกเสียง	3	1	
	6.2) การเว้นวรรคตอน	3	1	
	6.3) ความลื่นไหลในการสื่อสาร	3	1	เพิ่ม ความเร็วช้าในการพูด

ประเด็นในการสังเกต	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	
	รวม	IOC		
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สัมผัสรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้ รวมถึงการเฝ้าสังเกตการตอบสนอง				
3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย หมายถึง การสร้างแรงบันดาลใจ จากการได้เห็นความงามจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น และแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก ด้วยการจัดสุนทรียประสบการณ์ ผ่านกิจกรรมศิลปะในแขนงต่าง ๆ				
1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	1.1) กิจกรรมเสรี	3	1	
	1.2) กิจกรรมสร้างสรรค์	3	1	
	1.3) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	3	1	
3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก หมายถึง การให้ความสำคัญกับ ความต้องการและความถนัดของทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้การจัดกิจกรรมเอื้อต่อพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็ก นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ สมาธิ และความมุ่งมั่น ในการทำกิจกรรม				
3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ				
2) การนำเข้าสู่กิจกรรม		3	1	
3) ลักษณะการจัดกิจกรรม		3	1	
4) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม		3	1	
5) การสร้างบรรยากาศขณะทำกิจกรรม		3	1	
6) การพาออกจากกิจกรรม		3	1	การพาออกจากกิจกรรม คือ จบกิจกรรมนั้น ๆ หรือ การเปลี่ยนกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง
3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ				
7) การใช้คำถามปลายเปิด		3	1	
8) การให้ข้อเสนอแนะ		3	1	
9) การเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอผลงานตนเอง		3	1	เพิ่มเติม การเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอผลงานของตนเอง

ประเด็นในการสังเกต	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
10) การเปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานเพื่อน	3	1	ชื่นชมผลงานตนเอง และเพิ่มเติม การเปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชม ผลงานของเพื่อน
3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง			
11) การสังเกตและสนับสนุนเด็ก รายบุคคล	3	1	เพิ่มเติม การสังเกตและสนับสนุนเด็กเป็น รายบุคคล
12) การเก็บบันทึกกระบวนการทำงาน และผลงานศิลปะ	2	0.6	การเก็บบันทึกกระบวนการทำงานการเก็บ บันทึกผลงานศิลปะหมายถึง การเก็บข้อมูล (ด้วยวิธีการที่หลากหลาย) หรือ การเก็บ หลักฐานด้วยการบันทึก = การเขียนบันทึก / การบันทึกโดยใช้ภาพถ่ายสะท้อนการ เรียนรู้ / หรืออื่นๆ ? / ตรวจสอบ - เพื่อความมั่นใจอีกครั้งแล้วกันนะคะ

รายละเอียดเพิ่มเติม

แบบบันทึกการสำรวจ

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียะประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	น้ำหนัก (%)	จำนวน (ข้อ)
1. การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ		-	-
	1.1 ทางความคิดความรู้สึก	-	-
	1.2 ทางการแสดงออก	-	-
2. การเป็นผู้จัดบริบท		(53.3)	(16)
	2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ	23.3	7
	2.2 การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ	30	9
3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม		(46.7)	(14)
	3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	13.4	4
	3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก	33.3	10
รวม		100	30

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ เพื่อประเมินมีความเหมาะสมของข้อคำถามที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัย โดยที่ข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา มีความชัดเจนและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

- 1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และโปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับการปรับ แก้รายข้อ ในช่อง “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม”

ประเด็นในการสำรวจ		ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		รวม	IOC	
การเป็นผู้จัดบริหาร หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม สื่ออุปกรณ์ และบรรยากาศทางกายภาพให้สวยงาม มีความหลากหลายของประสาทมัลล์เพื่อสนับสนุนให้เด็กเข้าถึงสุนทรียภาพ เกิดแรงบันดาลใจ และความสนใจในการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก				
1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ หมายถึง การจัดบรรยากาศให้เด็กเข้าถึงความงาม ความไว้วางใจ ช่วยให้เด็กมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดและการกระทำ ผ่านการจัดพื้นที่แห่งงาม มีสุนทรียะ และเอื้อต่อการทำกิจกรรม				
1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ				
1) การตกแต่งห้องด้วยผลงานศิลปะที่หลากหลาย	1.1) การตกแต่งห้องด้วยผลงานศิลปะจากศิลปิน	3	1	
	1.2) การตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็ก	3	1	
	1.3) การตกแต่งห้องด้วยของสะสม	3	1	
	1.4) การตกแต่งห้องด้วยของใช้	3	1	
	1.5) การตกแต่งห้องด้วยชิ้นส่วนที่มีกลไกเป็นส่วนประกอบ	3	1	
2) การตกแต่งห้องด้วยวัสดุและพืชพรรณธรรมชาติ	2.1) การตกแต่งห้องด้วยพืชพรรณธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ เมล็ดพืช กิ่งไม้ หรือรากไม้	3	1	
	2.2) การตกแต่งห้องด้วยวัสดุ ธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน ทราย ผลึกหิน ทราย เปลือกหอย กระดุก	3	1	อย่างไร นิยามให้ชัด

ประเด็นในการสำรวจ		ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		รวม	IOC	
3) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะแขนงต่าง ๆ	3.1) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะ	3	1	
	3.2) การตกแต่งห้องด้วยเครื่องดนตรี	3	1	
	3.3) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์เพื่อการเคลื่อนไหว	3	1	
	3.4) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์สำหรับการแสดง	3	1	
4) การเลือกใช้สีสันทันและวัสดุในการประดับตกแต่ง	4.1) การเลือกใช้สีสันทันที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน	3	1	
	4.2) การเลือกใช้วัสดุที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน	3	1	
1.2 การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรีย์				
5) การจัดพื้นที่ในห้องเรียน	5.1) การจัดพื้นที่สอดคล้องกับกิจกรรม	3	1	
	5.2) การจัดสรรพื้นที่ในการเก็บสื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็นสัดส่วน	3	1	

ประเด็นในการสำรวจ		ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		รวม	IOC	
	5.3) การจัดพื้นที่ให้เด็กสามารถเข้าถึงสื่อได้ด้วยตัวเอง	3	1	
6) การสร้างบรรยากาศจากธรรมชาติ	6.1) แสง	3	1	
	6.2) อากาศ	3	1	
	6.3) เสียง	3	1	
	6.4) กลิ่น	3	1	
7) การใช้เครื่องเรือนจากธรรมชาติและมีขนาดเหมาะสม	7.1) การใช้เครื่องเรือนผลิตจากวัสดุธรรมชาติ	3	1	
	7.2) การใช้เครื่องเรือนใช้สีธรรมชาติ หรือสีกลางที่ไม่เร้าใจเด็ก	3	1	
	7.3) การใช้เครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กและการใช้งาน	3	1	
2 การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ศิลปะแต่ละแขนง ให้มีคุณภาพ หลากหลาย และเกี่ยวข้องกับเรื่อง que เด็กเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ความสนใจ และการสำรวจ				
2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย				
8) การเลือกใช้สื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสหลาย ๆ ด้าน		3	1	
9) การจัดเตรียม สื่อ	9.1) ความหลากหลายของประเภทศิลปะ	1	1	

ประเด็นในการสำรวจ		ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		รวม	IOC	
อุปกรณ์ที่ หลากหลาย	9.2) ความหลากหลายใน วิธีการใช้งาน	3	1	
	9.3) การมีขนาดที่ หลากหลาย	3	1	
10) การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีขนาด เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม		3	1	
11) การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ปลายเปิด		3	1	
12) การจัดปริมาณของวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอ ต่อเด็กทุกคน		3	1	
2.2 การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ				
13) การ เลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีคุณภาพ	13.1) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ตอบสนอง การใช้งานได้เป็น อย่างดี	3	1	
	13.2) การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้อยู่ใน สภาพพร้อมใช้งาน	3	1	
	13.3) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความ ปลอดภัยต่อเด็ก	3	1	
14) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาจาก ธรรมชาติ		3	1	
2.3 การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก				
15) การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์สอดคล้องกับ เรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้		3	1	
16) การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่สอดคล้อง กับความสนใจหรือมีความหมายกับตัวเด็ก		3	1	
การเป็นผู้จัดกิจกรรม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สัมผัสรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการ มากกว่าผลลัพธ์ที่ได้ รวมถึงการเฝ้าสังเกตการตอบสนอง				

ประเด็นในการสำรวจ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
1. การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย หมายถึง การสร้างแรงบันดาลใจ จากการได้เห็นความงามจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น และแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก ด้วยการจัดสุนทรียประสบการณ์ผ่านกิจกรรมศิลปะในแขนงต่าง ๆ			
1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้			
1) แผนการสอนระบุกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสธรรมชาติ	3	1	
2) แผนการสอนระบุกิจกรรมที่ได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้	3	1	
1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ			
3) แผนการสอนระบุประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ	3	1	
1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน			
4) แผนการสอนระบุถึงการมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน	3	1	
2. การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก			
2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ			
5) แผนการสอนกำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรม	3	1	
6) แผนการสอนระบุถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจเด็ก	3	1	
2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ			
7) แผนการสอนระบุกิจกรรมปลายเปิด	3	1	
8) แผนการสอนระบุการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง	3	1	
2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง			
9) ผลงานเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลาย	3	1	
10) บันทึก/เอกสารการส่งเสริมพัฒนาการเด็กรายบุคคลและรายกลุ่ม	3	1	

ประเด็นในการสำรวจ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	รวม	IOC	
11) บันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละกิจกรรม	3	1	
12) บันทึกคำสนทนาระหว่างเด็กกับครู	3	1	คำสนทนา – บทสนทนา
13) พอร์ทโฟลิโอของกิจกรรมศิลปะ	3	1	
14) ภาพถ่ายของเด็กขณะทำกิจกรรม	3	1	

รายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามครู

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 10 หน้า แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อโรงเรียน เพศ อายุ ประวัติการศึกษา ระดับชั้นที่สอน จำนวนเด็กในความดูแล ประสบการณ์ในการสอน ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียะ จำนวน 16 ข้อ คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 58 ข้อ
3. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยตามระเบียบการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น และไม่ส่งผลต่อผู้ให้ข้อมูล ในเรื่องของความเป็นส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานใด ๆ ทั้งสิ้น
4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน ทุกข้อ เพราะคำตอบของท่านมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ ไม่มีการระบุชื่อบุคคลที่ให้คำตอบในการนำเสนอผลงานวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งสำหรับความร่วมมือ

เอมลินธุ รามสูต

ผู้วิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้สำหรับแบบสอบถามนี้

การจัดสุนทรียประสบการณ์ หมายถึง การชื่นชมและรับรู้คุณค่าของความงามผ่านประสาทสัมผัสช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ การได้ยิน การมองเห็น การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัสทางกาย เป็นช่วงเวลาที่ได้เติมไปด้วยความงาม เพลิดเพลินเบิกบานใจ หรือประหลาดใจ ในขณะที่รับรู้และซาบซึ้งกับความงาม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากงานศิลปะ เช่น การเคลื่อนไหวและเต้นรำ การวาดภาพ การปั้น บทกลอน บทเพลง นิทาน และละครสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความหรือเติม

ข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 21 – 25 ปี 26 – 30 ปี 31 – 35 ปี 36 – 40 ปี
 41 – 45 ปี 46 – 50 ปี 51 – 55 ปี 56 ปี ขึ้นไป
3. ชื่อโรงเรียน..... จังหวัด.....
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด
 - อนุปริญญา สาขาวิชา.....
 - ประกาศนียบัตร สาขาวิชา.....
 - ปริญญาตรี สาขาวิชา.....
 - ปริญญาโท สาขาวิชา.....
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. ประสบการณ์สอนระดับชั้นอนุบาล
 - น้อยกว่า 3 ปี 3 – 5 ปี 6 – 8 ปี
 - 9 – 11 ปี 12 – 14 ปี มากกว่า 15 ปี (โปรดระบุ)
6. ท่านเป็นครูประจำชั้น
 - อนุบาลปีที่ 1 อนุบาลปีที่ 2 อนุบาลปีที่ 3
 - คละอายุ
7. หมายเลขห้อง (เช่น ห้อง 1/1, ห้อง ข)
8. จำนวนเด็กอนุบาลที่อยู่ในความดูแลของท่าน
 - 6 – 10 คน 11 – 15 คน 16 – 20 คน
 - 21 – 25 คน 26 – 30 คน 31 – 35 คน
 - มากกว่า 36 คน (โปรดระบุ)

9. ภาระอื่นนอกจากงานสอน

- ไม่มี
- มี ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- งานธุรการ งานวิชาการ การเงินและพัสดุ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

10. ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหรือไม่

- ไม่เคย
- เคย (โปรดระบุจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม)

11. ท่านจัดสุนทรียประสบการณ์ให้กับเด็กในกิจกรรมใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง
- กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา
- กิจกรรมประจำวัน อื่น ๆ (โปรดระบุ)

12. ท่านคิดว่าสุนทรียประสบการณ์สำคัญกับเด็กวัยอนุบาลในระดับใด

- มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

13. ท่านมีคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเป็นศิลปินหรือไม่

- ไม่มี มี (โปรดระบุ).....

14. ท่านคิดว่าตนเองมีความสามารถทางด้านศิลปะอยู่ในระดับใด

- มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

15. ศิลปะที่ท่านมีความถนัดมากที่สุดได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การวาดภาพ การแต่งร้อยแก้ว/ร้อยกรอง การร้องเพลง/เล่นดนตรี
- การปั้น การเต้นรำ การแสดงละคร อื่น ๆ (โปรดระบุ)

16. งานอดิเรกที่ท่านทำในยามว่างคือกิจกรรมใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- อ่านหนังสือ ท่องเที่ยว ดูหนัง/ฟังเพลง ทำอาหาร
- เล่นดนตรี งานประดิษฐ์ งานศิลปะ เต้นรำ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ในสิ่งที่ท่านปฏิบัติตามความเป็นจริง ซึ่งแบ่งระดับการปฏิบัติ เป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ/ปฏิบัติทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
4	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3	หมายถึง	ปฏิบัติบางครั้ง
2	หมายถึง	ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
1	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติเลย/ไม่ปฏิบัติแม้มีโอกาส

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ท่านจัดสรรเวลาว่างในช่วงวันหยุดเพื่อทำงานอดิเรก	✓				

คำอธิบายประกอบ

ท่านตอบระดับการปฏิบัติ 5 หมายถึง ท่านจัดสรรเวลาว่างในช่วงวันหยุดเพื่อทำงานอดิเรกอย่างสม่ำเสมอ

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. ท่านพักผ่อนหย่อนใจด้วยการไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติ หรือเยี่ยมชมงานศิลปะ					
2. ท่านเก็บวัสดุธรรมชาติที่พบเจอไว้ใช้ทำสื่อการสอนหรือประดับตกแต่งห้องเรียน					
3. ท่านเล่าให้เด็กฟังถึงเรื่องราวความงามที่น่าประทับใจ เช่น ความสวยงามของพระอาทิตย์ที่กำลังตกดิน หาดทรายขาวและท้องทะเลสีครามอันสุขสงบ ท้องทุ่งนาสีทองอร่ามซึ่งเต็มไปด้วยรวงข้าว หมอกขาวที่ปกคลุมไปทั่วหุบเขา					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
4. ท่านชี้ชวนให้เด็กสังเกตและชื่นชมความงดงามในธรรมชาติ รอบตัว เช่น ดอกกระดุมทองบนพื้น ต้นตะขบที่ออกผลสีแดง อมส้ม แมลงเต่าทองเกาะอยู่บนใบไม้					
5. ท่านไม่ต่อเติม เปลี่ยนแปลง ชีตเขียนข้อความ หรือ สัญลักษณ์ใด ๆ ลงบนผลงานศิลปะของเด็ก					
6. ท่านใส่ใจเด็กเป็นรายบุคคล โดยปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคน แตกต่างกันตามลักษณะ/พื้นอารมณ์ของเด็ก เช่น พุดด้วยเสียง ที่เบาลงกับเด็กที่ซี้ดใจ สัมผัสจับตัวเด็กที่ลูกลีลุกลนให้รู้เนื้อ รู้ตัวและนั่งได้					
7. ท่านปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา เช่น สัมผัสอย่าง อ่อนโยน โอบกอด สบตา					
8. ท่านสามารถระบุจุดแข็งของเด็กแต่ละคนได้ และแสดงให้เห็น เด็กรับรู้ในคุณลักษณะนั้น ๆ ของตน เช่น กล่าวขอบคุณใน น้ำใจที่เด็กแสดงออกโดยครูไม่ต้องร้องขอ กล่าวชื่นชมใน ความสามารถของเด็ก					
9. ท่านยอมรับในผลงานที่เด็กทำ แม้ว่าจะแตกต่างไปจากที่ ท่านตั้งความหวังไว้ เช่น ไม่บอก/สั่ง ให้เด็กระบายสีหรือทำ กิจกรรมศิลปะตามที่ครูกำหนด ไม่ปรับแต่งผลงานของเด็กให้ สวยดูดีตามที่ท่านคิด					
10. ท่านพิถีพิถันในการแต่งกาย เช่น ให้ความสำคัญกับการ เลือกเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่เข้าชุดกัน					
11. ท่านเลือกใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น เครื่องแต่ง กายของท่านเหมาะแก่การคุกเข่า คลาน กระโดด แต่ไม่รัดรูป หรือสั้นจนเกินไป					
12. ท่านใส่ใจและระมัดระวังอากัปกิริยา ท่าที ให้แสดงออก อย่างงดงาม เช่น วางของอย่างเบามือ ไม่กระแทกกระทั้น ไม่ใช้เท้าเหยียบสิ่งของ					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
13. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวก เช่น ใช้ถ้อยคำเชิงชื่นชมหรือบทเพลงแทนการออกคำสั่ง ไม่ใช่คำขู่ และลดการใช้คำว่า “ไม่” กับเด็ก					
14. ท่านสื่อสารกับเด็กและเพื่อนร่วมงานด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล อ่อนหวาน ไม่มีอารมณ์เชิงลบปะปน เช่น พูดในระดับเสียงปกติพูดด้วยเสียงที่ไพเราะน่าฟัง ไม่ตะคอก ตะโกน พูดจาด้วยอารมณ์หงุดหงิด					
15. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยโทนเสียงที่เป็นปกติ ไม่ใช่เสียงดังหรือตัดเสียงจนน่ากลัวไม่เป็นธรรมชาติเมื่อพูดคุยกับเด็กหรือไม่ทำเสียงเล็ก เสียงใหญ่ ตามตัวละครเมื่อเล่านิทาน					
16. ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยภาษาที่ชัดเจน เช่น ชัดถ้อยชัดคำออกเสียงตามอักขระ เว้นวรรคถูกต้อง และไม่ตะกุกตะกัก					
17. ท่านตกแต่งห้องเรียนให้มีความน่าสนใจและสวยงามอยู่เสมอ					
18. ท่านนำงานศิลปะ วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ มาประดับตกแต่งห้องเรียน เช่น ผลงานศิลปะจากศิลปิน ผลงานนักเรียน อุปกรณ์ศิลปะ เครื่องดนตรี ของสะสม ของใช้ ของเล่นที่มีกลิ่นไม่สลับซับซ้อนเกินไปนักเป็นส่วนประกอบ					
19. ท่านเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียน เช่น ตกแต่งห้องเรียนและบริเวณทางเดินด้วย ต้นไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้ ขอนไม้ ดอกไม้แห้งเปลือกหอย ก้อนหิน เมล็ดพืช					
20. ท่านใส่ใจในการตกแต่งห้องเรียนให้งดงามด้วยการเลือกสีสันทันและวัสดุที่เข้ากันได้ เช่น เลือกภาพตกแต่งให้มีสีสันทันสอดคล้องกลมกลืนกับห้องเรียน เลือกใช้วัสดุธรรมชาติจากในท้องถิ่นแทนการใช้ภาพการ์ตูนสีฉูดฉาด เลือกใช้ผ้ามาสนี โทนอุ่นแทนโทนสีหม่นทึบ					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
21. ท่านจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่เด็กทำ เช่น พื้นที่โล่งกว้างในการทำงานกิจกรรมเคลื่อนไหว จัดเตรียมโต๊ะหรือขาตั้งผลงานในการทำงานกลุ่มและทำงานเดี่ยว					
22. ท่านจัดพื้นที่ให้เด็กผ่อนคลาย เช่น มีการจัดแบ่งพื้นที่ อย่างเป็นสัดส่วน มีโซฟา/ตุ๊กตาหมอน ในมุมอ่านหนังสือ มี การโยงผ้าเหมือนกระโจมให้เด็กเข้าไปเล่นข้างใน					
23. ท่านจัดบรรยากาศห้องเรียนให้ความรู้สึกสบายใจ เช่น การใช้แสงสว่างจากธรรมชาติแทนแสงจากหลอดไฟ การใช้ อากาศธรรมชาติแทนการเปิดแอร์ การใช้กลิ่นหอมจากมะกรูด หรือกลิ่นดอกไม้แทนการใช้น้ำหอมหรือสเปรย์ปรับอากาศ ใช้เสียงธรรมชาติแทนการใช้เครื่องขยายเสียง					
24. ท่านเลือกใช้เครื่องเรือนที่มาจากธรรมชาติและมีขนาด เหมาะสมกับเด็กเพื่อให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยทางจิตใจ เช่น เก้าอี้ทำจากไม้ ที่เด็กนั่งแล้วเท้าไม่ลอยจากพื้น โต๊ะไม้ที่มี ขนาด ไม่สูงหรือเตี้ยจนเกินไป					
25. ท่านจัดพื้นที่ ที่เด็กสามารถเข้าถึงสื่อ และมีอิสระในการ หยิบใช้สื่อได้ด้วยตนเอง					
26. ท่านจัดเตรียมสื่อซึ่งเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ในการเรียนรู้ เช่น ประเภท/ชนิด รูปร่าง รูปทรง สี สัน รสชาติ กลิ่นเสียง ผิวสัมผัส ที่มีคุณลักษณะแตกต่างหลากหลาย					
27. ท่านจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ศิลปะหลากหลายประเภทให้ เด็กได้สำรวจและใช้งาน เช่น อุปกรณ์สำหรับการวาดรูป สีน้ำ สีเทียน สีไม้ สีฝุ่น สีชอล์ค อุปกรณ์สำหรับงานปั้น ดินเหนียว แป้งโดว์ ไม้ปั้น อุปกรณ์สำหรับการเคลื่อนไหว เครื่องดนตรี ริบบิ้น ผ้าฝืนใหญ่ ลูกแก้ว					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
28. ท่านจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่จัดให้เด็ก เช่น กระดาษสำหรับวาดสีน้ำควรมีขนาดเหมาะสมกับแปรงที่ใช้ กระดาษสำหรับวาดสีไม้ไม่ควรใหญ่เกินที่เด็กจะระบายได้ทั่วในเวลาที่กำหนด เครื่องดนตรีที่ให้เสียงตรงตามคีย์เสียง					
29. ท่านจัดให้มีของเล่นปลายเปิดเพื่อให้เด็กคิดค้นการเล่นด้วยตนเอง เช่น บล็อกไม้ ผ้า กิ่งไม้ เปลือกหอย เมล็ดพืช ก้อนหิน					
30. ท่านจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในปริมาณที่มากพอ เพื่อให้เด็กสามารถลองผิดลองถูกได้					
31. ท่านเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี เช่น เลือกใช้สีน้ำที่มีคุณภาพดีให้สีชัดเจนแทนสีน้ำที่เป็นเนื้อแป้ง เลือกใช้กระดาษที่มีความหนาอ่อนโยนดัดขึ้นรูปในการวาดสีน้ำแทนกระดาษ A4 ทั่วไปเลือกใช้สีเทียนหรือสีไม้ที่เนื้อสีอ่อนนุ่มระบายง่ายไม่ต้องออกแรงกดและไม่เป็นขุย แทนการใช้สีไม้หรือสีเทียนที่มีเนื้อแข็งระบายยากเลือกกล่องที่ให้เสียงก้องกังวาน					
32. ท่านเลือกซื้อหรือจัดหาของที่นำมาจากธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์ เช่น ท่านเลือกของเล่นจากไม้แทนของเล่นพลาสติก ท่านให้เด็กใช้แป้งปั้นหรือใช้ขี้ผึ้งที่ทำขึ้นเองแทนการใช้ดินน้ำมันทำร้องเพลงและเคาะจังหวะโดยไม่ใช้เครื่องขยายเสียง					
33. ท่านคัดสรรวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวมาให้เด็กได้สร้างสรรค์งานศิลปะ เช่น การใช้สีน้ำที่ได้จากดอกไม้ ใบหญ้า รอบโรงเรียน ใช้กิ่งไม้ ใบไม้ ในการทำอุปกรณ์ประกอบการเล่นบทบาทสมมุติ					
34. ท่านเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
35. ท่านปรับเปลี่ยนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจของเด็กในขณะนั้น เช่น เทศกาลประจำปีของท้องถิ่น วันสำคัญในช่วงนั้น					
36. ท่านเลือกสื่อที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวเด็กเช่น เลือกใช้พืชผักที่มีในท้องถิ่นมาเป็นสื่อในการสอน การเตรียมชุดหรือของเล่นมุมบทบาทให้สอดคล้องกับอาชีพในชุมชน					
37. ท่านพาเด็กออกไปเดินชมธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียง เช่น บริเวณโรงเรียน สวนสาธารณะ หรือชุมชนที่ใกล้เคียง					
38. ท่านพาเด็กไปเยี่ยมชมผลงานศิลปะที่พิพิธภัณฑ์ หรือตามนิทรรศการ					
39. ท่านพาเด็กไปแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน					
40. ท่านจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลาย เช่น ท่านเล่นนิทานให้เด็กฟังในตอนเช้าหรือก่อนเข้านอนตอนบ่าย ท่านจัดกิจกรรมให้เด็กได้วาดรูป ระบายสี ทำงานประดิษฐ์ เล่นดนตรี ร้องเพลง เต้นรำ เล่นละคร					
41. ท่านให้อิสระแก่เด็กในการเลือกและทำกิจกรรมศิลปะด้วยตนเอง					
42. ท่านเชิญศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในห้องเรียน เช่น ศิลปินท้องถิ่นมาขับร้องหรือเล่นดนตรีร่วมกับเด็ก ผู้รู้หรือภูมิปัญญาชาวบ้านมาสาธิตและประดิษฐ์ว่าวร่วมกับเด็ก					
43. ท่านเชิญผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ด้านศิลปะมาเป็นผู้นำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสุนทรีย์ในชั้นเรียนร่วมกับเด็ก เช่น เชิญผู้ปกครองมาร่วมร่วมวางแผนในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว เชิญผู้ปกครองมาสอนเด็กทำอาหารพื้นบ้าน เชิญผู้ปกครองมาเล่า นิทานหรือประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
44. ท่านจัดโอกาสให้เด็กและผู้ปกครองได้เยี่ยมชมผลงานและการแสดงของห้องอื่น ๆ เช่น จัดนิทรรศการแสดงผลงาน /Open house					
45. ท่านใช้เวลาเด็กในการทำกิจกรรมสุนทรีย์อย่างไม่เร่งรีบ เช่น ท่านจัดสรรเวลานานพอในการทำงานศิลปะไม่ต่ำกว่า 45 นาที จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะไม่ต่ำกว่า 30 นาที					
46. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานจนเสร็จ โดยไม่เร่งรีบ หรือมีพื้นที่เก็บผลงานที่ยังไม่เสร็จไว้ทำต่อภายหลัง โดยไม่มีใครรื้อทำลาย					
47. ท่านสร้างบรรยากาศด้วยการอัมเพลง หรือเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ ในขณะที่เด็กกำลังทำงานศิลปะ					
48. ท่านให้พื้นที่ส่วนตัวแก่เด็กในการทำงาน เช่น ไม่เข้าไปแทรกแซง รบกวน ไม่เข้าไปนั่งจ้องใกล้ ๆ ไม่เข้าไปตั้งคำถามหรือชวนคุย ในขณะที่เด็กกำลังทำงานศิลปะ					
49. ท่านใช้คำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เช่น คำถามที่ลงท้ายด้วยคำว่าอย่างไร					
50. ท่านอดทนรอฟังคำตอบของเด็กโดยไม่เร่งรัด					
51. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กคิดและหาทางออกของปัญหาด้วยตนเอง					
52. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์วิธีการนำเสนอความคิดและผลงานด้วยตนเอง					
53. ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้ชื่นชมผลงานของเพื่อนในห้อง					
54. ท่านส่งเสริมจุดแข็งและความถนัดของเด็กแต่ละคนโดยการสร้างโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ เช่น ให้เด็กที่ชอบเต้นได้มีโอกาสนำเพื่อนเคลื่อนไหว ให้เด็กที่มีความถนัดทางศิลปะได้มีโอกาสแนะนำเพื่อนในการทำงาน					

รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
55. ท่านเก็บร่องรอย หลักฐาน ผลงานศิลปะและการแสดงออกที่สร้างสรรค์ เช่น บันทึกคำพูดที่สะท้อนการแก้ปัญหา ถ่ายภาพเด็ก ขณะกำลังทำกิจกรรมเคลื่อนไหว					
56. ท่านประเมินพัฒนาการด้านสุนทรียะของเด็กโดยพิจารณาจากกระบวนการทำงาน เช่น ไม่ตัดสินถูกผิด ไม่ให้คะแนน					
57. ท่านชื่นชมหรือให้กำลังใจแก่เด็กที่แสดงออก หรือสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่ม					
58. ท่านสนับสนุนเด็กให้แสดงออก หรือกล้าปฏิบัติในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปจากความคุ้นชินเดิมของเด็ก					

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูอนุบาล
เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม

คำชี้แจง

1. ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูประจำชั้นอนุบาล ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 3 ประเด็น ในแต่ละภูมิภาค จำนวน 2 คน รวม 8 คน และผู้ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 3 ประเด็น ในแต่ละภูมิภาค จำนวน 2 คน รวม 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 16 คน
2. ลักษณะของการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยกำหนดกรอบคำถามไว้แน่นอน
3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

การปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. เตรียมตัวก่อนไปสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจคำถามในการสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดเวลาและสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเองและบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 สนทนาเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการสัมภาษณ์
 - 2.3 ขออนุญาตจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์
 - 2.4 เริ่มต้นสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์
3. การบันทึกข้อมูล
 - 3.1 บันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ให้ครบถ้วนก่อนการสัมภาษณ์
 - 3.2 สัมภาษณ์โดยการบันทึกเสียง และจดประเด็นสำคัญลงในแบบสัมภาษณ์
 - 3.3 จดบันทึกเพิ่มเติมในรายละเอียดหรือข้อสังเกตที่พบ

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่

สัมภาษณ์เวลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. โรงเรียน.....
2. ชื่อ.....
3. เพศ.....
4. เบอร์โทรศัพท์.....
5. วุฒิการศึกษา.....
6. ประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาล.....
7. จำนวนเด็กในห้องเรียน.....
8. ขอให้ท่านพูดถึงสุนทรียประสบการณ์ในทัศนคติของท่านมีความหมายอย่างไร

ตอนที่ 2 บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

1 การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ

1.1 ทางความคิดความรู้สึก

1.1.1 การเชื่อในคุณค่าของความงาม ศิลปะ และธรรมชาติ

1) ท่านหาเวลาออกไปสัมผัสกับความงามจากธรรมชาติบ่อยแค่ไหน และเหตุใดท่านจึงให้เวลากับการสัมผัสความงามจากธรรมชาติ

2) ท่านสัมผัสกับความงามจากศิลปะมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

2.1) ศิลปะลักษณะใดบ้างที่ท่านชื่นชอบ

2.2) ท่านนำผลงานศิลปะลักษณะที่ท่านชื่นชอบมาประยุกต์ใช้ในการสอนหรือไม่ อย่างไร กรุณายกตัวอย่าง

3) ท่านมีโอกาสได้แบ่งปันประสบการณ์ความงามร่วมกับเด็กหรือไม่ อย่างไร

3.1) เรื่องราวหรือประสบการณ์ความงามแบบใดที่ท่านถ่ายทอดให้เด็กได้รับรู้

3.2) เมื่อท่านถ่ายทอดเรื่องราวหรือประสบการณ์ความงามแก่เด็ก เด็กมีท่าทีตอบสนองอย่างไร

1.1.2 การให้คุณค่ากับความงามในจิตใจ

4) ท่านเห็นความงามในตัวเด็กแต่ละคนหรือไม่ กรุณายกตัวอย่าง

- 5) ท่านปฏิบัติต่อเด็กในห้องเรียนเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 6) ท่านแสดงออกเพื่อให้เด็กรับรู้ถึงจุดแข็ง/จุดอ่อนของตนเองหรือไม่ ด้วยวิธีใด

1.2 ทาง การแสดงออก

1.2.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว

- 7) ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัวหรือไม่ อย่างไร
 - 7.1) ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการแต่งกายอย่างไร
 - 7.2) ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านอารมณ์อย่างไร
 - 7.3) ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ท่าทางอย่างไร เช่น การหยิบจับสิ่งของ การสัมผัสโอบ

กอดเด็ก

- 8) ท่านทำอะไรให้เด็กรู้สึกมั่นใจและไว้วางใจเมื่ออยู่กับท่าน

1.2.2 การสื่อสารที่งดงาม

- 9) ท่านสื่อสารกับเด็กด้วยถ้อยคำในลักษณะใด กรุณายกตัวอย่างคำที่พูดเป็นประจำในห้องเรียน
- 10) ท่านเป็นแบบอย่างทางการใช้น้ำเสียง โทนเสียง และการออกเสียงที่ชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
- 11) ท่านใช้ถ้อยคำเชิงบวกมากน้อยเพียงใดในแต่ละวัน และมักใช้ในกิจกรรมหรือสถานการณ์ใด

2. การเป็นผู้จัดบริบท

2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ

2.1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ

- 12) ท่านมีแนวคิดในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนอย่างไร
 - 12.1) ท่านคำนึงถึงอะไรบ้างในการจัด/ตกแต่ง หรือเลือกของมาประดับภายในห้องเรียน
 - 12.2) ท่านนำสิ่งใดมาประดับตกแต่งห้องเรียนของท่านบ้าง เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ ผลงานศิลปะ อุปกรณ์ศิลปะ
- 13) ท่านเชื่อมโยงธรรมชาติเข้าสู่ห้องเรียนหรือไม่ อย่างไร
- 14) ความถี่หรือระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนของประดับตกแต่งในห้องเรียนท่านมีมากน้อยเพียงไร
- 15) ภายในโรงเรียนของท่านมีผลงานศิลปะจากศิลปินท้องถิ่น หรือมาจากการทำงานร่วมกันของครูหรือไม่ หากมีสิ่งนั้นคืออะไร

2.1.2 การจัดบรรยากาศให้มีความสุขสุนทรียะ

16) ท่านจัดบรรยากาศให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ และมั่นใจในการทำงานหรือไม่ อย่างไร เช่น มีมุมสงบให้เด็กได้พักผ่อน เครื่องเรือนไม่ชำรุดเสียหาย และมีขนาดเหมาะสม

17) ท่านจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างไร

18) ท่านจัดบรรยากาศให้เด็กรู้สึกภูมิใจด้วยการใช้เสียง แสง อากาศธรรมชาติ หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2 การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่สร้างแรงบันดาลใจ

2.2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย

19) ท่านมีหลักในการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างไร

20) ในห้องเรียนของท่านมีสื่อปลายเปิดหรือไม่ อย่างไร และในห้องเรียนของท่านมีสื่อปลายเปิดชนิดใดบ้าง

2.2.2 การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ

21) ท่านมีหลักในการเลือกสื่อที่มีคุณภาพอย่างไร

21.1) หากท่านต้องเลือกระหว่างสื่อที่มีคุณภาพและปริมาณ ท่านเลือกข้อใด

21.2) เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกเช่นนั้น

21.3) สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีความพร้อมใช้งานมากน้อยอย่างไร เช่น ดินสอที่กุด สีหัก เครื่องเรือนพัง ๆ ท่านจัดใส่ห้องเรียนหรือไม่ อย่างไร

2.2.3 การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก

22) ท่านมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในห้องเรียนของท่านบ่อยแค่ไหน อย่างไร และเพราะเหตุใด

23) อะไรคือข้อจำกัดในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ

3. การเป็นผู้จัดกิจกรรม

3.1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย

3.1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้

24) ท่านพาเด็กออกไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติหรือเดินเล่นนอกห้องเรียนหรือไม่ อย่างไร

3.1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ

25) สุนทรียประสบการณ์ที่ท่านจัดให้เด็ก มีอะไรบ้าง

25.1) ท่านวางแผนให้เด็กทำกิจกรรมโดยใช้เวลาประมาณกี่นาที ถ้าพบว่าเด็กต้องการเวลาทำงานมากกว่าที่กำหนดไว้ ท่านปฏิบัติอย่างไร

25.2) ท่านจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นดนตรี ร้องเพลง เคาะจังหวะ บ่อยหรือไม่ และท่านเลือกเพลงให้เด็กร้องและเลือกเครื่องดนตรีอย่างไร และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเพียงไร

25.3) ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างไร

25.4) ในการจัดกิจกรรมการละคร ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างไร

25.5) ท่านมีช่วงเวลาในการเล่านิทานให้เด็กฟังบ้างหรือไม่ มีความถี่มากน้อยเพียงไร และอยู่ในช่วงเวลาไหนบ้าง

25.6) ท่านนำบทกลอนมาใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กหรือไม่ อยู่ในกิจกรรมใดบ้าง และมีความถี่มากน้อยเพียงไร

3.1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน

26) กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเชิญศิลปินท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญงานประดิษฐ์ หรือผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วม และมีความถี่มากน้อยเพียงไร

27) ท่านมีข้อจำกัด หรือปัญหาอะไรในการจัดกิจกรรมสุนทรียะที่หลากหลาย

3.2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก

3.2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ

28) ท่านมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรมสุนทรียะ เช่น ท่านทำอะไรในขณะที่เด็กทำงานศิลปะ

29) ท่านใช้วิธีใดในการสนับสนุนให้เด็กเกิดสมาธิ ความจดจ่อ ความมุ่งมั่น ในการทำงาน

3.2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

30) ท่านใช้วิธีใดในการกระตุ้นให้เด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

3.2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง

31) ท่านส่งเสริมจุดแข็งและจุดอ่อนของเด็กแต่ละคนหรือไม่ อย่างไร

31.1) ท่านสนับสนุนความถนัดรายบุคคลอย่างไร

31.2) ท่านสนับสนุนความถนัดรายกลุ่มอย่างไร

32) ท่านมีวิธีการประเมินพัฒนาการทางสุนทรียะของเด็กอย่างไร

แบบบันทึกการสังเกต

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม

แหล่งข้อมูล

ห้องเรียนของครูประจำชั้นอนุบาล ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 3 ประเด็น ในแต่ละภูมิภาค จำนวน 2 คน รวม 8 ห้อง และผู้ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 3 ประเด็น ในแต่ละภูมิภาค จำนวน 2 คน รวม 8 ห้อง แหล่งข้อมูลรวมทั้งหมด 16 ห้อง

การปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ศึกษากรอบแนวคิดบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล และทำความเข้าใจประเด็นในการสังเกตให้ชัดเจน
2. ช่วงเวลาที่สังเกต คือ ช่วงเวลาตั้งแต่เด็กมาสถานรับเลี้ยงเด็กจนกระทั่งเด็กกลับบ้าน โดยเน้นไปที่ กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี
3. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน วัน เวลาที่สังเกตให้เรียบร้อยก่อนเริ่มการสังเกต
4. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 2 ประเด็น ประกอบไปด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะและการเป็นผู้จัดกิจกรรม
5. บันทึกภาพด้วยการสเก็ตภาพห้องเรียน ถ่ายภาพกิจกรรมในห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ หรือตัวอย่างผลงานของเด็ก
6. สังเกตโดยมีความตั้งใจตลอดเวลา และไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเหตุการณ์
7. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แบบบันทึกการสังเกต

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียน.....
 ชื่อครูประจำชั้นอนุบาล.....
 ชั้นอนุบาลปีที่.....จำนวนเด็กวัยอนุบาลรวม.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 วันที่สังเกต.....เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

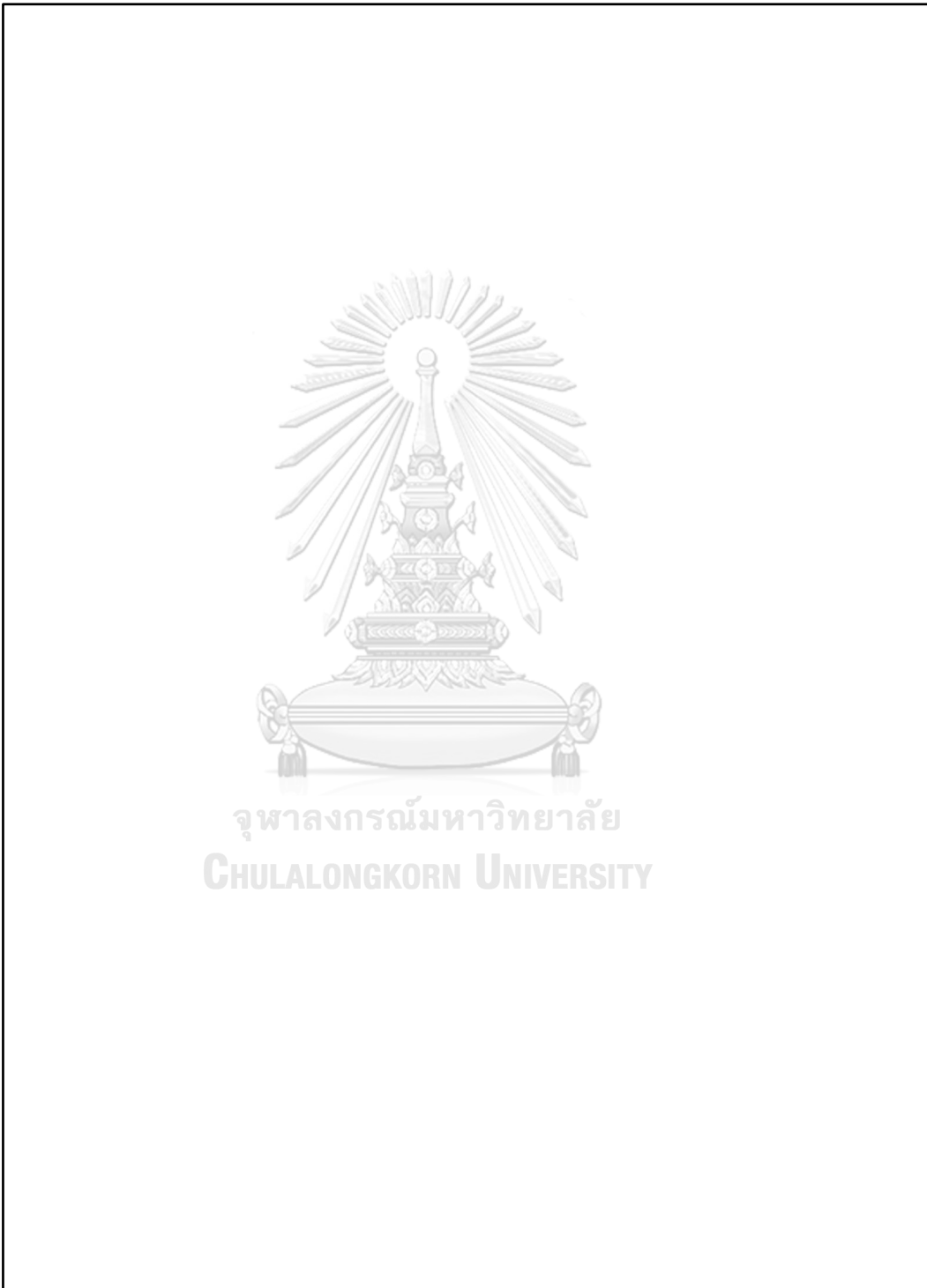
ประเด็นในการสังเกต	กิจกรรมเสรี	กิจกรรมสร้างสรรค์	กิจกรรมเคลื่อนไหวและ จังหวะ
การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ			
1 ทางการแสดงออก			
1.1 การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะต่อสิ่งรอบตัว			
1) การแต่งกาย			
2) การควบคุมอารมณ์			

ประเด็นในการสังเกต		กิจกรรมเสรี	กิจกรรมสร้างสรรค์	กิจกรรมเคลื่อนไหวและ จังหวะ
3) การ ปฏิสัมพันธ์ ต่อเด็ก	3.1) ทำทาง			
	3.2) การ ตอบสนอง			
1.2 การสื่อสารที่งดงาม				
4) การใช้ ถ้อยคำที่ งดงาม	4.1) ลักษณะ ภาษาที่ใช้ กับเด็ก			
	4.2) ถ้อยคำ ที่มักสื่อสาร กับเด็ก	วิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY		
	4.3) ภาษาที่ ให้ภาพ/ จินตนาการ			

ประเด็นในการสังเกต		กิจกรรมเสรี	กิจกรรมสร้างสรรค์	กิจกรรมเคลื่อนไหวและ จังหวะ
5) การใช้ ระดับเสียง โทนเสียง	5.1) โทน เสียงที่ใช้			
	5.2) ระดับ เสียง			
	5.3) การตัด เสียง			
6) การ สื่อสารที่ ชัดเจน	6.1) การ ออกเสียง			
	6.2) การ เว้นวรรค ตอน			
	6.3) ความ สั้นไหลใน การสื่อสาร			

ประเด็นในการสังเกต		กิจกรรมเสรี	กิจกรรมสร้างสรรค์	กิจกรรมเคลื่อนไหวและ จังหวะ
	6.3) ความเร็วซ้ำ ในการพูด			
การเป็นผู้จัดกิจกรรม				
1 การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย				
1) การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้		 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>		

ประเด็นในการสังเกต	กิจกรรมเสรี	กิจกรรมสร้างสรรค์	กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ
2 การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก			
2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ			
2) การนำเข้าสู่กิจกรรม			
3) ลักษณะการจัด กิจกรรม			
4) ระยะเวลาในการจัด กิจกรรม			
5) การสร้างบรรยากาศ ขณะทำกิจกรรม			
6) การเปลี่ยนกิจกรรม			
2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิด สร้างสรรค์และจินตนาการ			
7) การใช้คำถาม ปลายเปิด			
8) การให้ข้อเสนอแนะ			
9) การเปิดโอกาสให้เด็ก นำเสนอผลงานของ ตนเอง			

แบบบันทึกการสำรวจ

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

แบบสำรวจฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางสุนทรียะ การเป็นผู้จัดบริบท และการเป็นผู้จัดกิจกรรม แหล่งข้อมูล ห้องเรียน เอกสาร และหลักฐานการสอนของครูประจำชั้นอนุบาล ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 3 ประเด็น ในแต่ละภูมิภาค จำนวน 2 คน รวม 8 ห้อง และผู้ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดจากแบบสอบถามทั้ง 3 ประเด็น ในแต่ละภูมิภาค จำนวน 2 คน รวม 8 ห้อง แหล่งข้อมูลรวมทั้งหมด 16 ห้อง การปฏิบัติในการใช้แบบสำรวจ

1. ศึกษากรอบแนวคิดบทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล และทำความเข้าใจประเด็นในการสังเกตให้ชัดเจน
2. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน วัน เวลาที่สำรวจให้เรียบร้อยก่อนเริ่มการสำรวจ
3. บันทึกการสำรวจ โดยวิธีการบันทึกดังนี้
 - 3.1 ทำการบันทึกข้อมูลตามรายการในแบบสำรวจหากพบรายการใดให้ใส่ ✓ ลงในช่องพบ และไม่พบ
 - 3.2 เมื่อมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือพบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแต่ละรายการให้ทำการบันทึกในช่องรายละเอียดเพิ่มเติม
 - 3.3 บันทึกภาพด้วยการสเก็ตภาพห้องเรียน ถ่ายภาพหรือเก็บตัวอย่างสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดสุนทรียประสบการณ์

แบบบันทึกการสำรวจ

เรื่อง บทบาทครูในการจัดสุนทรียประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน.....

สำรวจวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา.....

คำชี้แจง ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องให้ตรงกับความเป็นจริงจากการสำรวจ และบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติม

พบ หมายถึง ปรากฏหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กตามประเด็นที่ใช้ในการสำรวจ

ไม่พบ หมายถึง ไม่ปรากฏหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กตามประเด็นที่ใช้ในการสำรวจ

ประเด็นในการสำรวจ		พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
การเป็นผู้จัดบริบท				
1 การจัดสภาพแวดล้อมให้มีสุนทรียะ				
1.1 การตกแต่งห้องเรียนโดยคำนึงถึงธรรมชาติและศิลปะ				
1) การตกแต่งห้องด้วยผลงานศิลปะที่หลากหลาย	1.1) การตกแต่งห้องด้วยผลงานศิลปะจากศิลปิน			
	1.2) การตกแต่งห้องด้วยผลงานเด็ก			
	1.3) การตกแต่งห้องด้วยของสะสม			
	1.4) การตกแต่งห้องด้วยของใช้			
	1.5) การตกแต่งห้องด้วยของเล่นที่มีกลไกเป็นส่วนประกอบ เช่น ตุ๊กตาค้าข้าวที่ใช้เทคนิคม้ากระดก ชิ้นส่วนพื้นเพื่อง			
2) การตกแต่งห้องด้วยวัสดุและพืชพรรณธรรมชาติ	2.1) การตกแต่งห้องด้วยพืชพรรณธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ เมล็ดพืช กิ่งไม้ หรือรากไม้			

ประเด็นในการสำรวจ		พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
	2.2) การตกแต่งห้องด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน ทราย เปลือกหิน ทราย เปลือกหอย กระจุก			
3) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะแขนงต่าง ๆ	3.1) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์ศิลปะ			
	3.2) การตกแต่งห้องด้วยเครื่องดนตรี			
	3.3) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์เพื่อการเคลื่อนไหว			
	3.4) การตกแต่งห้องด้วยอุปกรณ์สำหรับการแสดง			
4) การเลือกใช้สีและวัสดุในการประดับตกแต่ง	4.1) การเลือกใช้สีที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน			
	4.2) การเลือกใช้วัสดุที่มีความสอดคล้องกับบริบทอื่นภายในห้องเรียน			
1.2 การจัดบรรยากาศให้มีความสุนทรีย์				
5) การจัดพื้นที่ในห้องเรียน	5.1) การจัดพื้นที่สอดคล้องกับกิจกรรม			
	5.2) การจัดสรรพื้นที่ในการเก็บสื่อวัสดุ อุปกรณ์อย่างเป็นสัดส่วน			
	5.3) การจัดพื้นที่ให้เด็กสามารถเข้าถึงสื่อได้ด้วยตัวเอง			
6) การสร้างบรรยากาศจากธรรมชาติ	6.1) แสงจากธรรมชาติเป็นหลัก			
	6.2) อากาศบริสุทธิ์จากภายนอก			

ประเด็นในการสำรวจ		พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
	6.3) เสียงที่ไม่ดังเกิน 80 เดซิเบล			
	6.4) มีกลิ่นหอมจากธรรมชาติ			
7) การใช้เครื่องเรือนจากธรรมชาติและมีขนาดเหมาะสม	7.1) การใช้เครื่องเรือนผลิตจากวัสดุธรรมชาติ			
	7.2) การใช้เครื่องเรือนใช้สีธรรมชาติหรือสีกลางที่ไม่ร้ายใจเด็ก			
	7.3) การใช้เครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กและการใช้งาน			
2 การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่สร้างแรงบันดาลใจ				
2.1 การสนับสนุนให้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย				
8) การเลือกใช้สื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสในหลาย ๆ ด้าน	8.1) การมองเห็น			
	8.2) การได้ยิน			
	8.3) การได้กลิ่น			
	8.4) การลิ้มรส			
	8.5) การสัมผัส			
9) การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลาย	9.1) ความหลากหลายของประเภทศิลปะ เช่น ทัศนศิลป์ ดนตรี วรรณกรรม			

ประเด็นในการสำรวจ		พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
	9.2) ความหลากหลายในวิธีการใช้งาน เช่น วรรณกรรมนิทานที่หลากหลาย อุปกรณ์ศิลปะมีทั้งสีน้ำ สีเทียน สีไม้			
	9.3) การมีขนาดที่หลากหลาย เช่น กระดาษชิ้นเล็ก ชิ้นใหญ่			
10) การเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีขนาดเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก				
11) การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ปลายเปิด				
12) การจัดปริมาณของวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อเด็กทุกคน				
2.2 การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีมาจากธรรมชาติ				
13) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพ	13.1) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ตอบสนองการใช้งานได้เป็นอย่างดี			
	13.2) การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน			
	13.3) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความปลอดภัยต่อเด็ก			
14) การเลือกใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาจากธรรมชาติ				

ประเด็นในการสำรวจ	พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
2.3 การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจเด็ก			
15) การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์สอดคล้องกับเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้			
16) การจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจหรือมีความหมายกับตัวเด็ก			
การเป็นผู้จัดกิจกรรม			
1. การจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย			
1.1 การสัมผัสธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้			
17) แผนการสอนระบุกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสธรรมชาติ			
18) แผนการสอนระบุกิจกรรมที่ได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้			
1.2 การมีประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ			
19) แผนการสอนระบุประสบการณ์ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ			
1.3 การมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน			
20) แผนการสอนระบุถึงการมีประสบการณ์ร่วมกับศิลปิน			

ประเด็นในการสำรวจ	พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
2. การตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็ก			
2.1 การส่งเสริมสมาธิและความจดจ่อ			
21) แผนการสอนกำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาที่ เหมาะสมกับกิจกรรม			
22) แผนการสอนระบุถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับ พัฒนาการและความสนใจของเด็ก			
2.2 การกระตุ้นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ			
23) แผนการสอนระบุกิจกรรมปลายเปิด			
24) แผนการสอนระบุการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง			
2.3 การส่งเสริมอัตลักษณ์และความแตกต่าง			
25) ผลงานเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลาย			
26) บันทึก/เอกสารการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	26.1) รายบุคคล		

ประเด็นในการสำรวจ		พบ	ไม่พบ	รายละเอียดเพิ่มเติม
	26.2) รายกลุ่ม			
	27) บันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละกิจกรรม			
	28) บันทึกคำสนทนาระหว่างเด็กกับครู			
	29) พอร์ทโฟลิโอของกิจกรรมศิลปะ			
	30) ภาพถ่ายของเด็กขณะทำกิจกรรม			

รายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามเขตในแต่ละภูมิภาค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 25 ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
1	บ้านศรีลานนา	-	1	1
2	บ้านหลวง	1	1	2
3	บ้านเกียง	1	1	2
4	บ้านเวียงหมอก	1	1	2
5	อนุบาลเวียงแก่น	1	1	2
6	บ้านบุญเรือง	-	1	1
7	บ้านต้นปล้องแดนเมือง	1	1	2
8	บ้านหัวเวียง(โกศลวิทย)	1	1	2
9	อนุบาลเชียงของ	5	3	8
10	อนุบาลด้อยเต่า(ไคร้สามัคคีวิทยา)	1	1	2
11	หนองแรดวิทยา	1	1	2
12	บ้านดอนแยง	-	1	1
13	บ้านเกียง(คุรุราษฎร์วิทยา)	1	1	2
14	บ้านต๋มเหนือ	1	1	2
15	บ้านเกียงใต้	1	1	2
16	วัดพระเกิดคงคาราม	1	1	2
17	เวียงเทิง(เทิงทำนุประชา)	2	2	4
18	บ้านทุ่งซางดงหลวง	-	1	1
19	บ้านร่องแช่	1	1	2
20	ชุมชนสถาน (ราษฎร์ครูณวิทย)	1	1	2
21	บ้านห้วยไคร้	1	1	2
22	บ้านป่าดิงงาม	1	1	2
23	บ้านเวียงหวาย	1	1	2
24	อนุบาลดาดควัน	1	1	2
25	บ้านป่าม่วง	1	1	2
26	บ้านแม่ต๋ากกลาง	1	1	2
27	แม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ	2	2	4
28	บ้านหนองเสา	1	1	2
29	บ้านไม้ยามิตรภาพที่168	1	1	2
30	ห้วยก้างราษฎร์วิทยา	1	1	2
31	บ้านห้วยโป่ง	1	1	2
32	อนุบาลบ้านพระเนตร(แก้วสุวรรณประสิทธิ์)	1	1	2

ตารางที่ 25 (ต่อ) ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
33	ชุมชนบ้านต้าตลาด	1	1	2
34	บ้านต้าหลวง (ต้าประชานุกูล)	1	1	2
35	ปอวิทยา	1	1	2
36	ขุนขวากพิทยา	2	2	4
37	บ้านไทยสมบุรณ์	1	1	2
38	อนุบาลขุนตาล(ป่าตาลเจดีย์)	1	1	2
39	บ้านห้วยสัก(ประชานุกูล)	-	1	1
40	อนุบาลยางฮอม	1	1	2
41	บ้านพญาพิภักดิ์	1	1	2
42	บ้านทุ่งน้ำแพร่ป่าบง	1	1	2
43	บ้านชมภู	-	1	1
44	บ้านป่าแดงห้วยหลวง	1	1	2
45	บ้านรักแผ่นดิน	1	1	2
46	บ้านแผ่นดินทอง	2	2	4
รวม (คน)		48	52	100

ตารางที่ 26 ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
1	วราพัฒนา	1	1	2
2	บ้านดงบังชัยสมบูรณ์	2	2	4
3	บ้านม่วงงาม	1	1	2
4	บ้านดอนสมบูรณ์	1	1	2
5	บ้านทุ่งจันทัน	2	2	4
6	บ้านขลุงไผ่	1	1	2
7	บ้านอุบลสามัคคี	1	1	2
8	อนุบาลโนนสุวรรณ	3	3	6
9	อนุบาลโนนดินแดง	2	2	4
10	บ้านทรัพย์สมบูรณ์	1	1	2
11	บ้านชัยคะนิง	1	1	2
12	บ้านคลองหิน	1	1	2
13	บ้านหนองบอนฐานเจ้าป่า	1	1	2
14	บ้านป่าไม้สหกรณ์	1	1	2
15	บ้านลำนางรอง	2	2	4
16	บ้านหนองเสม็ด	1	1	2
17	บ้านคลองโป่ง	1	1	2
18	บ้านน้อยสะแกกวน	1	1	2
19	บ้านสัมปอຍ	1	1	2
20	บ้านหนองกกตะแบงสามัคคี	1	1	2
21	บ้านเจริญสุข (กรป.กลางอุปถัมภ์)	1	1	2
22	บ้านหนองสะแก (ราษฎร์บำรุง)	1	1	2
23	บ้านสี่เหลี่ยม	1	1	2
24	บ้านพูนสุข (ประชานุกูล)	1	1	2
25	บ้านดอนไม้ไฟ	2	2	4
26	บ้านบัวตะเคียน	1	1	2
27	วัดอัมภาราม (เทิ่งอนุสรณ์)	2	2	4
28	บ้านถาวร	2	2	4
29	ไทยรัฐวิทยา ๒๖ (บ้านหนองหิน)	1	1	2
30	บ้านโคกสำราญหินลาดพัฒนา	1	1	2

ตารางที่ 26 (ต่อ) ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
31	บ้านยายคำ	1	1	2
32	วัดสุขสำราญ	1	1	2
33	อนุบาลเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์	2	2	4
34	บ้านโนนศิลา	1	1	2
35	บ้านโนนทอง	1	1	2
36	บ้านเขว้า	1	1	2
37	บ้านโคกยาง	2	2	4
38	ไทยรัฐวิทยา 90	1	1	2
39	บ้านตะโก	1	1	2
รวม (คน)		50	50	100

ตารางที่ 27 ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคกลาง

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
1	วัดสว่างอารมณ์	1	1	2
2	บ้านมาบประชัน	1	1	2
3	ชุมชนบ้านหนองปรือ	2	2	4
4	บ้านหุบบอน	1	1	2
5	บ้านสุรศักดิ์	1	1	2
6	วัดมโนรม	3	3	6
7	วัดแหลมฉับ	1	1	2
8	บ้านห้วยกรู	1	1	2
9	วัดอัมพวัน	2	2	4
10	บ้านบึง	2	3	5
11	บริษัทไทยกสิกรสงเคราะห์	3	3	6
12	วัดพิบูลสัมพันธธรรม	2	2	4
13	วัดวังหิน	1	1	2
14	บ้านเขาดิน	2	2	4
15	บ้านโค้งดารา	1	1	2
16	บ้านเนินตอง	1	1	2
17	วัดหนองขาม(ไตรราษฎร์อำนวยการ)	2	2	4
18	บ้านหินวง	1	1	2
19	วัดหนองจับเต่า	2	2	4
20	บ้านอำเภอก	1	2	3
21	วัดนาจอมเทียน	1	1	2
22	ชุมชนบ้านบางเสร่	1	1	2
23	เกล็ดแก้ว	1	1	2
24	บ้านเขาชีจรรย์	1	1	2
25	จุกเสม็ด	1	1	2
26	บ้านชลด	2	2	4
27	บ้านเขาบายศรี	2	2	4
28	บ้านกม.ห้า	1	1	2
29	อนุบาลบ้านเตาถ่าน	3	3	6
30	บ้านสัตหีบ	2	2	4
31	วัดเขาคันธมาทน์	1	1	2
32	ชุมชนบ้านช่องแสมสาร	2	2	4
	รวม(คน)	49	51	100

ตารางที่ 28 ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคใต้

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
1	วัดชยาราม	1	2	3
2	สารภีอุทิศ	1	1	2
3	บ้านตะกรบ	1	1	2
4	บ้านห้วยพุน	1	1	2
5	วัดวิจิตรธาราราม	0	1	1
6	วัดไตรรัตนากร	1	1	2
7	บ้านนาแค	1	1	2
8	บ้านนา	1	1	2
9	บ้านห้วยตาหมิง	1	1	2
10	บ้านพรุยายชี	2	2	4
11	วัดวิโรจนาราม	1	1	2
12	บ้านคลองไม้แดง	2	2	4
13	บ้านลุ่มชุมแสง	1	1	2
14	บ้านห้วยไผ่	0	1	1
15	วัดเขาพนมแบก	1	1	2
16	วัดเดิมเจ้า	1	1	2
17	วัดเววน	0	1	1
18	บ้านเหนือน้ำ	1	1	2
19	วัดพุมเรียง	0	2	2
20	วัดโพธาราม(โพธิพิทยากร)	1	1	2
21	บ้านท้อ	1	1	2
22	บ้านทุ่งนางเภา	1	1	2
23	วัดสุทธาวาส	1	1	2
24	บ้านไทรงาม	1	1	2
25	บ้านสามสัก	1	1	2
26	วัดพระบรมธาตุไชยา	1	1	2
27	ตลาดหนองหวาย	2	2	4
28	ตชด.ราชบุรีพิทักษ์	1	1	2
29	วัดอัมพาวาส	1	1	2

ตารางที่ 28 (ต่อ) ประชากรในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคใต้ (ต่อ)

ลำดับ	โรงเรียน	อ.1 (คน)	อ.2 (คน)	รวม(คน)
30	ชุมชนวัดปากตรัง	2	1	3
31	บ้านคลองชะอุ่น	1	1	2
32	บ้านต้นยวน	2	1	3
33	บ้านควนรา	1	1	2
34	บ้านควนสุวรรณ	1	1	2
35	บ้านท่าแซะ	1	1	2
36	วัดพระพรหม	1	1	2
37	วัดบางปอ	1	1	2
38	วัดบ่อมะปริง	1	1	2
39	บ้านคชาธาร	1	1	2
40	วัดบางคราม	1	1	2
41	วัดแหลมไผ่	1	1	2
42	บ้านเขียวเพื่อง	1	1	2
43	บ้านท่านหญิงวิภา	2	1	3
44	วัดอรัญญาราม	1	1	2
45	สหกรณ์นิคม	2	1	3
46	บ้านท่าใหม่	1	1	2
รวม(คน)		49	51	100

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเอมสินธุ์ รามสูต เกิดเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ.2527 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา ในปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2558

